

Książnica Beskidzka
w Bielsku-Białej
Dział Informacyjno-Bibliograficzny
i Zbiorów Regionalnych

Kalendarium

ważniejszych rocznic i wydarzeń
przypadających w roku **2018**

Bielsko-Biała 2017 r.

Spis treści

Wstęp.....	3
Wybrane święta i obchody stałe.....	4
Rok 2018 ogłoszono Rokiem.....	17
Rocznice polskie i światowe.....	18
Rocznice regionalne.....	109
Inne rocznice regionalne.....	143

Wstęp

Kalendarium ważniejszych rocznic przypadających w roku 2018 zawiera daty związane z życiem pisarzy, poetów, artystów, osób mających wpływ na literaturę, kulturę, historię, naukę polską i światową. Wśród wymienionych postaci są laureaci Nagrody Nobla, zarówno literackiej, jak też w innych dziedzinach, malarze, kompozytorzy, muzycy, naukowcy, działacze polityczni, społeczni oraz twórcy regionalni.

Kalendarium przygotowane zostało przede wszystkim z myślą o nauczycielach i bibliotekarzach bibliotek Bielska-Białej i powiatu bielskiego. Jest opracowaniem informacyjnym stanowiącym materiał pomocniczy w planowaniu imprez kulturalnych, wystaw, prelekcji oraz przy przygotowywaniu zestawień bibliograficznych.

W rozdziale *Rocznice regionalne* przedstawione zostały wybrane wydarzenia oraz osoby związane z Bielskiem-Białą, powiatem bielskim oraz regionem, czy to ze względu na miejsce urodzenia, czy też w związku z ich działalnością.

Jeśli nastąpiła sytuacja zbiegu dat rocznicowych urodzin i śmierci, notę umieszczono przy każdym opisie osobno.

Rocznice roku 2018 uchwalone przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej zostały zaznaczone kolorem czerwonym.

Źródła:

1. **Bilska** Grażyna: *Laureaci literackiej Nagrody Nobla : kalendarz rocznic 2013*. „Poradnik Bibliotekarza”, http://poradnikbibliotekarza.pl/pliki/kalendarium_2013.pdf, (data dostępu 21.10.2017)
2. *Kalendarium rocznic i wydarzeń : ściągą dla bibliotekarzy, nauczycieli i animatorów kultury*. Oprac. Grażyna Bilska. Warszawa, Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich 2016
3. *Kalendarz ważniejszych rocznic przypadających w roku 2008*. Opr. Jolanta Sładek, Magdalena Tomecka. Katowice, Biblioteka Śląska w Katowicach 2007
4. **Picheta** Jan: *Kalendarium*. „Kalendarz Beskidzki” 2013, s. 275–293
5. **Skotnicka** Dorota: *Rocznice literackie 2013*. „Poradnik Bibliotekarza”, http://poradnikbibliotekarza.pl/pliki/kalendarium_2013.pdf, (data dostępu 21.10.2017)
6. **Wikipedia**, wolna encyklopedia, <https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia>, (data dostępu 21.10.2017)

WYBRANE ŚWIĘTA I OBCHODY STAŁE

01.01	Nowy Rok
01.01	Światowy Dzień Pokoju
06.01	Dzień Filatelisty
09.01	Dzień Ligi Ochrony Przyrody
15.01	Dzień Wikipedii
17.01	Dzień Dialogu z Judaizmem
18.01	Dzień Kubusia Puchatka
21.01	Dzień Babci
22.01	Dzień Dziadka
24.01	Światowy Dzień Środków Masowego Przekazu
25.01	Dzień Kryptologii
26.01	Dzień Dialogu z Islamem
26.01	Dzień Transplantologii
26.01	Światowy Dzień Celnictwa
26.01	Światowy Dzień Trędowatych
27.01	Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holocaustu
31.01	Światowy Dzień Przystulania
02.02	Dzień Handlowca
04.02	Światowy Dzień Walki z Rakiem
08.02	Dzień Bezpiecznego Internetu
08.02	Światowy Dzień Służby Więziennej
11.02	Światowy Dzień Chorego
12.02	Międzynarodowy Dzień Dzieci Żołnierzy
12.02	Ogólnopolski Dzień Pisania Piórem
13.02	Światowy Dzień Radia
14.02	Dzień Zakochanych – <i>Walentynki</i>
15.02	Światowy Dzień Młodzieży Prawosławnej
17.02	Światowy Dzień Kota
20.02	Światowy Dzień Sprawiedliwości Społecznej

- 21.02** Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego
- 21.02** Międzynarodowy Dzień Przewodnika Turystycznego
- 22.02** Europejski Dzień Ofiar Przestępstw
- 22.02** Dzień Myśli Braterskiej
- 23.02** Międzynarodowy Dzień Pomocy Potrzebującym
- 23.02** Ogólnopolski Dzień Walki z Depresją
- 26.02** Dzień Dinozaura
- 27.02** Międzynarodowy Dzień Niedźwiedzia Polarnego
- 28.02** Światowy Dzień Chorób Rzadkich
- 01.03** Międzynarodowy Dzień Walki Przeciwko Zbrojeniom Atomowym
- 01.03** Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych
- 01.03** Światowy Dzień Obrony Cywilnej
- 03.03** Międzynarodowy Dzień Pisarzy
- 03-09.03** Międzynarodowy Tydzień E-książki
- 05.03** Międzynarodowy Dzień Dziecka w Mediach
- 06.03** Europejski Dzień Logopedy
- 08.03** Międzynarodowy Dzień Kobiet
- 09.03** Dzień Statystyki Polskiej
- 10.03** Dzień Mężczyzn
- 11.03** Dzień Sołtysa
- 12.03** Światowy Dzień Drzemki w Pracy
- 15.03** Dzień Piekarza i Cukiernika
- 15.03** Światowy Dzień Konsumenta
- 17.03** Światowy Dzień Morza
- 18.03** Światowy Dzień Słońca
- 19.03** Światowy Dzień Inwalidów i Ludzi Niepełnosprawnych
- 19.03** Dzień Jedności Kaszubów
- 19.03** Dzień Stolarza
- 20.03** Międzynarodowy Dzień Astrologii
- 20.03** Światowy Dzień Teatru dla Dzieci i Młodzieży
- 21.03** Światowy Dzień Poezji

- 21.03** Światowy Dzień Lalkarstwa
- 21.03** Światowy Dzień Lasu
- 21.03** Dzień Ziemi
- 21.03** Dzień Wiosny / Dzień Wagarowicza
- 21.03** Dzień Walki z Dyskryminacją Rasową
- 22.03** Światowy Dzień Wody
- 23.03** Światowy Dzień Meteorologii
- 24.03** Narodowy Dzień Życia
- 24.03** Światowy Dzień Gruźlicy
- 27.03** Międzynarodowy Dzień Teatru
- 01.04** Prima Aprilis / Światowy Dzień Humoru i Satyry
- 01.04** Międzynarodowy Dzień Ptaków
- 01-07.04** Tydzień Czystości Wód
- 02.04** Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci
- 02.04** Światowy Dzień Świadomości Autyzmu
- 04.04** Światowy Dzień Geografa
- 07.04** Światowy Dzień Zdrowia
- 08.04** Międzynarodowy Dzień Romów
- 11.04** Dzień Radia
- 11.04** Międzynarodowy Dzień Solidarności Wyzwolonych Więźniów Politycznych
- 11.04** Ogólnopolski Dzień Walki z Bezrobociem
- 11.04** Światowy Dzień Chorych na Chorobę Parkinsona
- 12.04** Dzień Czekolady
- 12.04** Dzień Lotnictwa i Kosmonautyki
- 13.04** Światowy Dzień Pamięci Ofiar Katynia
- 14.04** Dzień Ludzi Bezdomnych
- 15.04** Międzynarodowy Dzień Kombatanta
- 15.04** Światowy Dzień Sztuki
- 15.04** Światowy Dzień Trzeźwości
- 16.04** Dzień Pamięci Ofiar Zagłady
- 17-24.04** Tydzień dla Serca

18.04	Międzynarodowy Dzień Ochrony Zabytków
18.04	Europejski Dzień Praw Pacjenta
20.04	Międzynarodowy Dzień Wolnej Prasy
22.04	Międzynarodowy Dzień Ziemi
22-29.04	Światowy Tydzień Działań na Rzecz Edukacji
23.04	Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich
24.04	Międzynarodowy Dzień Solidarności Młodzieży
25.04	Międzynarodowy Dzień Świadomości Zagrożenia Hałasem
26.04	Światowy Dzień Własności Intelektualnej
27.04	Światowy Dzień Grafika
28.04	Światowy Dzień Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Pracy
29.04	Dzień Pamięci o Ofiarach Wojen Chemicznych
29.04	Międzynarodowy Dzień Tańca
29.04	Światowy Dzień Immunologii
29.04	Światowy Dzień Miast Partnerskich
29.04	Dzień Pamięci Żydów
30.04	Międzynarodowy Dzień Jazzu
30.04	Światowy Dzień Sprzeciwu wobec Bicia Dzieci
01.05	Święto Pracy, Międzynarodowy Dzień Solidarności Ludzi Pracy
02.05	Dzień Polonii i Polaków za Granicą
02.05	Święto Flagi Państwowej
03.05	Rocznica Uchwalenia Konstytucji 3 Maja
03.05	Światowy Dzień Wolności Prasy
03.05	Światowy Dzień Bez Komputera
04.05	Dzień Garncarza
04.05	Dzień Hutnika
04.05	Dzień Kominiarza
04.05	Dzień Piekarza
04.05	Międzynarodowy Dzień Strażaka
05.05	Dzień Europy
05.05	Dzień Leśnika i Drzewiarza

- 05.05** Europejski Dzień Walki z Dyskryminacją Osób Niepełnosprawnych
- 06.05** Europejski Dzień Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego
- 08.05** Światowy Dzień Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycy
- 08.05** Dzień Bibliotekarza i Bibliotek
- 08.05** Międzynarodowy Dzień Zwycięstwa
- 08-15.05** Tydzień Polskiego Czerwonego Krzyża [PCK]
- 08-15.05** Tydzień Bibliotek
- 09.05** Dzień Unii Europejskiej
- 12.05** Międzynarodowy Dzień Pielęgniarek
- 14.05** Międzynarodowy Dzień Farmaceuty
- 15.05** Międzynarodowy Dzień Rodziny
- 15.05** Międzynarodowy Dzień Pamięci Zmarłych na AIDS
- 15.05** Święto Polskiej Muzyki i Plastyki
- 15.05** Święto Polskiej Niezapominajki
- 16.05** Święto Straży Granicznej
- 17.05** Światowy Dzień Telekomunikacji i Społeczeństwa Informacyjnego
- 18.05** Międzynarodowy Dzień Muzealnictwa
- 19.05** Dzień Dobrych Uczynków
- 20.05** Dzień Artysty Śpiewaka
- 21.05** Światowy Dzień Kosmosu
- 22.05** Dzień Praw Zwierząt
- 22.05** Europejski Dzień Walki z Otyłością
- 23.05** Światowy Dzień Żółwia
- 24.05** Europejski Dzień Parków Narodowych
- 24.05** Dzień Samorządności Lokalnej
- 24.05** Dzień Słowiańskiego Piśmiennictwa i Kultury
- 25.05** Międzynarodowy Dzień Zaginionych
- 25.05** Światowy Dzień Mleka
- 26.05** Dzień Matki
- 26.05** Światowy Dzień Stwardnienia Rozsianego
- 27.05** Dzień Samorządu Terytorialnego

29.05	Dzień Drukarza
29.05	Międzynarodowy Dzień Uczestników Misji Pokojowych ONZ
30.05	Europejski Dzień Sąsiada
31.05	Światowy Dzień Rozwoju Kultury
31.05	Dzień Bociana Białego
31.05	Światowy Dzień Bez Papierosa
01.06	Międzynarodowy Dzień Dziecka
01.06	Dzień bez Alkoholu
01-08.06	Ogólnopolski Tydzień Czytania Dzieciom
02.06	Dzień bez Krawata
04.06	Dzień Wolności i Praw Obywatelskich
04.06	Międzynarodowy Dzień Dzieci Będących Ofiarami Agresji
05.06	Światowy Dzień Ochrony Środowiska Naturalnego
08.06	Dzień Informatyka
08.06	Światowy Dzień Oceanów
09.06	Dzień Księgowego
09.06	Dzień Przyjaciół
09.06	Międzynarodowy Dzień Archiwów
10.06	Międzynarodowy Dzień Elektryka
12.06	Światowy Dzień Sprzeciwu wobec Pracy Dzieci
13.06	Święto Dobrych Rad
14.06	Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych
14.06	Światowy Dzień Krwiodawcy
15.06	Europejski Dzień Wiatru
15.06	Ogólnopolski Dzień Dogoterapii
15.06	Światowy Dzień Praw Osób Starszych
16.06	Międzynarodowy Dzień Pomocy Dzieciom Afrykańskim
16.06	Ogólnopolskie Święto Wolnych Książek [tzw. Bookcrossing]
20.06	Światowy Dzień Uchodźcy
20.06	Światowe Święto Muzyki
22.06	Dzień Kultury Fizycznej

22/23.06	Noc Świętojańska
23.06	Dzień Ojca
23.06	Dzień Służby Publicznej
24.06	Światowy Dzień Chorych na Osteoporozę
25.06	Dzień Żeglarza
26.06	Międzynarodowy Dzień Zapobiegania Narkomanii
27.06	Światowy Dzień Rybołówstwa
27.06	Światowy Dzień Walki z Cukrzycą
29.06	Dzień Ratownika [WOPR]
29.06	Dzień Stoczniozca
01.07	Międzynarodowy Dzień Spółdzielczości
01.07	Światowy Dzień Architektury
01.07	Światowy Dzień Psa
11.07	Światowy Dzień Ludności
15.07	Światowy Dzień bez Telefonu Komórkowego
18.07	Narodowy Dzień Nelsona Mandeli
19.07	Dzień Czerwonego Kapturka
24.07	Święto Policji
25.07	Dzień Bezpiecznego Kierowcy
30.07	Międzynarodowy Dzień Koleżeństwa
31.07	Dzień Skarbowości
01.08	Narodowy Dzień Pamięci Powstania Warszawskiego
02.08	Światowy Dzień Pamięci o Zagładzie Romów i Sinti
10.08	Dzień Przewodników i Ratowników Górskich
11.08	Dzień Konserwatora Zabytków
12.08	Międzynarodowy Dzień Młodzieży
12.08	Dzień Pracoholików
13.08	Międzynarodowy Dzień Osób Leworęcznych
14.08	Dzień Energetyka
15.08	Dzień Wojska Polskiego
19.08	Światowy Dzień Pomocy Humanitarnej

- 23.08** Europejski Dzień Pamięci Ofiar Stalinizmu i Nazizmu /
Międzynarodowy Dzień Czarnej Wstążki
- 28.08** Święto Lotnictwa Polskiego
- 29.08** Dzień Strażnika Miejskiego
- 30.08** Dzień Działkowca
- 30.08** Międzynarodowy Dzień Pamięci Osób Zaginionych
- 31.08** Dzień Wolności i Solidarności
- 01.09** Światowy Dzień Pokoju
- 01.09** Dzień Kombatanta
- 01.09** Dzień Weterana
- 01.09** Święto Wojsk Obrony Przeciwlotniczej
- 02.09** Narodowe Czytanie
- 05.09** Międzynarodowy Dzień Postaci z Bajek [obchodzone również **05.11**]
- 08.09** Międzynarodowy Dzień Walki z Analfabetyzmem
- 08.09** Dzień Dobrej Wiadomości
- 08.09** Dzień Marzyciela
- 09.09** Międzynarodowy Dzień Urody
- 09.09** Światowy Dzień Pierwszej Pomocy
- 10.09** Światowy Dzień Zapobiegania Samobójstwom
- 12.09** Dzień Programisty
- 12.09** Dzień Wojsk Lądowych
- 15.09** Dzień Solidarności z Osobami Chorymi na Schizofrenię
- 15.09** Międzynarodowy Dzień Demokracji
- 15-17.09** Sprzątanie Świata
- 16.09** Dzień Polskiego Bluesa
- 17.09** Światowy Dzień Sybiraka
- 17.09** Dzień Pamięci Ofiar Agresji Sowieckiej na Polskę
- 18.09** Światowy Dzień Geologa
- 18.09** Światowy Dzień Monitorowania Wody
- 21.09** Światowy Dzień Dziecięcego Orderu Uśmiechu
- 21.09** Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu
- 21.09** Dzień Służby Celnej

- 21.09** Międzynarodowy Dzień Pokoju
- 21.09** Światowy Dzień Chorych na Alzheimera
- 22.09** Europejski Dzień bez Samochodu
- 22-30.09** Dzień Morza
- 24.09** Międzynarodowy Dzień Niesłyszących / Międzynarodowy Dzień Głuchych
- 24.09** Światowy Dzień Serca
- 26.09** Dzień Polskiej Wikipedii
- 26.09** Europejski Dzień Języków / Międzynarodowy Dzień Języków Obcych
- 26.09** Ogólnopolski Dzień Aptekarza
- 27.09** Dzień Polskiego Państwa Podziemnego
- 27.09** Światowy Dzień Turystyki
- 27.09** Tydzień Zakazanych Książek
- 28.09** Międzynarodowy Dzień Prawa do Informacji
- 29.09** Dzień Kuriera i Przewoźnika
- 29.09** Ogólnopolski Dzień Głośnego Czytania
- 30.09** Dzień Chłopaka
- 30.09** Międzynarodowy Dzień Tłumacza
- 01.10** Międzynarodowy Dzień Ludzi Starszych / Międzynarodowy Dzień Seniora
- 01.10** Światowy Dzień Walki z Wirusowym Zapaleniem Wątroby
- 01.10** Dzień Polskiej Harcerki
- 01.10** Europejski Dzień Ptaków
- 01.10** Międzynarodowy Dzień Lekarza
- 01.10** Międzynarodowy Dzień Muzyki
- 01-31.10** Międzynarodowy Miesiąc Bibliotek Szkolnych
- 01-31.10** Miesiąc Dobroci dla Zwierząt
- 01-31.10** Miesiąc Walki z Rakiem
- 02.10** Międzynarodowy Dzień bez Przemocy
- 02.10** Światowy Dzień Habitatu / Światowy Dzień Mieszkalnictwa
- 04.10** Światowy Dzień Onkologii

04.10	Światowy Dzień Zwierząt
04-10.10	Światowy Tydzień Przestrzeni Kosmicznej
05.10	Światowy Dzień Nauczyciela
06.10	Światowy Dzień Uśmiechu
09.10	Światowy Dzień Poczty / Dzień Znaczka Poczтового
09-15.10	Międzynarodowy Tydzień Pisania Listów
10.10	Dzień Drzewa
10.10	Światowy Dzień Przeciw Karze Śmierci
10.10	Światowy Dzień Zdrowia Psychicznego
11.10	Międzynarodowy Dzień Dziewcząt
11.10	Międzynarodowy Dzień Ograniczania Klęsk Żywiolowych
12.10	Światowy Dzień Chorób Reumatycznych
12.10	Dzień Bezpiecznego Komputera
12.10	Światowy Dzień Wzroku
13.10	Dzień Ratownictwa Medycznego
13.10	Dzień Dawcy Szpiku
14.10	Światowy Dzień Normalizacji
14.10	Dzień Edukacji Narodowej
14.10	Światowy Dzień Hospicjów i Opieki Paliatywnej
15.10	Europejski Dzień Walki z Rakiem Piersi
15.10	Międzynarodowy Dzień Kobiet Wiejskich
15.10	Międzynarodowy Dzień Białej Laski
16.10	Dzień Papieża Jana Pawła II
16.10	Światowy Dzień Chleba
16.10	Światowy Dzień Żywności Organizacji Narodów Zjednoczonych
17.10	Światowy Dzień Walki z Ubóstwem
18.10	Dzień Łączności / Dzień Poczty Polskiej / Dzień Listonosza
18.10	Święto Wojsk Łączności i Informatyki
18.10	Światowy Dzień Menopauzy i Andropauzy
19.10	Międzynarodowy Dzień Mediacji
20.10	Światowy Dzień Osteoporozy

20.10	Światowy Dzień Statystyki
20.10	Europejski Dzień Seniora
22.10	Światowy Dzień Misyjny
22.10	Światowy Dzień Osób Jąkających [się]
23-27.10	Europejski Tydzień Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy
24.10	Światowy Dzień Informacji na Temat Rozwoju
24.10	Dzień Organizacji Narodów Zjednoczonych
24.10	Światowy Dzień Origami
24.10	Światowy Dzień Walki z Otyłością
24-30.10	Światowy Tydzień Pokoju / Tydzień Rozbrojenia
25.10	Święto Sztabu Generalnego Wojska Polskiego
25.10	Dzień Kundelka
25.10	Dzień Młodzieży PCK
26.10	Światowy Dzień Donacji i Transplantacji
30.10	Światowy Dzień Kobiecości / Dzień Spódnicy
31.10	Światowy Dzień Oszczędności
31.10	Światowy Dzień Rozrzutności
31.10	Dzień Reformacji
01.11	Dzień wszystkich Świętych
02.11	Dzień Zaduszny
03.11	Dzień św. Huberta – Święto Myśliwych Hubertus
05.11	Międzynarodowy Dzień Języka Romskiego
05.11	Międzynarodowy Dzień Postaci z Bajek [obchodzone również 05.09]
06-12.11	Europejski Tydzień Jakości
08.11	Europejski Dzień Zdrowego Jedzenia i Gotowania / Dzień Zdrowego Śniadania
09.11	Europejski Dzień Wynalazcy
09.11	Międzynarodowy Dzień Walki z Faszyzmem i Antysemityzmem
09.11	Światowy Dzień Jakości
10.11	Dzień Jeża
10.11	Światowy Dzień Nauki dla Pokoju i Rozwoju
11.11	Narodowe Święto Niepodległości

11.11	Dzień Służby Cywilnej
12.11	Światowy Dzień Bicia Rekordów
13.11	Międzynarodowy Dzień Niewidomych
14.11	Światowy Dzień Walki z Cukrzycą
14.11	Światowy Dzień Seniora
15.11	Dzień Uwięzionego Pisarza
15.11	Światowy Dzień Emigranta
16.11	Światowy Dzień Tolerancji
16.11	Światowy Dzień Filozofii
16.11	Światowy Dzień Rzucania Palenia Tytoniu
17.11	Światowy Dzień Studenta
17.11	Światowy Dzień Wcześniaka
17.11	Dzień bez Długów
17.11	Międzynarodowy Dzień Studentów
18.11	Światowy Dzień Pamięci o Ofiarach Wypadków Drogowych
19.11	Światowy Dzień Zapobiegania Przemocy Wobec Dzieci
19.11	Międzynarodowy Dzień Mężczyzn
20.11	Powszechny Dzień Dziecka / Dzień Ochrony Praw Dziecka
21.11	Dzień Pracownika Socjalnego
21.11	Międzynarodowy Dzień bez Papierosa
21.11	Światowy Dzień Telewizji
21.11	Światowy Dzień Życzliwości i Pozdrowień
22-26.11	Dni Honorowego Krwiodawstwa Polskiego Czerwonego Krzyża
25.11	Dzień Kolejarza
25.11	Dzień Tramwajarza
25.11	Międzynarodowy Dzień Eliminacji Przemocy Wobec Kobiet
25.11	Światowy Dzień Pluszowego Misia
25.11	Dzień bez Zakupów
29.11	Dzień Podchorążego
30.11	Andrzejki
01.12	Światowy Dzień Walki z AIDS

- 01-07.12** Europejski Tydzień Autyzmu
- 01-10.12** Dni Walki z Gruźlicą i Chorobami Płuc
- 02.12** Światowy Dzień Walki z Uciskiem / Międzynarodowy Dzień Upamiętniający Zniesienie Niewolnictwa
- 03.12** Międzynarodowy Dzień Osób Niepełnosprawnych
- 04.12** Barbórka – Dzień Górnika
- 05.12** Międzynarodowy Dzień Wolontariusza
- 06.12** Mikołajki
- 07.12** Międzynarodowy Dzień Lotnictwa Cywilnego
- 08.12** Dzień Kupca
- 09.12** Dzień Przeciwdziałania Korupcji
- 10.12** Międzynarodowy Dzień Praw Człowieka
- 10.12** Międzynarodowy Dzień Praw Zwierząt
- 10.12** Światowy Dzień Ochrony Praw Dziecka
- 12.12** Dzień Chruścików
- 11.12** Międzynarodowy Dzień Zdrowia
- 13.12** Dzień Księgarza
- 13.12** Dzień Pamięci Ofiar Stanu Wojennego
- 13.12** Światowy Dzień Telewizji dla Dzieci
- 17.12** Dzień bez Przekleństw
- 18.12** Międzynarodowy Dzień Migrantów
- 20.12** Międzynarodowy Dzień Solidarności
- 20.12** Dzień Ryby
- 25.12** Boże Narodzenie
- 23.12** Międzynarodowy Dzień Snowboardu
- 28.12** Międzynarodowy Dzień Pocałunku
- 31.12** Noc Sylwestrowa

SEJM RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

ROK 2018 OGŁOSIŁ:

- Rokiem Jubileuszu 100-lecia odzyskania przez Polskę Niepodległości
- Rokiem Ireny Sendlerowej
(w 10. rocznicę śmierci)
- Rokiem Pamięci Powstania Wielkopolskiego
- Rokiem Arcybiskupa Ignacego Tokarczuka
(w 100. rocznicę urodzin)
- Rokiem Konfederacji Barskiej
(w 250. rocznicę zawiązania Konfederacji Barskiej)
- Rokiem Praw Kobiet
(w 100. rocznicę przyznania Polkom praw wyborczych)
- Rokiem Zbigniewa Herberta
(w 20. rocznicę śmierci)

ROCZNICE POLSKIE I ŚWIATOWE

STYCZEŃ

705. rocznica urodzin **Giovanniego Boccaccia** (1313–1375), włoskiego pisarza, autora *Dekameronu* – zbioru 100 nowel podzielonych na 10 dni, opowiedzianych przez 10 osób

120. rocznica **odkrycia polonu i radu**, promieniotwórczych pierwiastków, przez Marię Skłodowską-Curie i Piotra Curie (1898)

01.01 – 195. rocznica urodzin **Sándora Petőfi** (pseud. Sándor Petrovics; 1823–1849), węgierskiego poety, autora pieśni *Powstań, Węgrze, Ojczyzna Cię wola!*, wierszy zawierających wezwania Węgrów do walki o przemiany społeczne i niepodległość m.in.: *W imieniu ludu, Pieśń narodowa, Pieśń bojowa*, a także liryki miłosnej i krajobrazowej, poematów i powieści: *Wojak Janosz, Apostoł, Strzyżek kata*

01.01 – 145. rocznica urodzin **Johannesa Vilhelma Jensena** (1873–1950), duńskiego pisarza i poety, laureata literackiej Nagrody Nobla (1944), autora utworów: *Ludzie z Hommerlandu, Upadek króla, Mity, Długa podróż*

01.01 – 60 lat temu (1958) ukazał się we Wrocławiu pierwszy numer czasopisma społeczno-kulturalnego „**Odra**”

01.01 – 60. rocznica powstania **Wrocławskiego Teatru Pantomimy** Henryka Tomaszewskiego (1958), pierwszego zawodowego teatru pantomimy w Polsce, wcześniej działającego jako Studio Pantomimy przy Państwowych Teatrach Dramatycznych we Wrocławiu

01.01 – 45. rocznica śmierci **Františka Běhounka** (1898–1973), czeskiego pisarza, fizyka, uczestnika wypraw Roalda Amundsena i Umberta Nobilego; autora powieści podróżniczych, przygodowych i fantastycznonaukowych adresowanych głównie dla młodzieży: *Księga Robinsonów, Rozbitkowie na morzu polarnym, Ślady wśród lodów, Akcja L*

01.01 – 25. rocznica **podziału Czechosłowacji** na dwa samodzielne państwa – Czechy i Słowację (1993)

02.01 – 100. rocznica urodzin **Adama Bahdaja** (pseud. Jan Kot, Dominik Damian; 1918–1985), polskiego powieściopisarza, tłumacza, autora książek dla dzieci i młodzieży; zdobywcy Orlego Pióra w plebiscycie czytelników na najpopularniejszego pisarza (1970); nagrodzonego przez Prezesa Rady Ministrów za całokształt twórczości dla dzieci i młodzieży; autora powieści *Stawiam na Tolka Banana*, *Podróż za jeden uśmiech*, *Wakacje z duchami*

03.01 – 95. rocznica śmierci **Jaroslava Haška** (1883–1923), czeskiego pisarza, publicysty i dziennikarza, autora obrazków satyrycznych, humoresek wydawanych, m.in. w zbiorach *Kronika śmiechu*, *Wieczory z Jarosławem Haszkiem*; popularność przyniosła mu powieść satyryczna *Przygody dobrego wojaka Szwajka podczas wojny światowej*

03.01 – 50. rocznica śmierci **Hanny Morkowicz-Olczakowej** (1905–1968), polskiej pisarki i poetki żydowskiego pochodzenia, tłumaczki, autorki książek dla dzieci i młodzieży, współpracownicy Polskiego Radia w zakresie audycji młodzieżowych

03.01 – 25. rocznica rozpoczęcia działalności **Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy** (1993)

04.01 – 90. rocznica urodzin **Jana Lenicy** (1928–2001), polskiego artysty plastyka, grafika, scenarzysty, krytyka sztuki, reżysera filmów animowanych, twórcy plakatów, rysunków, ilustratora i krytyka sztuki, jednego z twórców polskiej szkoły plakatu

05.01 – 200. rocznica śmierci **Marcello Bacciarellego** (1731–1818), włoskiego malarza, przedstawiciela baroku i klasycyzmu, nadwornego malarza Stanisława Augusta Poniatowskiego, profesora Królewskiego Uniwersytetu Warszawskiego, wolnomularza

06.01 – 205. rocznica urodzin **Hipolita Cegielskiego** (1813–1868), polskiego filologa, przemysłowca i działacza społecznego, dziennikarza i polityka; autora licznych artykułów z zakresu lingwistyki i dydaktyki, m.in. rozprawy *O słowie polskim i koniugacjach jego*, redaktora „Gazety Polskiej”, autora artykułów do „Gońca Polskiego” oraz literatury o tematyce technicznej: *Narzędzia i maszyny rolnicze*; prezesa Towarzystwa Przemysłowego Polskiego w Poznaniu

06.01 – 65. rocznica urodzin **Andrzeja Krzepakowskiego** (1953–1990), polskiego pisarza science fiction; członka World SF i Ogólnopolskiego Klubu Miłośników Fantastyki i Science Fiction; przedstawiciela nurtu fantastyki socjologicznej; debiutował opowiadaniem *Człowiek z garbatym mózgiem*, współpracował z „Młodym Technikiem”, „Fantastyką”; autora powieści *Kreks*

07.01 – 80. rocznica urodzin **Rolanda Topora** (1938–1997), francuskiego pisarza i rysownika polskiego pochodzenia, reżysera filmowego i teatralnego, scenografa, aktora, współtwórcy koncepcji teatru panicznego; autora powieści *Chimeryczny lokator*, opowiadań *Historyjki taksówkowe*

08.01 – 325. rocznica śmierci **Jana Andrzeja Morsztyna** (1621–1693), polskiego poety, czołowego przedstawiciela baroku dworskiego, marynisty, tłumacza i polityka; sekretarza królewskiego, ambasadora Rzeczypospolitej w Królestwie Francji; autora utworów poetyckich, m.in. *Lutnia*, *Kanikuła albo Psia gwiazda* – głównie erotyków wzorowanych na utworach Mariniego

08.01 – 100. rocznica ogłoszenia przez prezydenta USA Thomasa Woodrowa Wilsona **14-punktowego programu określającego warunki pokoju** i unormowania stosunków międzynarodowych po I wojnie światowej; punkt 13 dotyczył przyznania Polsce niepodległości (1918)

09.01 – 85. rocznica urodzin **Wilbura Smitha** (1933-), południowoafrykańskiego pisarza, dziennikarza, autora cykli: *Saga rodu Courteneyów*, *Saga rodu Ballantyne'ów*, *Hector Cross* oraz powieści, m.in. *Gdy poluje lew*, *Zakrzyczeć diabła*, *Pieśń słonia*, *Gdy umilkną bębny*

09.01 – 110. rocznica urodzin **Simone De Beauvoir** (właśc. Simone Lucie Ernestine Marie Bertrand de Beauvoir; 1908–1986), francuskiej pisarki, filozofa, przedstawicielki nurtu feminizmu egzystencjalnego, autorki m.in. dzieła psychologiczno-socjologicznego *Druga płęć*, powieści *Mandaryni*, utworów o charakterze autobiograficznym *Pamiętnik statecznej pani*

09.01 – 95. rocznica śmierci **Katheriny Mansfield** (właśc. Kathleen Mansfield Beauchamp; 1888–1923), pisarki angielskiej pochodzenia nowozelandzkiego, modernistki, przedstawicielki prozy psychologicznej; autorki m.in. zbiorów opowiadań *Jej pierwszy bal*, nowel *Garden Party*, *The Fly*, *Dzienników* i *Listów*

09.01 – 90. rocznica pierwszego zjazdu organizacyjnego **Ligi Ochrony Przyrody** (1928)

10.01 – 240. rocznica śmierci **Karola Linneusza** (właśc. Carl von Linné ; 1707–1778), szwedzkiego botanika, podróżnika, lekarza, twórcy systemu klasyfikacji organizmów *Systema naturae*, roślin *Systema plantarum* i bionominalnej nomenklatury organizmów – podstaw taksonomii

10.01 – 150. rocznica śmierci **Karola Szajnochy** (1818–1868), polskiego pisarza, historyka i działacza niepodległościowego, bibliotekarza Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie, twórcy podstaw eseistyki historycznej w literaturze polskiej

10.01 – 135. rocznica urodzin **Aleksieja N. Tolstoja** (1883–1945), rosyjskiego pisarza, dramaturga i publicysty, przedstawiciela nurtu realistycznego, piszącego w konwencji socrealizmu; autora m.in. trylogii *Droga przez mękę*, powieści historycznej *Piotr I*, utworów dla dzieci *Złoty kluczyczek czyli niezwykle przygody pajacyka Buratina*

10.01 – 65. rocznica urodzin **Jana Polkowskiego** (1953-), polskiego poety, eseisty, dziennikarza, działacza NSZZ Solidarność, współtwórcy niezależnych wydawnictw krakowskich

11.01 – 85. rocznica śmierci **Oswalda Balzera** (1858–1933), polskiego historyka ustroju i prawa polskiego, prawnika, badacza dziejów ustroju Polski, członka Towarzystwa Historycznego we Lwowie

11.01 – 80. rocznica śmierci **Thomasa Hardy'ego** (1840–1928), angielskiego powieściopisarza, poety, dramaturga, przedstawiciela naturalizmu; autora m.in. powieści *Z dala od zgiełku*, *Juda nieznany*

12.01 – 390. rocznica urodzin **Charles'a Perraulta** (1628–1703), francuskiego prozaika, poety, członka Akademii Francuskiej, uczestnika sporu między zwolennikami antyku i kultury rodzimej; bajkopisarza – popularność przyniosły mu *Bajki Babci Gąski*, w których przedstawił znane wątki ludowe, m.in. *Czerwony Kapturek*, *Kot w butach*, *Śpiąca królewna*

12.01 – 140. rocznica urodzin **Ferenca Molnára** (właśc. Ferenc Neumann; 1878–1952), węgierskiego prozaika, dramaturga i dziennikarza, od 1930 r. na emigracji; autora dramatów m.in. *Olimpia*, *Raz, dwa, trzy* i powieści dla młodzieży *Chłopcy z Placu Broni*

12.01 – 25. rocznica śmierci **Józefa Czapskiego** (właśc. hrabia Hutten-Czapski; ps. „Marek Sienny”, „J. Cz.”, „jcz”; 1896–1993), polskiego artysty, pisarza i malarza, krytyka, przedstawiciela Komitetu Paryskiego (Kapistów), majora Wojska Polskiego, żołnierza wojny polsko-rosyjskiej, kampanii wrześniowej, współtwórcy i współpracownika „Kultury”

13.01 – 115. rocznica urodzin **Ireny Jurgielewiczowej** (1903–2003), polskiej powieściopisarki, pedagoga, wykładowcy w Wolnej Wszechnicy Polskiej, autorki książek dla dzieci *O chłopcu, który szukał domu*, powieści dla młodzieży *Niespokojne godziny*, *Wszystko inaczej*, opowiadań, prac społeczno-pedagogicznych; przetłumaczona na wiele języków powieść *Ten Obcy* została umieszczona na Liście Honorowej IBBY (1964); laureatki Orderu Uśmiechu

14.01 – 200. rocznica urodzin **Zachariasa Topeliusa** (1818–1898), pisarza fińskiego tworzącego w języku szwedzkim, twórcy fińskiej powieści historycznej; popularność przyniosły mu opowiadania i baśnie; w języku polskim wydano m.in. zbiory *Zeschty liść*

14.01 – 120. rocznica śmierci **Lewisa Carrolla** (właśc. Charles Lutwidge Dodgson; 1832–1898), angielskiego pisarza i matematyka, wykładowcy Oksfordu, autora prac z zakresu matematyki, prekursora fotografii artystycznej, autora książki *Alicja w krainie czarów*

15.01 – 100. rocznica śmierci **Wojciecha Kętrzyńskiego** (pierw. Adalbert von Winkler, 1838–1918), polskiego historyka, mediewisty, edytora, polityka, publicyści, poety i etnografa, bibliotekarza, dyrektora Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie; autora opracowań: *O ludności polskiej w Prusiech niegdyś krzyżackich*, *Nazwy miejscowe polskie Prus Zachodnich, Wschodnich i Pomorza wraz z ich przydomkami niemieckimi*

15.01 – 75. rocznica śmierci **Erica Knighta** (właśc. Eric Mowbray; 1897–1943), amerykańskiego pisarza pochodzenia angielskiego, dziennikarza, krytyka teatralnego, scenarzysty, autora popularnej powieści *Lassie, wróć*; zginął jako żołnierz Armii Stanów Zjednoczonych w Gujanie Holenderskiej

15.01 – 50. rocznica śmierci **Leopolda Infelda** (1898–1968), polskiego fizyka teoretyka, autora prac z zakresu ogólnej teorii względności, teorii pola i elektrodynamiki; członek rzeczywisty Polskiej Akademii Nauk i Światowej Rady Pokoju; pracownik naukowy na Uniwersytecie Warszawskim, gdzie założył Instytut Fizyki Teoretycznej; wydane publikacje: *Albert Einstein, Nowe drogi nauki. Kwanty i materja, Szkice z przeszłości, Kordian, fizyka i ja*

16.01 – 180. rocznica urodzin **Jana Lama** (1838–1886), polskiego powieściopisarza, satyryka, redaktora „Dziennika Polskiego”, nauczyciela; według Kazimierza Chłędowskiego jest autorem określenia baciara (baciarz) – będącego potocznym i gwarowym określeniem *człowieka ulicy*

17.01 – 155. rocznica urodzin **Konstantina Stanisławskiego** (właśc. Konstantin Aleksiejew; 1863–1938), rosyjskiego reżysera teatralnego, aktora, wykładowcy, twórcy reżyserii, opery i pierwszego systemu interpretacji; etyka teatru, współzałożyciela Moskiewskiego Towarzystwa Sztuki i Literatury, twórcy Moskiewskiego Teatru Artystycznego (MChAT-u); autora reguł sztuki aktorskiej zw. systemem Stanisławskiego; o pracy na deskach scenicznych mówił: *Należy kochać Teatr w sobie, a nie siebie w Teatrze*

17.01 – 100. rocznica urodzin **Heleny Marusarzówny** (1918–1941), siedmiokrotnej mistrzyni Polski w narciarskich konkurencjach alpejskich; w czasie wojny kurier tatrzański, żołnierz ZWZ-Armii Krajowej; odznaczona pośmiertnie Orderem Virtuti Militari a w 1967 r. przez Radę Państwa PRL Krzyżem Walecznych

18.01 – 90. rocznica urodzin **Franciszka Pieczki** (1928-), polskiego aktora teatralnego i filmowego, odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi (1974), Polską Nagrodą Filmową Orzeł (2015) – za osiągnięcia życia, Śląską Nagrodą im. Juliusza Ligonia oraz Lux ex Silesia; zagrał m.in. w filmach: *Żywot Mateusza, Wesele, Chłopi, Potop, Konopielka, Przyjaciel wesołego diabła, Jańcio Wodnik, Quo vadis, Jasminum*

20.01 – 145. rocznica urodzin **Johannesa Vilhelma Jensena** (1873–1950), duńskiego prozaika, poety, eseisty, laureata literackiej Nagrody Nobla w 1944 r. za całokształt twórczości; autora m.in. powieści *Lodowiec, Upadek króla*

20.10 – 25. rocznica śmierci **Audrey Hepburn** (1929–1993), amerykańskiej aktorki, działaczki humanitarnej – ambasador UNICEF, dwukrotnej laureatki Oscara za rolę pierwszoplanową w filmie *Rzymskie wakacje* i pośmiertnie w 1993 r.; występowała m.in. w filmach: *Śniadanie u Tiffaniego, Wojna i pokój, Zabawna buzia*

21.01 – 225 lat temu (1793) **zgilotynowano Ludwika XVI** (1754–1793), króla Francji

21.01 – 55. rocznica śmierci **Stanisława Grzesiuka** (zw. bardem z Czerniakowa; 1918–1963), polskiego pisarza, pieśniarza, z zawodu elektromechanika; więźnia niemieckich obozów koncentracyjnych; autora autobiograficznej trylogii literackiej – *Boso, ale w ostrogach, Pięć lat kacetu* i *Na marginesie życia*; popularyzatora przedwojennego folkloru czerniakowskiego

22.01 – 230. rocznica urodzin **George'a Gordona Byrona** (1788–1824), angielskiego poety i dramaturga doby romantyzmu; autora m.in. poematów dygresyjnych *Don Juan*, powieści poetyckich *Giaur*, w których stworzył typ tzw. bohatera bajronicznego

22.01 – 155. rocznica **wybuchu powstania styczniowego** (1863)

22.01 – 25. rocznica śmierci **Kōbō Abe** (właśc. Kimifusa Abe; 1924–1993), japońskiego prozaika, dramaturga, scenarzysty, autora m.in. powieści psychologicznej *Kobieta z wydm*, fantastycznonaukowej *Czwarta epoka*

23.01 – 235. rocznica urodzin **Stendhala** (właśc. Marie Henri Beyle; 1783–1842), francuskiego pisarza romantyka, prekursora realizmu w literaturze, krytyka sztuki, eseisty, uczestnika kampanii napoleońskiej; autora m.in. *Czerwone i czarne*, *Pustelnia parmeńska*, *Życie Henryka Brulard*

23.01 – 225. rocznica **drugiego rozbioru Polski** (1793)

23.01 – 120. rocznica urodzin **Siergieja Eisensteina** (1898–1948), rosyjskiego reżysera filmowego, scenarzysty, montażysty, operatora filmowego, scenografa filmowego i teatralnego oraz teoretyka filmu; najwybitniejsze dzieła filmowe Eisensteina to, m.in. *Strajk*, *Pancernik Potiomkin*, *Październik*, *Iwan Groźny*

23.01 – 90. rocznica urodzin **Tadeusza Śliwiaka** (1928–1994), polskiego poety, dziennikarza, tłumacza, autora literatury dziecięcej, aktora, redaktora „Magazynu Kulturalnego” i „Życia Literackiego”; autora książek *Szczygłe figle*, *Żabi koncert*, *Solizman*, liryki *Poezje wybrane*, *Nie dokończony rękopis*; nagrodzonego przez Prezesa Rady Ministrów za twórczość dla dzieci i młodzieży (1983), odznaczonego m.in. Złotym Krzyżem Zasługi (1975), Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1986)

23.01 – 85. rocznica śmierci **Oswalda Balzera** (1858–1933), polskiego historyka ustroju i prawa polskiego, prawnika, badacza dziejów ustroju Polski, członka Towarzystwa Historycznego we Lwowie

25.01 – 105. rocznica urodzin **Witolda Lutosławskiego** (1913–1994), polskiego kompozytora i dyrygenta, pianisty, autora utworów orkiestrowych, koncertów wiolonczelowych, sonat fortepianowych, utworów wokalnie-instrumentalnych, m.in. *Wariacje symfoniczne*, *Partita*, *Subito*, *Preludia taneczne*; związanego z festiwalem Warszawska Jesień; odznaczonego m.in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1953), Orderem Orła Białego (1994)

25.01 – 90. rocznica urodzin **Roberta Stillera** (pseud. Tomasz Harasiuk, Jerzy Szperak, Józef Salmanowicz; 1928–2016), polskiego tłumacza, pisarza i poety pochodzenia żydowskiego, autora książek i esejów o charakterze językoznawczym oraz sztuk teatralnych; współzałożyciela żydowskiej gminy reformowanej i propagatora odrodzenia judaizmu reformowanego w Polsce; autora książek m.in. *Semantyka zbrodni*, *Żydowskie Abecadło twórców literatury polskiej, czyli Od A do Żet z prawa na lewo*

25.01 – 80. rocznica urodzin **Włodzimierza Wysockiego** (1938–1980), rosyjskiego aktora teatralnego i filmowego, poety i pieśniarza, autora tekstów, kompozytora i wykonawcy ekspresyjnych ballad i pieśni wydanych, m.in. w zbiorach *Głos gitary tłucze o mur, 14 piosenek...*, *Ballady i piosenki*; występował w moskiewskim Teatrze na Tagance

26.01 – 120. rocznica urodzin **Katarzyny Kobro** (1898–1951), polskiej rzeźbiarki awangardowej pochodzenia niemiecko-rosyjskiego, współtwórczyni ugrupowań Blok, Praesens i a.r. (czyli „awangarda rzeczywista” lub „artyści rewolucji”); reprezentantki konstruktywizmu w sztuce, zrewolucjonizowała myślenie o rzeźbie, od 2001 r. przyznawana jest nagroda jej imienia

28.01 – 115. rocznica urodzin **Aleksandra Kamińskiego** (przybrane nazwisko Aleksander Kędzierski, pseud. Dąbrowski, Fabrykant, Faktor, Juliusz Górecki, Hubert, Kamyk, Kaźmierczak, Bambaju; 1903–1978), polskiego pisarza, pedagoga, wychowawcy, działacza harcerskiego – twórcy ruchu zuchowego w Polsce, żołnierza Armii Krajowej, współtwórcy Szarych Szeregów; autora m.in. powieści *Zośka i Parasol. Opowieść o niektórych ludziach i niektórych akcjach dwóch batalionów harcerskich*

28.01 – 90. rocznica śmierci **Vincente Blasco Ibáñeza** (1867–1928), hiszpańskiego pisarza i publicysty, autora m.in. trylogii poświęconej I wojnie światowej *Czterech jeźdźców Apokalipsy*, powieści: *Katedra, Ziemia przeklęta, Krew na arenie*

28.01 – 40. rocznica śmierci **Jerzego Kuryłowicza** (1895–1978), polskiego językoznawcy, badacza języków indoeuropejskich, specjalisty w zakresie językoznawstwa ogólnego, historyczno-porównawczego, indoeuropejskiego i semickiego

28.01 – 145. rocznica urodzin **Sidonie-Gabrielle Colette** (pseud. Colette; 1873–1954), francuskiej pisarki, autorki powieści obyczajowo-psychologicznych, cyklu *Klaudyna* oraz powieści: *Dialogi zwierząt, Ich dwoje, Niebieska latarnia, Ta druga, Narodziny dnia, Niewiniątka*; członkini m.in. Królewskiej Belgijskiej Akademii Języka i Literatury Francuskiej oraz Akademii Goncourtów

29.01 – 130. rocznica śmierci **Edwarda Leara** (1812–1888), angielskiego poety, rysownika, podróżnika, autora utworów opartych na purnonsensie, głównie limeryków wydanych m.in. w antologiach *Księga nonsensu* i zbiorach *Limeryki wszystkie*

29.01 – 105. rocznica śmierci **Władysława Bełzy** (1847–1913), polskiego poety neoromantycznego, nazywanego piewcą polskości, dramaturga, publicyisty, animatora życia kulturalnego, oświatowego i prasowego; autora książek dla dzieci, współzałożyciela pisma dla dzieci „Płomyk”; twórcy wiersza *Katechizm polskiego dziecka*

29.01 – 100. rocznica śmierci **Jana Augusta Kisielewskiego** (1876–1918), polskiego dramatopisarza, nowelisty, krytyka teatralnego, eseisty związanego z kabaretem Zielony Balonik, uważanego za jedną z najciekawszych indywidualności twórczych Młodej Polski, przedstawiciela dramatu psychologicznego, sztuki teatralne: *W sieci* i *Karykatury* należą do klasyki teatru modernistycznego; autora eseju *O teatrze japońskim*, recenzji *Życie dramatu*

29.01 – 55. rocznica śmierci **Roberta Frosta** (1874–1963), amerykańskiego poety, w wierszach rozważającego problemy tożsamości i wolności człowieka, autora zbiorów *Liryki najpiękniejsze, 55 wierszy*; czterokrotnego laureata nagrody Pulitzera

29.01 – 40. rocznica śmierci **Stanisława Dygata** (1914–1978), polskiego prozaika, felietonisty, dramaturga, scenarzysty filmowego, tłumacza, współpracownika „Kuźnicy”, „Przeglądu Kulturalnego”, „Polityki”, „Literatury”; kierownika literackiego w gdańskim Teatrze Wybrzeże, autora m.in. powieści *Jezioro Bodeńskie*, opowiadań i felietonów *Pola Elizejskie*, *Kolonotatnik*, dramatów *Nowy Świętoszek*

30.01 – 70. rocznica śmierci **Mahatmy Gandhiego** (właśc. Mohandas Karamchand Gandhi; 1869–1948), hinduskiego polityka, filozofa, propagatora pacyfizmu jako sposobu rozwiązywania konfliktów; został zastrzelony przez hinduskiego fundamentalistę Nathurama Godsego

30.01 – 70. rocznica śmierci **Orville'a Wrighta** (1871–1948), amerykańskiego konstruktora i pilota, pioniera światowego lotnictwa; wspólnie z bratem Wilburem skonstruowali pierwszy udany samolot Wright Flyer – napędzany silnikiem spalinowym (1903)

31.01 – 130. rocznica śmierci **Jana Bosko** (właśc. Giovanni Melchiorre Bosco; 1815–1888), włoskiego duchownego, założyciela zgromadzenia salezjanów i salezjanek, twórcy Rodziny Salezjańskiej, tercjarza franciszkańskiego; beatyfikowanego (1929) i kanonizowanego (1934) przez Papieża Piusa XI; patrona m.in. młodzieży, uczniów i studentów – nazywanego „Ojcem i Nauczycielem Młodzieży”

31.01 – 95. rocznica urodzin **Normana Mailera** (1923–2007), amerykańskiego powieściopisarza, eseisty, scenarzysty i reżysera filmowego, autora m.in. powieści *Nadzy i martwi*, *Pieśń kata*

31.01 – 85. rocznica urodzin **Johna Galsworthy'ego** (1867–1933), angielskiego powieściopisarza, nowelisty, poety i dramaturga, przedstawiciela realizmu krytycznego, nazywanego „epikiem ery wiktoriańskiej”, laureata literackiej Nagrody Nobla (1932); autora m.in. trylogii *Saga rodu Forsytów*, utworów: *Ciemny kwiat*, *Karawana*, *Koniec rozdziału*, *Nowoczesna komedia*, *We dworze*

LUTY

01.02 – 100. rocznica urodzin **Ignacego Tokarczuka** (1918–2012), polskiego duchownego rzymskokatolickiego, doktora filozofii, biskupa diecezjalnego przemyskiego w latach 1966–1993; od 1993 arcybiskupa seniora archidiecezji przemyskiej; Kawalera Orderu Orła Białego (2006)

03.02 – 550. rocznica śmierci **Johannesa Gutenberga** (właśc. Johannes Gensfleisch zur Laden zum Gutenberg; 1394–1468), niemieckiego rzemieślnika, złotnika i drukarza, twórcy pierwszej przemysłowej metody druku na świecie; uznanego za wynalazcę druku; za pomocą ruchomych czcionek, prasy drukarskiej i aparatu do odlewania czcionek wydrukował Biblię 42-wierszową, znaną jako *Biblia Gutenberga*

03.02 – 125. rocznica śmierci **Teofila Lenartowicza** (1822–1893), polskiego poety romantycznego, etnografa, twórcy wierszy patriotycznych i religijnych, poematów historycznych oraz liryków opartych na folklorze mazowieckim, rzeźbiarza i konspiratora, współpracownika „Tygodnika Ilustrowanego”; autora m.in. tomów wierszy *Polska ziemia (w obrazkach)*, *Echa Nadwiślańskie*, poematów *Mały światek*, *Bitwa Raclawicka*, *Gladiatorowie*

03.02 – 90. rocznica urodzin **Andrzeja Szczypiorskiego** (pseud. Marice S. Andrews; 1928–2000), polskiego pisarza, scenarzysty, publicysty, dziennikarza i polityka; działacza opozycji w PRL; autora publikacji: *Początek*, *Z notatnika stanu wojennego*, *Gra z ogniem*; za działania na rzecz niemiecko-polskiego pojednania otrzymał Federalny Krzyż Zasługi (1995) oraz nagrodę Złotego Pióra (1998), stał na czele Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Izraelskiej (TPPI)

04.02 – 330. rocznica urodzin **Pierre'a de Marivaux** (1688–1763), francuskiego dramaturga, powieściopisarza, dziennikarza; autora m.in. komedii *Igraszki trafu i miłości*, powieści *Życie Marianny*

04.02 – 80. rocznica śmierci **Karola Huberta Rostworowskiego** (1877–1938), polskiego dramaturga i poety, muzyka, publicysty, stronnika Obozu Wielkiej Polski; autora m.in. tragedii psychologicznej *Judasz z Kariothu* i dramatu historyczno-psychologicznego *Kajus Cezar Kaligula*; pierwowzoru postaci Młodego Człowieka w dramacie *Brat naszego Boga* Karola Wojtyły; odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (1936)

04.02 – 75. rocznica urodzin **Wandy Rutkiewicz** (1943–1992), polskiej alpinistki i himalaistki, z zawodu elektronik, zdobywczyni ośmiu z czternastu ośmiotysięczników; jako trzecia kobieta na świecie, pierwsza Europejka oraz jako pierwszy Polak stanęła na Mount Everest – najwyższym szczycie Ziemi i jako pierwsza kobieta na świecie na szczycie K2; odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1979), autorka i współautorka filmów i książek alpinistycznych, m.in. *Na jednej linii*, *Kobiety śniegu*, *Requiem*

05.02 – 125. rocznica urodzin **Romana Ingardena** (1893–1970), polskiego filozofa, profesora Uniwersytetu Lwowskiego, toruńskiego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika i Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, teoretyka literatury i sztuki, najwybitniejszego polskiego fenomenologa; autora dzieł: *Książeczka o człowieku*, *O poznawaniu dzieła literackiego*, *Spór o istnienie świata*, *U podstaw teorii poznania*, *Studia z estetyki*

06.02 – 225. rocznica śmierci **Carla Goldoniego** (1707–1793), włoskiego komediopisarza związanego z Wenecją, z zawodu prawnika, autora ponad 200 komedii, sztuk nawiązujących do tradycji commedii dell'arte, m.in. *Sługa dwóch panów*, *Awantura w Chioggi*

06.02 – 100. rocznica śmierci **Gustava Klimta** (1862–1918), austriackiego malarza i grafika, symbolisty, wybitnego przedstawiciela secesji, przywódcy wiedeńskiego modernizmu; twórcy dzieł: *Pocałunek*, *Złota Adela*, *Ślepiec*, *Judyta z głową Holofernesa*, *Róże wśród drzew*, *Dziewica*, *Śmierć i życie*

07.02 – 540. rocznica urodzin **Thomasa More** (lub Thomasa Morusa; 1478–1535), angielskiego filozofa, humanisty, pisarza politycznego, męża stanu (Lord Kanclerz), straconego za odmowę przyjęcia zwierzchnictwa króla Henryka VIII nad kościołem angielskim; świętego, kanonizowanego (1935); autora *Utopii* – projektu idealnego państwa i systemu społecznego

07.02 – 195. rocznica śmierci **Ann Radcliffe** (1764–1823), angielskiej powieściopisarki, poetki, autorki powieści gotyckich, które wywarły wpływ na powieść europejską, m.in. *Puszcza czyli Opactwo St. Clair*, *Tajemnice zamku Udolpho*

08.02 – 205. rocznica śmierci **Tadeusza Czackiego** (1765–1813), polskiego działacza oświatowego i gospodarczego, pedagoga, reformatora szkolnictwa, historyka, ekonomisty, bibliofila, numizmatyka, członka Komisji Edukacji Narodowej, współtwórcy Konstytucji 3 Maja, współzałożyciela warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk; ważniejsze utwory: *Opis obrad sejmowych we 12-tu dniach miesiąca maja 1790*, *O Komisji Edukacji na Litwie, Ormianie*

08.02 – 190. rocznica urodzin **Juliusza Verne'a** (1828–1905), francuskiego pisarza, autora powieści podróżniczych, fantastycznonaukowych, prekursora science fiction; opublikował ponad 50 powieści zaliczanych obecnie do klasyki literatury młodzieżowej, m.in. *Dzieci kapitana Granta*, *W 80 dni dookoła świata*

08.02 – 60. rocznica śmierci **Zbigniewa Pronaszki** (1885–1958), polskiego malarza, rzeźbiarza, scenografa, współtwórcy teatru awangardowego Cricot, współzałożyciela grupy Formiści, profesora krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych

08.02 – 20. rocznica śmierci **Halldóra Laxnessa** (właśc. Halldór Kiljan Gudjónsson; 1902–1998), islandzkiego powieściopisarza, eseisty i dramaturga, laureata literackiej Nagrody Nobla (1955) za całokształt twórczości; autora m.in. powieści *Salka Valka*, trylogii historycznej *Dzwon Islandii*, *Duszpasterstwo koło lodowca*, *Sprzedana wyspa*

09.02 – 170. rocznica urodzin **Piotra Chmielowskiego** (1848–1904), polskiego historyka literatury, krytyka literackiego, znawcy polskiej literatury romantycznej i pozytywistycznej, profesora Uniwersytetu Lwowskiego, edytora, redaktora miesięcznika „Ateneum”; zajmował się również pedagogiką, historią wychowania, historią filozofii; autora prac i artykułów: *Kobiety Mickiewicza*, *Słowackiego i Krasińskiego*, *Poezya w wychowaniu*, *Utylitaryzm w literaturze*

10.02 – 120. rocznica urodzin **Bertolta Brechta** (1898–1956), niemieckiego dramaturga, poety, teoretyka teatru, reżysera, twórcy teatru epickiego, autora sztuk, które weszły do repertuaru światowego, m.in. *Opera za trzy grosze*, *Kariera Artura Ui*, utworów prozą *Powieść za trzy grosze*, *Opowiadania z kalendarza*

10.02 – 95. rocznica śmierci **Wilhelma Röntgena** (1845–1923), niemieckiego fizyka, odkrywcy przenikliwego promieniowania elektromagnetycznego (promienie x), konstruktora pierwszej lampy rentgenowskiej; pierwszego laureata Nagrody Nobla w dziedzinie fizyki (1901), przyznanej w uznaniu za zasługi, które oddał przez odkrycie promieni nazwanych jego imieniem

11.02 – 95. rocznica śmierci **Sylvii Plath** (1932–1963), amerykańskiej poetki, pisarki i eseistki zaliczanej do grona tzw. poetów wyklętych, przedstawicielki nurtu poezji konfesyjnej; autorki powieści *Szklany klosz*, tomu opowiadań *Upiorny Jaś i biblia snów*, zbioru wierszy *Godziny nad ranem*

11.02 – 70. rocznica śmierci **Siergieja Eisensteina** (1898–1948), rosyjskiego reżysera filmowego, scenarzysty, montażysty, operatora filmowego, scenografa filmowego i teatralnego oraz teoretyka filmu; twórcy dzieł filmowych: *Strajk*, *Pancernik Potiomkin*, *Październik*, *Iwan Groźny*

11.02 – 40. rocznica śmierci **Harry'ego Martinsona** (1904–1978), szwedzkiego powieściopisarza, poety, dramaturga, malarza, laureata literackiej Nagrody Nobla (1974), autora utworów: *Droga do Klockrike*, *Losy i ludzie*, *Poezje wybrane*, *Aniara*

12.02 – 255. rocznica śmierci **Pierre'a de Marivaux** (1688–1763), francuskiego dramaturga, powieściopisarza, dziennikarza; autora m.in. komedii *Igraszki trafu i miłości*, powieści *Życie Marianny*

12.02 – 220. rocznica śmierci **Stanisława Augusta Poniatowskiego** (1732–1798), króla Polski w latach 1764–1795 jako Stanisław II August; wcześniej stolnik wielki litewski od 1755, starosta przemyski (1756–1764); ostatni król niepodległej Rzeczypospolitej Obojga Narodów

12.02 – 95. rocznica urodzin **Olgerda Budrewicza** (1923–2011), polskiego dziennikarza, reportażysty, pisarza, varsavianisty, podróżnika; współpracownika „Stolicy”, „Przeglądu Kulturalnego”, „Poznaj świat” i prasy polonijnej; odznaczonego Złotym Medalem Zasłużony Kulturze Gloria Artis (2011); autora reportaży: *Sensacje na co dzień*, *Europa egzotyczna*, *Równoleżnik zero*

12.02 – 40. rocznica śmierci **Wiesława Dymnego** (1936–1978), polskiego prozaika, poety, tekściarza, scenarzysty filmowego, scenografa, rysownika, piosenkarza, satyryka, aktora, współtwórcy kabaretu Piwnica pod Baranami, kierownika artystycznego krakowskiej grupy big beatowej Szwagry, twórcy kabaretu Remiza; autora *Opowiadań zwykłych*, *Drogi na Dziki Zachód*

13.02 – 135. rocznica urodzin **Fiodora Szalapina** (1883–1938), rosyjskiego śpiewaka operowego, uznanego za – aktora epoki; występował w największych teatrach operowych świata, odtwórca m.in. głównej roli w *Borysie Godunowie* Modesta Musorgskiego, roli Filipa II w *Don Carlosie* Giuseppe Verdiego; autora autobiografii *Maska i dusza. Moje czterdzieści lat na scenie*

13.02 – 135. rocznica śmierci **Richarda Wagnera** (1813–1883), niemieckiego kompozytora, dyrygenta, teoretyka sztuki, twórcy dramatu muzycznego, autora m.in. muzyki i librett oper *Rienzi – ostani trybun*, *Holender tułacz*, teatrologii dramatycznej opartej na mitach starogermańskich *Pierścień Nibelunga*, dramatu muzycznego *Tristan i Izolda*

13.02 – 115. rocznica urodzin **Georgesa Simeona** (1903–1989), belgijskiego prozaika piszącego w języku francuskim, autora cyklu powieści kryminalnych o komisarzu Maigret, psychologiczno-obyczajowych *Premier*, *Kot*

13.02 – 95. rocznica urodzin **Adama Kiliana** (1923–2016), polskiego scenografa, współpracownika teatrów lalkowych i dramatycznych, m.in. Teatru Lalka w Warszawie, autora scenografii telewizyjnych i aranżacji wystaw, twórcy ilustracji książkowych, laureata wielu nagród, m.in. Orderu Uśmiechu (1980)

15.02 – 90. rocznica urodzin **Cezarego Chlebowskiego** (1928–2013), polskiego pisarza i publicysty, historyka, Harcerza Rzeczypospolitej; autora książek i szkiców poświęconych mało znanym wydarzeniom z dziejów polskiego Państwa Podziemnego w czasie II wojny światowej, m.in. *Wachlarz. Monografia wydzielonej organizacji dywersyjnej Armii Krajowej* oraz książek dla młodzieży *Smak śniegu*

15.02 – 50. rocznica śmierci **Leopolda Infelda** (1898–1968), polskiego fizyka teoretyka, autora prac z zakresu ogólnej teorii względności, teorii pola i elektrodynamiki; profesora fizyki na Uniwersytecie Toronto w Kanadzie; członka rzeczywistego Polskiej Akademii Nauk i Światowej Rady Pokoju; opublikował m.in. *Moje wspomnienia o Einsteinie*, *Kordian*, *fizyka i ja*

16.02 – 260. rocznica urodzin **Juliana Ursyna Niemcewicza** (pseud. i krypt.: Anonim; Iwan Wasilewicz, Julius Orion; Moško Jankiele; 1758–1841), polskiego poety, dramaturga, powieściopisarza, historyka, pamiętnikarza, publicysty, tłumacza, wolnomularza, działacza politycznego i kulturalnego; członka Komisji Edukacji Narodowej; autora utworów: *Powrót Posła*, *Na hersztów targowickich*, *Cztery pory życia człowieka*

16.02 – 35. rocznica śmierci **Kazimierzy Hłakowiczówny** (pseud. Hła; 1888–1983), polskiej poetki, pisarki i tłumaczki okresu Młodej Polski; mistrzyni wiersza tonicznego; uprawiała poezję metafizyczną; autorki tomów wierszy: *Ikarowe loty*, *Szeptem Lekkomysłne serce*, *Odejście w tło*, *Rymy dziecięce*, dramatów *Rzeczy sceniczne*, wielu przekładów m.in. poezji Emily Dickinson; odznaczona Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski (1934)

17.02 – 345. rocznica śmierci **Moliera** (właśc. Jean Baptiste Poquelin; 1622–1673), najwybitniejszego francuskiego komediopisarza, aktora, dyrektora teatru, z wykształcenia prawnika; autora m.in. *Don Juana*, *Lekarza mimo woli*, *Świętoszka*, *Skapca*, *Mizantropa*

17.02 – 220. rocznica urodzin **Augusta Comte'a** (1798–1857), francuskiego filozofa i pozytywisty, socjologa i pisarza politycznego, twórcy terminu socjologia i pozytywizm; nakreślił podstawy filozofii pozytywistycznej: *Metoda pozytywna w szesnastu wykładach*

18.02 – 80. rocznica urodzin **Leszka Aleksandra Moczulskiego** (1938-), polskiego poety, autora tekstów piosenek, współpracownika „Tygodnika Powszechnego”, kwartalnika „eSPe”; autora słów do wielu utworów Skaldów, m.in. *Cała jesteś w skowronkach*, piosenek Marka Grechuty *Korowód*, Grzegorza Turnaua *Do wód* oraz Czesława Niemena *Z pierwszych ważniejszych odkryć*

18.02 – 80. rocznica urodzin **Piotra Wojciechowskiego** (1938-), polskiego prozaika, reżysera, krytyka filmowego, publicysty, felietonisty miesięczników „Więź” i „Workshop”; jako pisarz zadebiutował książką *Kamienne pszczoły*; prezesa Stowarzyszenia Pisarzy Polskich, wykładowcy Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej (PWSFTViT) w Łodzi; odznaczony Srebrnym Medalem Zasłużony Kulturze Gloria Artis (2016)

18.02 – 5. rocznica śmierci **Otfrieda Preusslera** (1923–2013), niemieckiego pisarza, tłumacza, autora literatury dziecięcej, sztuk teatralnych, słuchowisk dla dzieci; popularność przyniosła mu powieść fantastyczna *Krabat* oraz opowiadania: *Przygody Małego Wodnika*, *Mały Duszek*, *Malutka czarownica*, *Hubert w wielkim kapeluszu*

19.02 – 545. rocznica urodzin **Mikołaja Kopernika** (1473–1543), polskiego astronoma, matematyka, ekonomisty, lekarza, stratega, duchownego katolickiego; twórcy heliocentrycznej teorii budowy świata zawartej w dziele *O obrotach sfer niebieskich*

20.02 – 130. rocznica urodzin **Georges Bernanosa** (1888–1948), francuskiego powieściopisarza i publicysty, przedstawiciela nurtu katolickiego w literaturze; autora m.in. *Pod słońcem szatana*, *Zakłamanie*, *Pamiętnik wiejskiego proboszcza*

20.02 – 70. rocznica urodzin **Radosława Piwowarskiego** (1948-), polskiego reżysera, scenarzysty oraz aktora filmowego, dyrektora programowego I Programu Telewizji Polskiej (1998–2003); wyreżyserował m.in. *Szpilki na Giewoncie*, *Hotel 52*, *Jan Serce*, zagrał m.in. w filmie *Żołnierz królowej Madagaskaru*

20.02 – 15. rocznica śmierci **Jana Józefa Szczepańskiego** (1919–2003), polskiego pisarza, reportera, eseisty, scenarzysty filmowego i tłumacza, taternika i podróżnika, współpracownika „Tygodnika Powszechnego”; autora m.in. powieści *Portki Odysa*, reportaży *Trzy podróże*, opowiadań *Jeszcze nie wszystko* i *Dzienników*; prezesa Związku Literatów Polskich i Stowarzyszenia Pisarzy Polskich

21.02 – 115. rocznica urodzin **Anaïs Nin** (1903–1977), francuskiej pisarki pochodzenia duńsko-francuskiego po matce i kubańsko-katalońskiego po ojcu; znanej z *Dziennika*, który obejmuje ponad 60 lat, autorki powieści, opowiadań i literatury erotycznej: *Delta Wenus*, *Małe ptaszki*, *Szpieg w domu miłości*

21.02 – 60. rocznica śmierci **Henryka Arctowskiego** (1871–1958), polskiego geografą, geofizyka, geologa, meteorologa, glaciologa i podróżnika, znawcy krain polarnych, pioniera polskich badań polarnych; od jego nazwiska utworzono nazwę półwyspu i szczytu na Antarktydzie, góry i lodowca na Spitsbergenie, stacji arktycznej

22.02 – 230. rocznica urodzin **Arthura Schopenhauera** (1788–1860), niemieckiego filozofa, przedstawiciela woluntaryzmu i skrajnego pesymizmu, jego wkładem w teorię poznania była koncepcja fenomenu, z której później rozwinęła się fenomenologia; autora rozpraw m.in. *O wolności ludzkiej woli*, *O podstawie moralności*, *Metafizyka życia i śmierci*

22–24.02 – 170. rocznica **rewolucji lutowej** we Francji – uważanej za początek Wiosny Ludów (1848)

22.02 – 120. rocznica urodzin **Karola Bunscha** (1898–1987), polskiego pisarza historycznego, publicysty, tłumacza literatury angielskiej i niemieckiej, autora cyklu powieściowego z czasów piastowskich znanego jako *Powieści piastowskie*, m.in. *Dzikowy skarb*

22.02 – 35. rocznica śmierci **Mieczysława Jastruna** (pierw. Mojsze Agatsztajn, pseud. Jan Klonowicz; 1903–1983), polskiego poety, eseisty, prozaika, tłumacza, redaktora „Kuźnicy”, współpracownika: „Okolicy Poetów”, „Skamandra”, autora tomu poezji m.in. *Godła pamięci*, eseju *O przekładzie jako o sztuce słowa*, powieści *Spotkanie z Salomeą*, autobiografii *Piękna choroba*; odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (1954)

23.02 – 385. rocznica urodzin **Samuela Pepysa** (1633–1703), angielskiego pamiętnikarza, urzędnika marynarki królewskiej, bibliofila, autora *Dzienników* pisanych w latach 1660–1669 oraz historii marynarki *Memories of the Navy*

23.02 – 115. rocznica urodzin **Antoniego Uniechowskiego** (1903–1976), polskiego rysownika, malarza, ilustratora książek, twórcy plakatów, scenografii teatralnych i filmowych; współpracował z tygodnikiem „Przekrój”, ilustrował m.in. *Lalkę* i *Emancypantki* Bolesława Prusa, *Potop* Henryka Sienkiewicza, *Monachomachię* Ignacego Krasickiego, *Popioły* Stefana Żeromskiego; odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1955)

24.02 – 555. rocznica urodzin **Giovanniego Pico della Mirandoli** (1463–1494), włoskiego filozofa, humanisty, teologa, filologa, uczonego, matematyka, astronoma, przyrodnika, retora, poety i pisarza, wybitnego przedstawiciela włoskiego odrodzenia; najbardziej znanym dziełem jest traktat *O godności człowieka* (*De hominis dignitate*) – uznany za manifest humanizmu

24.02 – 90. rocznica (1928) dekretu Prezydenta RP o powstaniu **Biblioteki Narodowej**

25.02 – 35. rocznica śmierci **Tennessee Williamsa** (właśc. Thomas Lanier Williams; 1911–1983), amerykańskiego dramaturga, nowelisty, poety; popularność przyniosły mu sztuki teatralne, m.in. *Szklana menażeria*, *Tramwaj zwany pożądaniem*, *Noc iguany*

25.02 – 20. rocznica śmierci **Wandy Jakubowskiej** (1907–1998), polskiej reżyserki filmowej, scenarzystki, pedagoga w Państwowej Wyższej Szkole Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi; współzałożycielki Stowarzyszenia Miłośników Filmu Artystycznego START oraz wytwórni pn. Spółdzielnia Autorów Filmowych; wyreżyserowała filmy: *Nad Niemnem*, *Król Maciuś I*, *Gorąca linia*, *Ostatni etap*, *Biały mazur*

26.02 – 105. rocznica urodzin **Zdzisława Libery** (pierwotnie Libin; 1913–1998), polskiego historyka literatury polskiej, edytora, profesora Uniwersytetu Warszawskiego, badacza i popularyzatora literatury oświecenia i literatury XIX i XX w., redaktora czasopisma „Wiek Oświecenia”; autora prac: *Rozważania o wieku tolerancji, rozumu i gustu*, „*Konrad Wallenrod*” *Adama Mickiewicza*

27.02 – 145. rocznica urodzin **Enrico Caruso** (właśc. Errico Caruso; 1873–1921), włoskiego śpiewaka operowego zwanego „królem tenorów”, występował na wielkich scenach europejskich, od 1903 r. pierwszy tenor Metropolitan Opera w Nowym Jorku, był pierwszym tenorem, który zaczął nagrywać swe kreacje na płytach gramofonowych

27.02 – 105. rocznica urodzin **Irwina Shawa** (właśc. Irwin Gilbert Shamforoff; 1913–1984), amerykańskiego prozaika, dramaturga, scenarzysty, autora m.in. powieści pacyfistycznej *Młode lwy*, psychologiczno-obyczajowych *Pogoda dla bogaczy*, *Lucy Crown*

27.02 – 85. rocznica urodzin **Aleksandra Minkowskiego** (pseud. Alex Hunter; 1933–2016), polskiego pisarza, dramaturga, reportażysty, autora scenariuszy telewizyjnych i słuchowisk radiowych, tłumacza; współpracował z tygodnikiem „Świat”, czasopismem „Płomyk”; autor apowieści dla młodzieży m.in. cyklu *Tropiciele złoczyńców*, powieści: *Układ krążenia*, *Szaleństwo Majki Skowron*, *Encyklopedia nastolatki*, przewodniczył Polskiej Sekcji IBBY;

28.02 – 485. rocznica urodzin **Michela de Montaigne** (1533–1592), francuskiego pisarza i filozofa-humanisty, burmistrza Bordeaux, jednego z głównych przedstawicieli renesansu; najważniejsze dzieło: *Próby (Essais)* w 1676 r. trafiło na indeks ksiąg zakazanych; Montaigne uważany jest za twórcę eseju jako nowego gatunku literackiego

28.02 – 40. rocznica śmierci **Janusza Meissnera** (pseud. literacki Porucznik Herbert; 1901–1978), polskiego pisarza i dziennikarza, lotnika, uczestnika III powstania śląskiego, kampanii wrześniowej, pracownika polskiej rozgłośni radiowej w Wielkiej Brytanii, autora powieści i opowiadań, głównie o tematyce lotniczej, marynistycznej, sportowej, wojskowej i myśliwskiej, m.in. *Czerwone widmo*, *Szkoła orląt*, *Pióro ze skrzydeł*, *Opowieść o korsarzu Janie Martenie*

29.02 – 250. rocznica zawiązania **Konfederacji Barskiej** (1768–1772), zbrojnego związku szlachty polskiej, utworzonego w Barze na Podolu z zaprzysiężeniem aktu założycielskiego w obronie wiary katolickiej i niepodległości Rzeczypospolitej, skierowanego przeciwko kurateli Imperium Rosyjskiego, królowi Stanisławowi Augustowi Poniatowskiemu i popierającym go wojskom rosyjskim; celem konfederacji było zniesienie ustaw narzuconych przez Rosję, a zwłaszcza tych dających równouprawnienie innowiercom; naczelne hasło konfederatów brzmiało *wiara i wolność*, a w kwestiach ustrojowych połączyli się w ich szeregach konserwatyści z reformatorami

29.02 – 110. rocznica urodzin **Balthusa** (właśc. Balthasar Kłossowski de Rola; 1908–2001), francuskiego malarza pochodzenia polskiego, twórcy ilustracji książkowych i scenografii teatralnych; bliski był surrealizmem, nie przyłączył się do żadnej grupy ani szkoły; częstym motywem jego dzieł są koty i młode dziewczęta: *Marząca Thérèse*, *Thérèse na ławce*, *Dzieci Blanszardów* *Ćma*, *Kot śródziemnomorski*; laureat Nagrody Cesarza Japonii (1991)

MARZEC

01.03 – 80. rocznica śmierci **Władysława Grabskiego** (1874–1938), polskiego polityka, ekonomisty, historyka dziejów społeczno-gospodarczych, działacza społecznego i niepodległościowego, ministra skarbu i premiera II RP, twórcy reformy walutowej i planu reformy rolnej; rektora Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie; autora książek: *Wieś polska na tle ewolucji dziejowej*, *Reforma rolna a moralno-religijny stan wsi*, *Idea Polski*

02.03 – 685. rocznica śmierci **Władysława Łokietka** (ok. 1260–1333), księcia a następnie króla Polski od 1320 r., twórcy zjednoczenia państwa polskiego; pierwszego władcy Polski koronowanego w Krakowie, w katedrze wawelskiej

03.03 – 105. rocznica urodzin **Rogera Cailloisa** (1913–1978), francuskiego intelektualisty, socjologa, filozofa, pisarza i krytyka, autora prac z zakresu teorii literatury, socjologii, estetyki, m.in. *Człowiek i sacrum*, *Gry i ludzie*, *Odpowiedzialność i styl*, *Zywiol i ład*, powieści *Poncjusz Piłat*, przekładów Jorge'a Luisa Borgesa; redaktora periodyku filozoficznego „Diogenes”

04.03 – 340. rocznica urodzin **Antoniego Vivaldiego** (1678–1741), włoskiego kompozytora okresu baroku, wirtuoza skrzypiec, kapłana katolickiego, twórcy m.in. opery *Rosmira*, koncertów na orkiestrę, skrzypce i instrumenty smyczkowe *Cztery pory roku*

04.03 – 90. rocznica urodzin **Alana Sillitoe** (1928–2010), angielskiego powieściopisarza, nowelisty, poety, dramaturga, autora powieści *Z soboty na niedzielę*, opowiadań, m.in. *Samotność długodystansowca*

05.03 – 110. rocznica urodzin **Teodora Parnickiego** (1908–1988), polskiego pisarza, krytyka i teoretyka powieści historycznej, autora powieści historyczno-fantastycznych; znawcy literatury rosyjskiej i radzieckiej; ważniejsze utwory: *Zabij Kleopatrze*, *Tylko Beatrycze*, *Śmierć Aecjusza*, *Tożsamość*, *Nowa baśń*; uhonorowany tytułem Zasłużony dla Kultury Narodowej (1986)

05.03 – 65. rocznica śmierci **Siergieja Prokofiewa** (1891–1953), rosyjskiego kompozytora i pianisty, twórcy symfonii, koncertów, suit, utworów kameralnych, opery *Wojna i pokój*, baletów *Romeo i Julia*, *Kopciuszek*, autora *Autobiografii* oraz esejów muzycznych, a także muzyki filmowej m.in. *Iwan Groźny*, *Aleksander Newski*

06.03 – 130. rocznica śmierci **Louisy May Alcott** (1832–1888), amerykańskiej powieściopisarki, pionierki emancypacji kobiet, autorki popularnej powieści dla młodzieży *Małe kobiety*

06.03 – 90. rocznica urodzin **Gabriela Garcii Márqueza** (1928–2014), kolumbijskiego powieściopisarza, dziennikarza i działacza społecznego, twórcy tzw. realizmu magicznego, laureata literackiej Nagrody Nobla (1982); autora dzieł: *Sto lat samotności*, *Miłość w czasach zarazy*, *Generał w labiryncie*, *Życie jest opowieścią*

06.03 – 45. rocznica śmierci **Pearl Buck** (1892–1973), amerykańskiej powieściopisarki, działaczki społecznej, laureatki literackiej nagrody Nobla (1938), autorki powieści o tematyce chińskiej, m.in. trylogii *Ziemia błogosławiona*, *Ludzie w rozterce*, *Synowie*, zbeletryzowanej biografii rodziców *Walczący lew*, *Wagnanka*

08.03 – 795. rocznica śmierci **Wincentego Kadłubka** (mistrz Wincenty zwany Kadłubkiem; ok. 1150–1223), polskiego kronikarza, kapelana i kancelisty na dworze Kazimierza Sprawiedliwego, biskupa krakowskiego, beatyfikowanego w 1764 r.; pierwszego uczonego i pisarza Polaka, jednego z najważniejszych przedstawicieli humanizmu chrześcijańskiego przełomu XII i XIII w.; autora dzieła pt. *Kroniki dziejów Polski*

08.03 – 250. rocznica śmierci **Laurence'a Sterne'a** (1713–1768), angielskiego powieściopisarza urodzonego w Irlandii, humorysty, duchownego anglikańskiego, działacza politycznego, twórcy prądu literackiego zwanego sentymentalizmem; autora powieści: *Życie i myśli JW Pana Tristrama Shandy* oraz *Podróż sentymentalna przez Francję i Włochy*, kazań i wspomnień

08.03 – 60. rocznica śmierci **Ireny Solskiej** (właśc. Karolina Flora Sosnowska; 1877–1958), polskiej aktorki i reżyserki związanej z Teatrem Miejskim w Krakowie, teatrami we Lwowie, Warszawie i Legnicy, kierowała własnym Teatrem im. Żeromskiego w Warszawie; po śmierci ukazały się jej *Pamiętniki* (1978) i *Listy Ireny Solskiej* (1984); Odznaczona Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (1955)

08.03 – 50. rocznica wiecu na dziedzińcu Uniwersytetu Warszawskiego, który zapoczątkował tzw. **wydarzenia marcowe** (1968)

08.03 – 20. rocznica śmierci **Andrzeja Brychta** (też Andrew Bright, pseud. Andrzej Norbert; 1935–1998), polskiego prozaika, poety, reportażysty, od 1971 r. na emigracji; współpracownika „Kierunków”, „Życia Literackiego”, „Kultury”, czasopism kanadyjskich i amerykańskich; laureata Nagrody Kościelskich za 1962 r.; autora m.in. powieści *Sceny miłosne*, tomu poezji *Czas bez Marii*, opowiadania *Ulica pomarańczowa*, reportażu *Czerwony węgiel*

11–13.03 – 80. rocznica **przyłączenia Austrii do Niemiec** – Anschluss Austrii (1938)

12.03 – 110. rocznica śmierci **Edmondo De Amicisa** (1846–1908), włoskiego prozaika i publicysty, dziennikarza, autora szkiców literackich o tematyce podróżniczej, nowel, powieści; popularność przyniosła mu książka *Serce* (*Cuore*)

11.03 – 25. rocznica śmierci **Aliny Centkiewiczowej** (1907–1993), polskiej powieściopisarki, podróżniczki, autorki książek podróżniczych o tematyce polarnej, pisanych (w większości) wspólnie z mężem Czesławem, adresowanych głównie dla dzieci i młodzieży, m.in.: *Odarpi, syn Egigwy*, *Tumbo z Przylądka Dobrej Nadziei*, *Opowieści spod bieguna*, *Kierunek – Antarktyda*; pierwsza Polka, która stanęła na Antarktydzie (1958); Dama Orderu Uśmiechu (1970)

12.03 – 120. rocznica śmierci **Zachariasa Topeliusa** (1818–1898), pisarza fińskiego tworzącego w języku szwedzkim, dramaturga i psalmisty, twórcy fińskiej powieści historycznej; uprawiał lirykę patriotyczną, autora opowiadań i baśni; w języku polskim wydano m.in. zbiory *Zeschty liść*

13.03 – 105. rocznica śmierci **Walerego Przyborowskiego** (pseud. Zygmunt Lucjan Sulima; 1845–1913), polskiego powieściopisarza, historyka i publicysty; współpracownika m.in. „Przeglądu Tygodniowego”, „Kuriera Codziennego”; autora *Pamiętnika powstańca z 1863 roku* oraz *Wspomnień ułana z 1863 roku*

13.03 – 105. rocznica urodzin **Siergieja Michalkowa** (1913–2009) rosyjskiego poety i bajkopisarza, autora wielu książek i wierszy dla dzieci, m.in.: *Nie płacz koziołku*, *Święto Nieposłuszeństwa*, *Telefon*; twórcy tekstu hymnu ZSRR i hymnu Rosji, prezesa Stowarzyszenia Pisarzy Rosyjskiej SRR; kawalera Orderu Uśmiechu

15.03 – 115. rocznica urodzin **Józefa Czechowicza** (1903–1939), polskiego poety dwudziestolecia międzywojennego, tłumacza, dziennikarza, redaktora i współpracownika, „Płomyka” i „Płomyczka”; współzałożyciela grupy poetyckiej Reflektor oraz Drugiej Awangardy tzw. Awangardy Lubelskiej; autora dzieł: *W błyskawicy*, *Ballada z tamtej strony*, *Kamień*, *Nic więcej*, *Nuta człowieka*; pracownika Polskiego Radia, autora słuchowisk radiowych

15.03 – 70. rocznica urodzin **Tomasza Tryzny** (1948-), polskiego pisarza, reżysera filmowego i scenarzysty; popularność zdobył powieścią psychologiczną *Panna Nikt* (Nagroda Polskiej Sekcji IBBY 1994) sfilmowaną pod tym samym tytułem przez Andrzeja Wajdę; reżysera *Pierwszej miłości*, autora opowiadań *W górę rzeki*, *Kronika jednego ludzika*, sztuki teatralnej *Tak dalej być nie może*

15.03 – 40. rocznica śmierci **Aleksandra Kamińskiego** (przybrane nazwisko: Aleksander Kędzierski, pseud. Dąbrowski, Fabrykant, Faktor, Hubert, Kamyk, Bambaju; 1903–1978), polskiego pisarza, pedagoga wychowawcy, działacza harcerskiego (twórcy ruchu zuchowego w Polsce), żołnierza Armii Krajowej, współtwórcy Szarych Szeregów; autora powieści *Zośka i Parasol. Opowieść o niektórych ludziach i niektórych akcjach dwóch batalionów harcerskich*

16.03 – 90. rocznica urodzin **Aleksandra Ścibora-Rylskiego** (1928–1983), polskiego prozaika, dramaturga, reżysera i scenarzysty filmowego; autora scenariuszy do filmów Andrzeja Wajdy *Człowiek z marmuru*, *Człowiek z żelaza*; kierownika artystycznego Zespołu Filmowego Pryzmat; odznaczony m.in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1955) i Medalem 10-lecia Polski Ludowej (1955)

18.03 – 160. rocznica urodzin **Rudolfa Diesla** (1858–1913), niemieckiego inżyniera, wynalazcy i konstruktora, twórcy silnika wysokoprężnego, nazywanego od jego nazwiska silnikiem Diesla; Rudolf Diesel zaginął podczas podróży promem SS Dresden przez kanał La Manche do Anglii

18.03 – 75. rocznica śmierci **Heleny Mniszkówny** (właśc. nazwisko primo voto Chyżyńska, secundo voto Rawicz Radomyska, pseud. literacki Helena Mniszek; 1878–1943), polskiej powieściopisarki, działaczki społecznej, autorki sentymentalno-obyczajowych romansów, m.in. *Trędowata*, *Panicz*, *Gehenna* (ich popularność była zwiastunem literatury masowej)

19.03 – 205. rocznica urodzin **David Livingstone'a** (1813–1873), szkockiego podróżnika, misjonarza protestanckiego, lekarza, badacza i odkrywcy Afryki; pierwszego Europejczyka, który przebył Afrykę od zachodniego do wschodniego wybrzeża, przeciwnika handlu niewolnikami; autora relacji, dzienników i korespondencji z podróży

19.03 – 195. rocznica śmierci **Adama Kazimierza Czartoryskiego** (1734–1823), polskiego księcia, polityka, publicysty, dramaturga, krytyka literackiego i teatralnego, mecenasa sztuki; organizatora Korpusu Kadetów, komendanta Szkoły Rycerskiej w Warszawie; współorganizatora Teatru Narodowego, współtwórca „Monitora”; członka Komisji Edukacji Narodowej

19.03 – 85. rocznica urodzin **Philipa Rotha** (1933-), amerykańskiego pisarza żydowskiego pochodzenia, autora opowiadań i powieści z elementami autobiograficznymi, opisujących środowisko amerykańskich Żydów, m.in. *Goodbye Columbus*, *Kompleks Portnoya*, *Amerykańska sielanka*; od wielu lat wymieniany wśród kandydatów do Nagrody Nobla w dziedzinie literatury

20.03 – 190. rocznica urodzin **Henryka Ibsena** (1828–1906), norweskiego dramaturga, którego twórczość wywarła ogromny wpływ na rozwój teatru współczesnego, autora dramatów o tematyce społeczno-obyczajowej, m.in. *Nora*, *Upiory*, *Dzika kaczka*

20.03 – 170. rocznica powstania w Wielkopolsce (1848), tzw. **powstania poznańskiego**, będącego częścią Wiosny Ludów

21.03 – 70. rocznica ukazania się pierwszego numeru tygodnika dla kobiet „**Przyjaciółka**” (1948)

21.03 – 45. rocznica śmierci **Jana Marcina Szancera** (1902–1973), grafika, scenografa, ilustratora, malarza, profesora Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie (Katedra Książki i Ilustracji); twórcy ilustracji do książek dla dzieci i młodzieży, m.in. *Baśnie* Hansa Christiana Andersena, *Pinokio* Carla Collodiego, *Jana Brzechwy*

21.03 – 20. rocznica śmierci **Macieja Słomczyńskiego** (pseud. Joe Alex, Kazimierz Kwaśniewski; 1922–1998), prozaika, dramaturga, tłumacza literatury angielskiej i amerykańskiej, m.in. Williama Szekspira, Jonathana Swifta, Jamesa Joyce'a, autora m.in. powieści sensacyjnych: *Szary cień*, *Ciemna jaskinia*; współinicjatora telewizyjnego Teatru Sensacji Kobra; odznaczony Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski (1997)

23.03 – 60. rocznica śmierci **Floriana Witolda Znanieckiego** (1882–1958), polskiego socjologa i filozofa kultury, twórcy polskiej socjologii akademickiej, jednego z głównych przedstawicieli socjologii humanistycznej; sławę przyniosła mu praca napisana wspólnie z Williamem Thomasem – *Chłop polski w Europie i Ameryce*; jako jeden z pierwszych socjologów zastosował metodę badania dokumentów osobistych, takich jak autobiografie, listy czy pamiętniki

24.03 – 115. rocznica urodzin **Igora Newerly'ego** (właśc. Igor Abramow-Newerly; 1903–1987), polskiego powieściopisarza i pedagoga, sekretarza i współpracownika Janusza Korczaka, redaktora „Małego Przeglądu” i „Świata Przyszłości”; na kanwie powieści *Pamiętka z Celulozy* Jerzy Kawalerowicz zrealizował film; otrzymał Tytuł i Medal Sprawiedliwy wśród Narodów Świata

24.03 – 70. rocznica urodzin **Jerzego Kukuczki** (1948–1989), polskiego taternika, alpinisty i himalaisty; jako drugi człowiek na Ziemi zdobył Koronę Himalajów i Karakorum – wszystkie 14 ośmiotysięczniki; za osiągnięcia wspinaczkowe nagrodzony srebrnym medalem olimpijskim na Igrzyskach w Calgary w 1988 r.; zginął podczas wejścia na Lhotse 24.10.1989 r.

24.03 – 25. rocznica otwarcia w Katowicach Oddziału Muzeum Śląskiego – **Centrum Scenografii Polskiej** – jedyne w kraju muzeum tego typu

25.03 – 110. rocznica urodzin **Dawida Leana** (1908–1991), brytyjskiego reżysera i producenta filmowego, twórcy filmów *Wielkie nadzieje*, *Oliwer Twist*, *Most na rzece Kwai*, *Doktor Żywago*, *Podróż do Indii*

25.03 – 100. rocznica śmierci **Claude'a Debussy'ego** (1862–1918), francuskiego kompozytora, czołowego przedstawiciela impresjonizmu w muzyce, reformatora tradycyjnego systemu tonalnego; twórcy m.in. utworu symfonicznego *Popołudnie fauna*, opery *Peleas i Melizanda*, miniatur fortepianowych i pieśni

25.03 – 90. rocznica urodzin **Joanny Kulmowej** (1928-), polskiej poetki, pisarki, reżyserki, autorki utworów scenicznych, librett operowych, cyklu psalmów responsoryjnych, słuchowisk radiowych oraz książek dla dzieci i młodzieży: *Serce jak złoty gołąb*, *Wio Leokadio*, *Krześlaki z rozwianą grzywą*; odznaczona Orderem Uśmiechu (2000), Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski nadanym za wybitne zasługi dla kultury polskiej, za osiągnięcia w pracy twórczej i artystycznej (2012)

26.03 – 95. rocznica śmierci **Sarah Bernhardt** (właśc. Henriette Rosine Bernard; 1844–1923), francuskiej aktorki, wybitnej odtwórczyni ról tragicznych, zyskała tytuł „Boskiej Sarah”, stworzyła jedną z najbardziej docenianych kreacji w spektaklu *La Tosca* Victoriena Sardou, najbardziej kontrowersyjną była rola Hamleta w sztuce Szekspira w adaptacji napisanej prozą na jej zamówienie

26.03 – 75 lat temu (1943) miała miejsce **akcja pod Arsenalem**, odbicie grupy więźniów z rąk niemieckich przez oddział Armii Krajowej

26.03 – 20. rocznica śmierci **Zdzisława Libery** (pierwotnie Libin; 1913–1998), polskiego historyka literatury polskiej, edytora, profesora Uniwersytetu Warszawskiego, badacza i popularyzatora literatury oświecenia i literatury XIX i XX w., pomysłodawcy i redaktora czasopisma „Wiek Oświecenia”; autora prac: *Rozważania o wieku tolerancji, rozumu i gustu*, „*Konrad Wallenrod*” *Adama Mickiewicza*

27.03 – 50. rocznica śmierci **Jurija Gagarina** (1934–1968), radzieckiego kosmonauty, pierwszego człowieka, który odbył podróż kosmiczną (1961); Bohatera Związku Radzieckiego, Lotnika Kosmonauty ZSRR

27.03 – 35. rocznica śmierci **Hanny Malewskiej** (1911–1983), polskiej powieściopisarki, publicystki, współtwórczyni i długoletniej naczelnej redaktorki miesięcznika „Znak”, współredaktorki „Tygodnika Powszechnego”, autorki powieści historycznych m.in. *Żelazna korona*, *Kamienie wołać będą*, *Przemija postać świata*

28.03 – 150. rocznica urodzin **Maksima Gorkiego** (właśc. Aleksiej Maksimowicz Pieszkow; 1868–1936), rosyjskiego pisarza, publicysty, przedstawiciela rosyjskiego modernizmu, inicjatora socrealizmu w literaturze; w *Pieśni o Sokole* i *Pieśni o Zwiastunie Burzy* zapowiadał rewolucję ludową, autora powieści: *Matka*, dramatów: *Letnicy*, *Barbarzyńcy*, autobiograficznej trylogii *Dzieciństwo*, *Wśród ludzi* i *Moje uniwersytety*, *Pism* i pamfletów

29.03 – 170. rocznica powstania we Włoszech **Legionu Mickiewicza** zwanego Legionem Polskim lub Zastępem Polskim – (1848)

29.03 – 155. rocznica śmierci **Józefa Lompy** (1797–1863), górnośląskiego działacza, poety, tłumacza, publicyisty, prozaika, pioniera oświaty ludowej oraz etnografii na Śląsku; prekursora polskiego odrodzenia narodowego na Górnym Śląsku, autora polskich podręczników szkolnych; publikował w prasie śląskiej: „Tygodniku Cieszyńskim”, „Dzienniku Górnośląskim”, „Gwiazdce Cieszyńskiej”; twórcy dzieł etnograficznych: *Pieśni ludu śląskiego*, językowych: *O śląsko-polskiej mowie*, religijnych: *Kancjonał pieśni kościelnych z melodiami*

29.03 – 55. rocznica śmierci **Poli Gojawiczyńskiej** (właśc. Apolonia Gojawiczyńska; 1896–1963), polskiej powieściopisarki, nowelistki, działaczki niepodległościowej, więźniarki Pawiaka; jej utwory *Dziewczęta z Nowolipek* i *Rajska jabłoń* posłużyły za podstawę do scenariusza filmów fabularnych – ostatnia ekranizacja z 1985 r. ukazała się w reżyserii Barbary Sass

30.03 – 165. rocznica urodzin **Vincenta van Gogha** (1853–1890), holenderskiego malarza, przedstawiciela postimpresjonizmu, twórcy m.in. pejzaży *Most w Arles*, martwej natury *Słoneczniki*, portretów *Portret doktora Gacheta*; dzieła van Gogha znajdują się w kolekcjach muzeów i galerii sztuki całego świata

30.03 – 125. rocznica urodzin **Kazimierza Piekarskiego** (1883–1944), polskiego bibliotekarza, bibliografa, bibliologa, historyka książki i bibliofila, kolekcjonera ekslibrisów; kierownika działu starych druków w Bibliotece Jagiellońskiej i Bibliotece Narodowej; twórcy metody typograficznej badania inkunabułów i starych druków

31.03 – 105. rocznica urodzin **Egona Naganowskiego** (1913–2000), polskiego krytyka literackiego, eseisty, tłumacza literatury, głównie niemieckojęzycznej; autora przekładów m.in. twórczości Thomasa Manna, Güntera Grassa, Karla Dedeciusa; monografii krytycznoliterackich o Jamesie Joysie pt. *Telemach w labiryncie świata* i Robercie Musilu pt. *Podróż bez końca*

31.03 – 70. rocznica śmierci **Egona Erwina Kischa** (1885–1948), pisarza, dziennikarza i reportera pochodzenia żydowskiego posiadającego obywatelstwo austro-węgierskie, później czechosłowackie, tworzącego w języku niemieckim; uważanego za mistrza reportażu literackiego i publicystyki; autora m.in. zbiorów reportaży *Praski Pitaval*, *Chiny bez maski*, *Szalejący reporter*

KWIECIEŃ

01.04 – 470. rocznica śmierci **Zygmunta I Starego** (1467–1548); wielkiego księcia litewskiego, od 1507 r. króla Polski, przedostatniego z dynastii Jagiellonów; na tronie polskim zasiadł po śmierci swego brata Aleksandra Jagiellończyka

01.04 – 150. rocznica urodzin **Edmonda Rostanda** (1868–1918), francuskiego pisarza i poety, dramaturga francuskiego neoromantyzmu, autora wodewilów, komedii i melodramatów, członka Akademii Francuskiej, autora utworów scenicznych pisanych wierszem, m.in. *Cyrano de Bergerac*, *Daleka księżniczka*, *Orlątko*, *Romantyczni*

01.04 – 95. rocznica urodzin **Bohdana Czeszki** (pseud. Agawa; 1923–1988), polskiego pisarza, publicysty, scenarzysty i felietonisty; posła na Sejm PRL; autora opowiadań *Początek edukacji*, powieści o tematyce okupacyjnej *Pokolenia*; redaktora „Przeglądu Kulturalnego” i warszawskiej „Kultury”; odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1954), Orderem Budowniczych Polski Ludowej (1984)

01.04 – 20. rocznica śmierci **Janusza Nasfetera** (1920–1998), polskiego reżysera, scenarzysty filmowego i pisarza, autora słuchowisk radiowych; oprócz wielu filmów o tematyce dziecięcej, nakręcił również melodramat *Niekochana*, kryminał *Zbrodniarz i panna* oraz dramaty wojenne *Długa noc* i *Ranny w lesie*

03.04 – 235. rocznica urodzin **Washingtona Irvinga** (1783–1859), amerykańskiego prozaika, eseisty i historyka, autora m.in. obszernej biografii prezydenta George'a Washingtona *The life of Washington*; popularność przyniosły mu opowiadania *Legenda o Śpiącej Dolinie*

03.04 – 35. rocznica śmierci **Aleksandra Ścibora-Rylskiego** (1928–1983), polskiego prozaika, dramaturga, reżysera i scenarzysty filmowego; autora scenariuszy do filmów Andrzeja Wajdy *Człowiek z marmuru*, *Człowiek z żelaza*; kierownika artystycznego Zespołu Filmowego Pryzmat; odznaczony m.in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1955) i Medalem 10-lecia Polski Ludowej (1955)

04.04 – 225. rocznica urodzin **Casimira Delavigne'a** (1793–1843), francuskiego poety i dramaturga, autora utworów scenicznych *Nieszpory*, elegii i pieśni rewolucyjnych, m.in. *Warszawianka* (*La Varsovienne*), *Paryżanka* (*La Parisienne*), *Brukselanka* (*La Bruxellois*)

04.04 – 200. rocznica urodzin **Thomasa Mayne'a Reida** (1818–1883), amerykańskiego pisarza pochodzenia irlandzkiego, autora powieści przygodowych opisujących życie Indian i początki osadnictwa na Dzikim Zachodzie, m.in. *Łowcy skalpów*, *Jeździec bez głowy*, *Biały wódz Indian*; akcja innych powieści rozgrywa się w Meksyku i Południowej Afryce: *Przygody wojenne w Meksyku*

04.04 – 135. rocznica urodzin **Władysława Skoczylasa** (1883–1934), polskiego malarza, grafika, rzeźbiarza, krytyka, pedagoga; autora drzeworytów o tematyce góralskiej: *Pochód zbójników*, *Janosik*, *Zaloty*; twórcy ilustracji książkowych, m.in. do twórczości Władysława Reymonta, Stefana Żeromskiego, Jana Kasprowicza; współzałożyciela ugrupowań: Stowarzyszenie Artystów Polskich Rytm, Stowarzyszenie Artystów Grafików Ryt oraz Instytutu Propagandy Sztuk

04.04 – 50. rocznica śmierci **Martina Luthera Kinga** (1929–1968), amerykańskiego pastora i teologa, bojownika o prawa człowieka i zniesienia dyskryminacji rasowej, laureata pokojowej Nagrody Nobla (1964); Człowiek Roku 1963 magazynu „Time”; autora m.in. publikacji *Dlaczego nie możemy czekać*; zamordowany przez przeciwników politycznych

05.04 – 110. rocznica urodzin **Herberta von Karajana** (1908–1989), austriackiego dyrygenta, dyktatora muzycznego w Europie, kontrolował najbardziej prestiżowe ośrodki muzyczne: Berlin, Salzburg, Wiedeń, miał wpływ na La Scalę i Londyńską Orkiestrę Symfoniczną; zajmował się reżyserowaniem dyrygowanych przez siebie oper, zwłaszcza kompozytorów włoskich i Wagnera

06.04 – 535. rocznica urodzin **Rafaela** (właśc. Raffaello Santi; 1483–1520), włoskiego malarza, rysownika i architekta renesansowego, twórcy Madonn, m.in. *Madonna Sykstyńska*, fresków w komnatach watykańskich, portretów; kierował budową Bazyliki św. Piotra w Rzymie

06.04 – 490. rocznica śmierci **Albrechta Dürera** (1471–1528), niemieckiego grafika i malarza renesansowego, teoretyka sztuki; jego twórczość miała znaczący wpływ na rozwój drzeworytu i miedziorytu; autora m.in. cykli *Mała Pasja*, *Wielka Pasja*, *Żywot Marii*, *Apokalipsa*, miedziorytów *Melancholia*, *Rycerz*, *śmierć i diabeł*

06.04 – 130. rocznica urodzin **Mieczysława Smolarskiego** (1888–1967), polskiego pisarza i poety, przedstawiciela nurtu utopijnego w polskiej powieści fantastycznonaukowej m.in. *Białe moce*, *Czarne kręgi*; historyka literatury, autora publikacji historycznoliterackich i popularnonaukowych z dziedziny historii i krajoznawstwa, m.in. *Muzykanci króla jegomości*, *Dawna Polska w oczach podróżników*

07.04 – 255. rocznica śmierci **Benedykta Joachima Chmielowskiego** (1700–1763), polskiego księdza katolickiego, kanonika kijowskiego, autora książek religijnych, m.in. *Ucieczka przez świętych do Boga*, modlitewnika *Bieg roku całego*; autora *Nowych Aten* – pierwszej polskiej encyklopedii powszechnej, herbarza *Zbiór krótki herbów polskich oraz wstawionych cnotą i naukami Polaków*

08.04 – 100. rocznica śmierci **Lucjana Rydla** (1870–1918), poety, prozaika, dramaturga okresu Młodej Polski, tłumacza, znawcy antyku, współpracownika „Ateneum”, „Tygodnika Ilustrowanego”, „Czasu”; dyrektora Teatru im. Słowackiego w Krakowie; najbardziej znane utwory: *Betlejem polskie* – jasełka, baśń dramatyczna *Zaczarowane koło*, poematy bajeczne *Bajka o Kasi i królewiczu*, *Madejowe łożo*

08.04 – 45. rocznica śmierci **Pablo Picasso** (właśc. Pablo Ruiz Blasco; 1881–1973), hiszpańskiego malarza, grafika, rzeźbiarza, od 1904 r. mieszkał we Francji; jednego z najwybitniejszych twórców XX w., prekursora kubizmu, autora m.in. obrazów *Panny z Avignonu*, *Guernica* *Portret Gertrudy Stein*

09.04 – 465. rocznica śmierci **François Rabelais'go** (pseud. Alcofribas Nasier oraz Seraphin Calobarsy; 1494–1553), francuskiego pisarza satyrycznego, humanisty, duchownego i lekarza, wybitnego znawcy anatomii; przeszedł do historii jako autor jednej książki, zarazem popularnej i budzącej kontrowersje – epepei *Gargantua i Pantagruel*

09.04 – 75. rocznica śmierci **Stanisława Windakiewicza** (1863–1943), polskiego naukowca, historyka literatury polskiej, profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego, znawcy dawnego piśmiennictwa polskiego, monografii *Mikołaj Rej*, *Piotr Skarga*, *Jan Kochanowski*; autor publikacji *Teatr ludowy w dawnej Polsce*, studiów *Pieśni i erotyki popularne z XVII w.*, *Pieśni i dumy rycerskie*; odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (1936)

09.04 – 50. rocznica śmierci **Zofii Kossak** (1889–1968), powieściopisarki, publicystki, członkini grupy Czartak, działaczki konspiracyjnej, współinicjatorki powołania Rady Pomocy Żydom (Żegota); autorki m.in. trylogii historycznej *Krzyżowcy*, *Król trędowaty*, *Bez oręża*, utworów dla młodzieży *Laska Jakubowa*, *Topsy* i *Lupus* oraz dla dzieci *Przygody Kacperka góreckiego skrzata*

10.04 – 85. rocznica urodzin **Marty Tomaszewskiej** (1933–2009), polskiej pisarki, poetki i baśniopisarki, współpracowała m.in. z czasopismami „Płomyk” i „Świerszczyk”; autorki powieści dla dzieci i młodzieży; za książkę *Tego lata w Burbelkowie* otrzymała Nagrodę Literacką im. Kornela Makuszyńskiego (2001), nagrodzona Orderem Uśmiechu (1996) i Medalem Polskiej Sekcji IBBY (2006)

12.04 – 195. rocznica urodzin **Aleksandra Ostrowskiego** (1823–1886), rosyjskiego dramaturga, krytyka teatralnego, dyrektora artystycznego teatrów w Moskwie; autora realistycznych dramatów obyczajowych, m.in. *Intratna posada, Burza, Las, Wilki i owce, Panna bez posagu*

12.04 – 80. rocznica śmierci **Fiodora Szalapina** (1883–1938), rosyjskiego śpiewaka operowego, uznanego za – aktora epoki; występował w największych teatrach operowych świata, odtwórca m.in. głównej roli w *Borysie Godunowie* Modesta Musorgskiego, roli Filipa II w *Don Carlosie* Giuseppe Verdiego; autora autobiografii *Maska i dusza. Moje czterdzieści lat na scenie*

13.04 – 120. rocznica urodzin **Mai Berezowskiej** (właśc. Maria Berezowska; pseud. Ditto; 1898–1978), polskiej malarki, graficzki, karykaturzystki, scenografki i projektantki kostiumów, m.in. dla Opery Łódzkiej, Teatru Komedia w Warszawie, Zespołu Artystycznego Wojska Polskiego, gwiazd scen rewiowych Zuli Pogorzelskiej i Hanki Ordonówny, operetek i kabaretu Teatr 13 Rzędów; współpracowała z „Cyrulikiem Warszawskim”, „Szpilkami”, Teatrem”

13.04 – 105. rocznica urodzin **Aleksandra Rymkiewicza** (1913–1983), polskiego poety, dramaturga, tłumacza, związanego z grupą literacką Żagary; w jego poezji dominuje tematyka społeczno-patriotyczna *Z narodem*, refleksyjna *Promień dla artysty* oraz przyrodnicza *Polskie drzewa*; autora utworów dla dzieci m.in. *Przygody Gucia Pingwina*,

13.04 – 80. rocznica śmierci **Greya Owla** (Szara Sowa, właśc. Archibald Stansfeld Belaney; 1888–1938), kanadyjskiego trapera i pisarza, autora książek przyrodniczych o kanadyjskiej puszczy, zwierzętach i ich ochronie: *Pielgrzymi puszczy, Historia opuszczonego szałas, Sejdzio i jej bobry*; historia Szarej Sowy posłużyła za kanwę filmu *Szara Sowa (Grey Owl)* w reżyserii Richarda Attenborougha

13.04 – 70. rocznica urodzin **Piotra Sommera** (1948-), polskiego poety, eseisty, krytyka, redaktora „Literatury na Świecie”, tłumacza współczesnej poezji anglosaskiej; autora tomów poezji *Czynnik liryczny*, rozmów i szkiców *Ucieczka w bok*, przekładów m.in. utworów Cage'a, Iana Hamiltona, Franka O'Hary, Hugo Williama; laureata m.in. Wrocławskiej Nagrody Poetyckiej Silesius za całokształt twórczości (2010)

15.04 – 175. rocznica urodzin **Henry'ego Jamesa** (1843–1916), amerykańskiego powieściopisarza, nowatora formy powieściowej, krytyka i teoretyka literatury; od 1876 r. mieszkał w Wielkiej Brytanii, autora m.in. opowiadań *Lgarz*, *Daisy Miller*, powieści *Dom na placu Waszyngtona*, *Portret damy*

16.04 – 190. rocznica śmierci **Francisca Goi** (1746–1828), hiszpańskiego malarza, grafika i rysownika okresu romantyzmu, portrecisty, malarza scen myśliwskich i rodzajowych, obrazów religijnych, mitologicznych, historycznych i alegorycznych oraz martwej natury; tworzył obrazy sztalugowe i ołtarzowe, projekty tapiserii, malowidła ścienne, cykle graficzne, szkice, rysunki i miniatury; autor dzieł m.in. *Parasolka*, *Mleczarka z Bordeaux*

16.04 – 115. rocznica urodzin **Teodora Goździkiewicza** (zw. Piewcą Sieradczyny; 1903–1984), polskiego pisarza, reportera, nauczyciela, autora powieści o problemach wsi: *Głosy z daleka*, *Lipnicki świat*, opowiadań: *Loty nad Porębą*; redaktora tygodnika „Wieś”; popularność przyniosły mu utwory dla dzieci i młodzieży *Okruchy przyrody*, *Znaki czasu* oraz zbiór reportaży z radzieckich republik Azji Środkowej *Step i róże*

16.04 – 130. rocznica śmierci **Zygmunta Wróblewskiego** (1845–1888), polskiego fizyka, chemika, profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego, wspólnie z Karolem Olszewskim dokonał pierwszego na świecie skroplenia tlenu i azotu, w 1976 imieniem Zygmunta Wróblewskiego został nazwany krater Wróblewski na Księżycu

18.04 – 130. rocznica urodzin **Marii Grzegorzewskiej** (1888–1967), polskiej profesor, założycielki Państwowego Instytutu Pedagogiki Specjalnej, w latach 1958–1960 profesora w Katedrze Pedagogiki Specjalnej UW; autorki cyklu *Listy do młodego nauczyciela*, *Opieka wychowawcza nad dziećmi niewidomymi i głuchociemnymi*, *Pedagogika lecznicza*

19.04 – 110. rocznica urodzin **Ireny Eichlerówny** (1908–1990), polskiej aktorki dramatycznej, związanej z teatrami w Warszawie, Łodzi i Poznaniu oraz reżyserami Leonem Schillerem, Erwinem Axerem, Wilamem Horzycą, Dobiesławem Damińskim; w swoim dorobku odegrała role w filmach: *Róża*, *Powrót*, *Krwawa rosa* oraz w Teatrze Telewizji: *Wdowa po pułkowniku*, *Dwa teatry*, *Wspomnienie*, współpracowała z Polskim Radiem

19.04 – 75. rocznica urodzin **Edwarda Dwurnika** (1943-), polskiego malarza, grafika, rysownika, ilustratora; twórcy cykli malarskich: *Podróże autostopem*, *Warszawa*, *Portret*, *Niech żyje wojna!*, *Droga (Dziesięć stacji świeckiego ukrzyżowania)*; nagrodzonego Nouvelle Biennale de Paris (1985), nagrodą Olimpiady Sztuki w Seulu (1988), Nagrodą Fundacji Sztuki Współczesnej (1992)

19.04 – 75. rocznica wybuchu **powstania w getcie warszawskim** (1943)

19.04 – 35. rocznica śmierci **Jerzego Andrzejewskiego** (1909–1983), polskiego prozaika, publicysty, felietonisty, scenarzysty, działacza politycznego, współzałożyciela Komitetu Obrony Robotników i Komitetu Samoobrony Społecznej KOR; współredaktora „Przeglądu Kulturalnego”, „Twórczości” i „Literatury”; autora *Popiołu i diamentu*, *Ładu serca*, *Bram raję*; człowieka pod szczególnym nadzorem peerelowskiej cenzury; pośmiertnie odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (2006)

19.04 – 30. rocznica śmierci **Jonasza Kofty** (1942–1988), polskiego poety, dramaturga, satyryka, piosenkarza i malarza; współtwórcy kabaretów Hybrydy i Pod Egidą, cyklicznych audycji radiowych *Ilustrowany tygodnik rozrywki* i *60 minut na godzinę*; znane piosenki ze słowami Kofty: *Radość o poranku*, *Popołudnie*, *Jej portret*, *A+B*; Nagrodzony Złotym Krzyżem Zasługi (1979)

19.04 – 20. rocznica śmierci **Octavio Paza** (1914–1998), meksykańskiego poety, eseisty, krytyka i dziennikarza, dyplomaty, laureata literackiej Nagrody Nobla (1990), którego twórczość ulegała wpływom marksizmu, surrealizmu i mitologii Azteków; nazywany „pielgrzymem po kulturach świata”; autor zbiorów poezji *Wokół kamienia słońca*, esejów *Labirynt samotności*, *Podpatrywanie Indii*, *Wciąż te same widzenia*

20.04 – 145. rocznica urodzin **Wojciecha Korfanteo** (ur. jako Albert Korfanty; 1873–1939), polskiego przywódcy narodowego Górnego Śląska, członka Naczelnej Rady Ludowej, komisarza plebiscytowego na Górnym Śląsku, wicepremiera w rządzie W. Witosa, posła do Reichstagu, Sejmu RP i Sejmu Śląskiego; przywódcy śląskiego skrzydła Chrześcijańskiej Demokracji, wydawcy, publicysty; pośmiertnie odznaczony Orderem Orła Białego (1997)

20.04 – 35. rocznica śmierci **Jadwigi Wierzbiańskiej** (1902–1983), polskiej prawniczki, nauczycielki, harcerki, harcmistrzynie, komendantki Śląskiej Chorągwi Żeńskiej, Naczelnika Harcerek w latach 1931–1937; w czasie okupacji współpracowała z Komendą Pogotowia Harcerek, uczestniczyła w reaktywowaniu harcerstwa polskiego w okresie powojennym

23.04 – 160. rocznica urodzin **Maxa Plancka** (1858–1947), niemieckiego fizyka, teologa luterańskiego, autora prac z zakresu termodynamiki, promieniowania cieplnego, energii, dyspersji, optyki, teorii względności; twórcy teorii kwantów; laureata Nagrody Nobla w dziedzinie fizyki (1918)

23.04 – 100. rocznica urodzin **Maurice'a Druona** (1918–2009), francuskiego powieściopisarza, członka Akademii Francuskiej, korespondenta wojennego (1944–1945); autora trylogii *Potentaci*, cyklu historycznego *Królowie przekłęci*, esejów politycznych, opowiadań, sztuk teatralnych

23.04 – 80. rocznica śmierci **Stefana Drzewieckiego** (1844–1938), polskiego inżyniera, konstruktora, wynalazcy, pioniera lotnictwa i żeglugi podwodnej; jako pierwszy zastosował peryskop w łodzi podwodnej

25.04 – 80. rocznica śmierci **Aleksandra Świętochowskiego** (pseud. Władysław Okoński, Poseł Prawdy, Oremus, Liber, Gezyasz, Nauczyciel i in.; 1849–1938), polskiego pisarza, dramaturga, publicysty politycznego, filozofa i historyka, aforysty, krytyka, działacza społeczno-kulturalnego, ideologa polskiego pozytywizmu; autora m.in. dramatów *Hultaj*, *Aurelia* i *Wiszar*, powieści *Aspazja*, studiów filozoficznych *Poeta jako człowiek pierwotny*

26.04 – 220. rocznica urodzin **Eugène'a Delacroix** (1798–1863), francuskiego malarza, sztandarowego przedstawiciela francuskiego romantyzmu w malarstwie, kolorysty, wiele jego dzieł dotyczyło ważnych wydarzeń jego czasów, głównie politycznych – tworzył dzieła zaangażowane: *Wolność wiodąca lud na barykady*, *Bitwa pod Poitiers* oraz dzieła religijne, mimo że sam czasem deklarował ateizm: *Chrystus na Morzu Galilejskim*

26.04 – 130. rocznica urodzin **T.S. Eliota** (właśc. Thomas Stearns Eliot; 1888–1965), amerykańsko-brytyjskiego poety, przedstawiciela modernizmu, dramaturga i eseisty, laureata Nagrody Nobla (1948); od utworów lirycznych *Ziemi jałowej*, *Wydrążonych ludzi* i poematu *Popielec* odchodził w stronę teatru poetyckiego: *Mord w katedrze*, *Zjazd rodzinny* oraz *Coctail party*; zwolennik teatru swobodnie łączącego rozmaite konwencje i techniki pisarskie

26.04 – 120. rocznica urodzin **Vicente Aleixandre'a** (1898–1984), hiszpańskiego poety, związanego z grupą Pokolenie 27, laureata literackiej Nagrody Nobla (1977), mistrza wiersza wolnego; tworzył utwory o charakterze surrealistycznym i metaforycznym, autora m.in. tomów wierszy *Obszar*, *Spustoszenie i miłość*, *Poezje*, *Cień raj*

26.04 – 115. rocznica urodzin **Anny Kowalskiej** (1903–1969), polskiej pisarki i nowelistki, współpracowała z tygodnikiem „Sygnały” i grupą literacką Przedmieście we Lwowie, redaktorki kwartalnika „Zeszyty Wrocławskie”; autorki *Dziennika 1927–1969*, *Opowiadań greckich*, autobiograficznej powieści *Na rogatce* oraz opowieści o Andrzeju Fryczu-Modrzewskim: *Wójt wolborski* i jej kontynuacji *Astrea*; odznaczona Srebrnym Krzyżem Zasługi

27.04 – 50. rocznica śmierci **Edwarda Csató** (1915–1968), polskiego eseisty, teatrologa, krytyka teatralnego i literackiego, twórcy i redaktora „Almanachu Sceny Polskiej”, współpracownika „Teatru”, „Nowin Literackich”, autora prac z zakresu historii teatru m.in. *Leon Schiller, twórca monumentalnego teatru polskiego*, *Widz w teatrze*

28.04 – 70. rocznica urodzin **Terry'ego Pratchetta** (właśc. Terence David John Pratchett; 1948–2015), brytyjskiego pisarza fantasy i science fiction, dziennikarza; znanego autora cyklu *Świat Dysku*, *Trylogii Johnny'ego Maxwella* i *Trylogii Nomów*; współpracował przy adaptacjach swojej twórczości na potrzeby sztuk teatralnych i gier komputerowych

28.04 – 40. rocznica śmierci **Witolda Zechentera** (1904–1978), polskiego poety, prozaika, publicysty, autora książek dla dzieci oraz tekstów piosenek; tłumacza, fraszkopisarza, satyryka i parodysty, twórcy radiowych felietonów i słuchowisk; założyciela krakowskiego pisma „Dziennik Polski”; ważniejsze publikacje książkowe: *Guzy dla muzy*, *Wilk z partyzantki* oraz opowieść dla dzieci *Bajdy krasnoludkowe*

28.04 – 30. rocznica śmierci **Stefanii Skwarczyńskiej** (ps. Maria i Jarema; 1902–1988), polskiej teatrolog, specjalistki w zakresie teorii dramatu, ogólnej teorii dzieła literackiego, metodologii badań literackich; autorki prac: *Wstęp do nauki o literaturze*, *Wokół teatru i literatury*, *Szkice z zakresu teorii literatury*, antologii poezji *Wielkanocna pisanka*, *Śpiew wojny*; profesor zwyczajny, doktor honoris causa Uniwersytetu Łódzkiego

29.04 – 125. rocznica śmierci **Józefa Blizińskiego** (1827–1893), polskiego dramaturga i komediopisarza pozytywistycznego, nowelisty, kontynuatora komedii fredrowskiej: *Pan Damazy*, *Rozbitki*; etnografa, badacza języka ludowego, obyczajów, strojów

30.04 – 135. rocznica urodzin **Jaroslava Haška** (1883–1923), czeskiego pisarza, publicysty i dziennikarza, autora obrazków satyrycznych, humoresek wydawanych m.in. w zbiorach *Kronika śmiechu*, *Wieczory z Jarosławem Haszkiem*; popularność przyniosła mu powieść satyryczna *Przygody dobrego wojaka Szwajka podczas wojny światowej*

30.04 – 135. rocznica śmierci **Édouarda Maneta** (1832–1883), francuskiego malarza i grafika, prekursora impresjonizmu, ilustratora książek; lubił gorszyć mieszczańską publiczność, przykładem tego mogą być obrazy w swoim czasie uznane za dzieła skandalicznie bezwstydnego *Śniadanie na trawie* czy *Olimpia*

MAJ

01.05 – 145. rocznica śmierci **Dawida Livingstone'a** (1813–1873), szkockiego podróżnika, misjonarza protestanckiego, lekarza, badacza i odkrywcy Afryki; pierwszego Europejczyka, który przebył Afrykę od zachodniego do wschodniego wybrzeża, przeciwnika handlu niewolnikami; autora relacji, dzienników i korespondencji z podróży

01.05 – 110. rocznica urodzin **Jana Nowakowskiego** (1908–1991), polskiego historyka literatury, edytora, pedagoga, nauczyciela akademickiego Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie, badacza recepcji literatury francuskiej w Polsce, twórczości Teofila Lenartowicza

01.05 – 95. rocznica urodzin **Josepha Hellera** (1923–1999), amerykańskiego powieściopisarza, autora m.in. antywojennej, groteskowo-satyrycznej powieści *Paragraf 22* i *Ostatni rozdział czyli Paragraf 22 bis*, a także *Gold jak złoto*, *Bóg to wie*, *Coś się stało*

01.05 – 40. rocznica śmierci **Arama Chaczaturiana** (1903–1978), ormiańskiego kompozytora muzyki poważnej, dyrygenta i pedagoga; w muzyce stosował oryginalne motywy ormiańskie; *Taniec z szablami* z baletu *Gajane* oraz *Adagio* z baletu *Spartakus* należą do jego najbardziej znanych utworów

03.05 – 85. rocznica urodzin **Andrzeja Jareckiego** (pseud. Krajowiec; 1933–1993), polskiego, dramaturga, poety, satyryka, krytyka teatralnego; tłumacza literatury rosyjskiej; współtwórca i uczestnika Studenckiego Teatru Satyryków, aktora, reżysera, dyrektora Teatru Rozmaitości w Warszawie; autora wielu piosenek satyrycznych, m.in. *Kuku na muniu* z programu Kabaretu Olgi Lipińskiej, scenariuszy do filmów, m.in. *Marysia i Napoleon*, *Diament Radzy*

05.05 – 115. rocznica urodzin **Wacława Korabiewicza** (1903–1994), polskiego reportażysty, poety, podróżnika, lekarza, kolekcjonera eksponatów etnograficznych, autora książek podróżniczych, m.in. *Kajakiem do minaretów*, *Eskulap w Etiopii*, *Śladami amuletu* oraz opowiadań dla dzieci *Święty krokodyl*, *Zwierzaki*

06.05 – 260. rocznica urodzin **Maximiliena de Robespierre'a** (1758–1794), francuskiego adwokata i mówcy, polityka, członka Stanów Generalnych i Konstytuanty, jednego z czołowych przywódców Wielkiej Rewolucji Francuskiej, przywódcy lewicowego klubu jakobinów; z powodu swojej nieskazitelnej uczciwości zwany „Nieprzekupnym”

06.05 – 100. rocznica urodzin **Stanisława Grzesiuka** (zw. bardem z Czerniakowa; 1918–1963), polskiego pisarza, pieśniarza, z zawodu elektromechanika; więźnia niemieckich obozów koncentracyjnych; autora autobiograficznej trylogii literackiej – *Boso, ale w ostrogach*, *Pięć lat kacetu* i *Na marginesie życia*; popularyzatora przedwojennego folkloru czerniakowskiego

06.05 – 85. rocznica śmierci **Bronisława Gubrynowicza** (1870–1933), polskiego historyka i krytyka literatury, kustosza Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie, profesora Uniwersytetu Warszawskiego; członka Polskiej Akademii Umiejętności; współzałożyciela i redaktora „Pamiętnika Literackiego”, „Ruchu Literackiego”; działacza Narodowej Demokracji; autora prac naukowych: *Poezja „Konfederatów Barskich”*, *Odsiecz wiedeńska w poezji*, *Romans w Polsce za Stanisława Augusta*

07.05 – 150. rocznica urodzin **Stanisława Przybyszewskiego** (1868–1927), polskiego pisarza, poety, dramaturga, nowelisty okresu Młodej Polski, skandalisty, uważanego za legendarną postać europejskiej bohemy; przedstawiciela nurtu polskiego dekadentyzmu; propagatora hasła: *sztuka dla sztuki i naga dusza*, autor manifestu *Confiteor*; autor powieści *Dzieci Szatana*, dramatów *Taniec miłości i śmierci*, *Odwieczna baśń*

07.05 – 145 lat temu (1873) w Krakowie rozpoczęła działalność **Akademia Umiejętności**, od 1919 r. Polska Akademia Umiejętności

07.05 – 25. rocznica śmierci **Andrzeja Jareckiego** (pseud. Krajowiec; 1933–1993), polskiego, dramaturga, poety, satyryka, krytyka teatralnego; tłumacza literatury rosyjskiej; współtwórca i uczestnika Studenckiego Teatru Satyryków, aktora, reżysera, dyrektora Teatru Rozmaitości w Warszawie; autora wielu piosenek satyrycznych, m.in. *Kuku na muniu* z programu Kabaretu Olgi Lipińskiej, scenariuszy do filmów, m.in. *Marysia i Napoleon*, *Diament Radzy*

08.05 – 190. rocznica urodzin **Henry'ego Dunant** (1828–1910), szwajcarskiego kupca, filantropa, działacza humanitarnego i społecznego, pacyfisty, założyciela Czerwonego Krzyża, twórcy Światowego Stowarzyszenia Młodych Chrześcijan (YMCA), laureata pierwszej pokojowej Nagrody Nobla (1901); autora *Wspomnienie Solferino*

08.05 – 115. rocznica śmierci **Paula Gauguina** (1848–1903), francuskiego malarza, przedstawiciela postimpresjonizmu, twórcy obrazów, które wywarły duży wpływ na sztukę XX w., m.in. *Skąd przychodzimy? Kim jesteśmy? Dokąd zmierzamy?*, *Widzenie po kazaniu*, *Żółty Chrystus*

09.05 – 135. rocznica urodzin **José Ortegi y Gasset** (1883–1955), hiszpańskiego filozofa, socjologa i eseisty; w dążeniu do całościowego spojrzenia tkwi źródło filozofii Ortegi y Gasset, zwanej racjowitalizmem; autora prac m.in. *Bunt mas*, *Dehumanizacja sztuki*, *Po co wracamy do filozofii?*, *Historia jako system*

09.05 – 5. rocznica śmierci **Andrzeja Czeczota** (1933–2012), polskiego grafika, twórcy filmów animowanych, rysownika, malarza, ilustratora, autora rysunków satyryczno-obyczajowych, publikowanych m.in. w „Szpilkach”, „Literaturze”, „Polityce”, scenografii teatralnych; projektanta grafiki użytkowej (plakaty, afisze, albumy, okładki i ilustracje książkowe); autora zbiorów książkowych rysunków: m.in. *IFO – zidentyfikowane obiekty latające*, *Album przedśmiertny*

11.05 – 45. rocznica śmierci **Bohdana Arcta** (1914–1973), polskiego pilota myśliwskiego II wojny światowej, dowódcy eskadry B w Dywizjonie 303; popularyzatora lotnictwa, pisarza, autora publikacji popularnonaukowych, wspomnieniowych, opowiadań i powieści o tematyce batalistycznej; w 1951 jego prace *Gdy zamilkły silniki*, *Messerschmitty w słońcu*, *Zwichnięte skrzydła* oraz *W pogoni za Luftwaffe* zostały wycofane z polskich bibliotek oraz objęte cenzurą

12.05 – 180. rocznica śmierci **Jędrzeja Śniadeckiego** (pseud. Filozoficzny Próżniak Wileński, Szlachcic na łopacie, Włóczęga Guliwer; 1768–1838), polskiego lekarza, biologa, chemika, filozofa, pedagoga, publicysty-satyryka; autora pierwszego polskiego podręcznika chemii pt. *Krótki rys chemii* oraz nowatorskiej pracy pt. *Teorya Jestestw Organicznych*; promotora higieny i dietyki, pioniera wychowania fizycznego w Polsce, autora pracy *O fizycznym wychowaniu dzieci*

12.05 – 10. rocznica śmierci **Ireny Sendlerowej** (pseud. Jolanta; 1910–2008), polskiej działaczki społecznej i charytatywnej, członkini PPS i kierowniczkii referatu dziecięcego Rady Pomocy Żydom („Żegoty”); Sprawiedliwa wśród Narodów Świata, dama Orderu Orła Białego i Orderu Uśmiechu; w czasie II wojny światowej zbudowana przez nią sieć ludzi i organizacji uratowała ok. 2500 żydowskich dzieci; przez długie lata jej działalność podczas okupacji była nieznana, w latach 2007 i 2008 została zgłoszona do Pokojowej Nagrody Nobla

13.05 – 140. rocznica śmierci **Andrzeja Towiańskiego** (1799–1878), polskiego ziemianina, filozofa i przywódcy religijnego, reprezentanta nurtu polskiego mesjanizmu, charyzmatycznego przywódcy towiańczyków, organizacji zwanej Kołem Sprawy Bożej; idee Towiańskiego były połączeniem mistycyzmu z konkretnymi ideami politycznymi, towianizm głosił potrzebę autentycznego naśladowania Chrystusa, widzenia bliźniego nawet we wrogu politycznym

13.05 – 60. rocznica **proklamowania państwa Izrael** (1948)

14.05 – 90. rocznica urodzin **Władysława Hasióra** (1928–1999), polskiego artysty związanego z Podhalem, rzeźbiarza, malarza, scenografa; w twórczości nawiązującego do surrealizmu, rzeźby abstrakcyjnej, nowego realizmu oraz tradycyjnego rzemiosła ludowego; okrzyknięty „pionierem asambłażu w Polsce”, w pracach wykorzystywał zużyte rekwizyty codzienności; ważniejsze prace: *Niobe*, *Golgota*, cykl *Sztandary*, *Wyszywanie charakteru* oraz rzeźby plenerowe: *Płomienne ptaki*

14.05 – 20. rocznica śmierci **Franka Sinatry** (1915–1998), amerykańskiego piosenkarza i aktora filmowego pochodzenia włoskiego; jednego z najpopularniejszych muzyków XX wieku tworzącego muzykę ponadczasową; jako aktor wystąpił w: *Stąd do wieczności*, *Przeżyliśmy wojnę*, *Wyższe sfery*; najbardziej znane utwory: *My Way*, *New York, New York*, *Strangers in the Night*; najpopularniejszym albumem pozostaje *Sinatra at the Sands*

16.05 – 315. rocznica śmierci **Charles'a Perraulta** (1628–1703), francuskiego prozaika, poety, członka Akademii Francuskiej, uczestnika sporu między zwolennikami antyku i kultury rodzimej; bajkopisarza – popularność przyniosły mu *Bajki Babci Gąski*, w których przedstawił popularne wątki ludowe m.in. *Czerwony Kapturek*, *Kot w butach*, *Śpiąca królewna*

16.05 – 120. rocznica urodzin **Tamary Lempickiej** (1898–1980), polskiej malarki epoki art déco; autorki wyidealizowanych portretów i aktów o lekko kubicznych formach i nasyconych barwach; ważniejsze dzieła: autoportret *Tamara w zielonym Bugatti*, *Kobieta z gołębiem*, *Dr Boucard*, *Adam i Ewa*

17.05 – 85. rocznica urodzin **Jarosława Abramowa-Newerlego** (1933-), polskiego pisarza, dramaturga, dziennikarza, satyryka, kompozytora, autora słuchowisk radiowych i tekstów piosenek, związanego z tygodnikiem „Szpilki”; współzałożyciela Studenckiego Teatru Satyryków (1954), autora słuchowiska radiowego *Pięć minut sławy*, tekstów i muzyki do piosenek: *Mówiłam żartem*, *Piosenka o okularnikach*, *Bogdan*, *trzymaj się*

18.05 – 90. rocznica śmierci **Bronisławy Ostrowskiej** (pseud. Edma Mierz, Wojciech Chełmski; 1881–1928), polskiej poetki okresu Młodej Polski, nowelistki, powieściopisarki, tłumaczki poezji francuskiej oraz pisarki książek dla dzieci: *Bohaterski miś*, *Córka wodnicy*; autorki tomików poezji: *Jesienne liście*, *Chusty ofiarne*; członkini Towarzystwa Artystów Polskich

18.05 – 85. rocznica urodzin **Władysława Lecha Terleckiego** (1933–1999), polskiego pisarza, dramaturga, scenarzysty, współpracownika Polskiego Radia, „Współczesności”, „Miesięcznika Literackiego”; autora powieści i opowiadań historycznych związanych tematycznie z powstaniem styczniowym, m.in. *Rośnie las, Dwie głowy ptaka, Lament, Powrót z carskiego siola, Spisek*, słuchowisk radiowych, utworów dramatycznych i filmowych oraz scenariuszy

21.05 – 330. rocznica urodzin **Alexandra Pope'a** (1688–1744), angielskiego poety, teoretyka klasycyzmu w literaturze, tłumacza, autora m.in. poematów *Rzecz o krytyce, Pukiel włosów ucięty*, tłumaczeń *Iliady* i *Odysei* na język angielski; dewizą Alexandra Pope'a było powiedzenie: *Wszystk co jest, jest właściwe*

22.05 – 205. rocznica urodzin **Richarda Wagnera** (1813–1883), niemieckiego kompozytora, dyrygenta, teoretyka muzyki okresu romantyzmu, twórcy dramatu muzycznego, autora m.in. muzyki i librett oper *Rienzi – ostani trybun, Holender tułacz*, teatrologii dramatycznej opartej na mitach starogermańskich *Pierścień Nibelunga*, dramatu muzycznego *Tristan i Izolda*

23.05 – 400. rocznica **defenestracji praskiej** (1618), uważanej za bezpośrednią przyczynę rozpoczęcia wojny trzydziestoletniej (1618–1648)

23.05 – 135. rocznica śmierci **Cypriana Kamila Norwida** (właśc. Cyprian Ksawery Gerard Walenty Norwid herbu Topór; 1821–1883), polskiego poety romantycznego, prozaika, dramatopisarza, eseisty, grafika, rzeźbiarza, malarza i filozofa zapomnianego za życia, odkrytego na nowo w okresie Młodej Polski; autora utworów, m.in. *Bema pamięci żałobny rapsod, Fortepian Szopena, Białe kwiaty, Kleopatra i Cezar, Za kulisami*

23.05 – 20. rocznica śmierci **Tony'ego Halika** (właśc. Mieczysław Sędzimir Antoni Halik; 1921–1998), polskiego podróżnika, lotnika Dywizjonu 303, dziennikarza, pisarza, poliglota, operatora filmowego, fotografa; autora reportażu dla miesięcznika „Kontynenty”, programów telewizyjnych o tematyce podróżniczej realizowanych z żoną Elżbietą Dzikowską, m.in. *Pieprz i wanilia* oraz książek podróżniczych, m.in.: *Urodzony dla przygody*

24.05 – 475. rocznica śmierci **Mikołaja Kopernika** (1473–1543), polskiego astronoma, matematyka, ekonomisty, lekarza, stratega, duchownego katolickiego; twórcy heliocentrycznej teorii budowy świata zawartej w dziele *O obrotach sfer niebieskich*

24.05 – 140. rocznica urodzin **Heleny Mniszkówny** (właśc. nazwisko: primo voto Chyżyńska, secundo voto: Rawicz Radomska; 1878–1943), polskiej powieściopisarki, działaczki społecznej, autorki sentymentalno-obyczajowych romansów, m.in. *Trędowata*, *Panicz*, *Gehenna* (ich popularność była zwiastunem literatury masowej)

25.05 – 15. rocznica śmierci **Ireny Jurgielewiczowej** (1903–2003), polskiej powieściopisarki, pedagoga, wykładowcy w Wolnej Wszechnicy Polskiej, autorki książek dla dzieci *O chłopcu, który szukał domu*, powieści dla młodzieży *Niespokojne godziny*, *Wszystko inaczej*, opowiadań, prac społeczno-pedagogicznych; przetłumaczona na wiele języków powieść *Ten Obcy* została umieszczona na Liście Honorowej IBBY (1964); laureatka Orderu Uśmiechu

26.05 – 315. rocznica śmierci **Samuela Pepysa** (1633–1703), angielskiego pamiętnikarza, urzędnika marynarki królewskiej, bibliofila, autora *Dzienników* pisanych w latach 1660–1669

27.05 – 140. rocznica urodzin **Ferdynanda Ossendowskiego** (1878–1945), polskiego pisarza, publicysty, dziennikarza, podróżnika, chemika, geografa, nauczyciela akademickiego, działacza politycznego, naukowego i społecznego; uczestnika wielu podróży do krajów Europy, Azji, Ameryki i Afryki; autora reportażu, nowel, powieści podróżniczych dla dorosłych i młodzieży: *Chmura nad Gangesem*, *Za Chińskim Murem*, *Huragan*

28.05 – 110. rocznica urodzin **Iana Fleminga** (1908–1964), brytyjskiego pisarza, znanego z serii powieści szpiegowskich z Jamesem Bondem w roli głównej: *Żyje się tylko dwa razy*, *Doktor No*, *Człowiek ze złotym pistoletem*, a także z serii opowieści dla dzieci *Bang bang! Wystrzałowy samochód*

29.05 – 565. rocznica zdobycia przez Turków Konstantynopola, **upadek Cesarstwa Bizantyjskiego** (1453)

29.05 – 60. rocznica śmierci **Juana Ramóna Jiménez**a (1881–1958), hiszpańskiego poety, laureata literackiej Nagrody Nobla (1956), przedstawiciela tzw. poezji czystej, poddanej dyscyplinie intelektualnej; autora m.in. tomu prozy poetyckiej *Srebroń i ja*

30.05 – 240. rocznica śmierci **Woltera** (właśc. François-Marie Arouet; 1694–1778), francuskiego poety, dramaturga, prozaika, publicysty, filozofa i historyka, przedstawiciela epoki oświecenia; współpracownika *Wielkiej encyklopedii francuskiej*, autora epepei *Henriada*, powiastek filozoficznych *Zadig albo Przeznaczenie*, *Kandyd czyli Optymizm*, dramatów *Edyp*, *Zaira* oraz obszernej epistolografii

31.05 – 110. rocznica urodzin **Aleksandra Baumgardtena** (1908–1980), polskiego poety i prozaika, scenarzysty, krytyka filmowego, tłumacza; założyciela i członka Polskiej Korporacji Akademickiej Cresovia Leopoliensis, kierownika literackiego Polskiego Radia w Katowicach; autora wspomnień z lat młodości *Zielone lata*, współautora scenariusza filmu *Pięciu*; odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi (1954)

31.05 – 40. rocznica śmierci **Mai Berezowskiej** (właśc. Maria Berezowska; pseud. Ditto; 1898–1978), polskiej malarki, graficzki, karykaturzystki, scenografki i projektantki kostiumów m.in. dla Opery Łódzkiej, Teatru Komedia w Warszawie, Zespołu Artystycznego Wojska Polskiego, gwiazd scen rewiowych Zuli Pogorzelskiej i Hanki Ordonówny, operetek i kabaretu Teatr 13 Rzędów; współpracowała z „Cyrulikiem Warszawskim”, „Szpilekami”, Teatrem”

CZERWIEC

01.06 – 35. rocznica śmierci **Anny Seghers** (właśc. Natty Reiling-Radványi; 1900–1983), niemieckiej pisarki, współzałożycielki Akademii Sztuk NRD, prezesa Związku Literatów NRD; członkini Światowej Rady Pokoju; autorki powieści *Siódmy krzyż*, *Towarzysze*, *Światło na szubienicy*, *Wesele na Haiti*; odznaczona m.in. Orderem Karola Marksa oraz Orderem Zasług dla Ojczyzny

03.06 – 225. rocznica urodzin **Antoniego Malczewskiego** (właśc. Tarnawa; 1793–1826), polskiego poety, prekursora romantyzmu, autora pierwszej polskiej romantycznej powieści poetyckiej *Maria*; alpinisty – jako pierwszy z Polaków (i ósmy turysta na świecie) wszedł na szczyt Mont Blanc (1818); pierwszego zdobywcy niższego szczytu Aiguille du Midi; opis wyprawy zawarł w XIX tomie genewskiej *Bibliothèque Universelle*

03.06 – 15. rocznica śmierci **Antoniego Marianowicza** (właśc. Kazimierz Jerzy Berman; 1924–2003), polskiego poety, prozaika, dramaturga, tłumacza i satyryka, autora adaptacji dla teatrów komediowych i muzycznych, utworów dla dzieci; redaktora „Przeglądu Międzynarodowego” oraz „Szpilek”; pisał teksty satyryczne dla kabaretów, m.in. teatrzyku Jeremiego Przybory *Eterek*, kabaretu *Stańczyk*, programu telewizyjnego *Wielokropek* i *Delikatesy*

05.06 – 120. rocznica urodzin **Federica Garcíi Lorki** (1898–1936), hiszpańskiego poety i dramaturga, malarza, pianisty i kompozytora; sztandarowego przedstawiciela Pokolenia 27, autora m.in. zbiorów poezji *Romancero cygańskie*, dramatów *Dom Bernardy Alba*, *Mariana Pineda*, *Czarująca szewcowa*; rozstrzelany w czasie wojny domowej 19.08.1936 r.

06.06 – 200. rocznica śmierci **Jana Henryka Dąbrowskiego** (1755–1818), polskiego generała, twórcy Legionów Polskich we Włoszech, uczestnika insurekcji kościuszkowskiej, inicjatora powstania wielkopolskiego (1806); naczelnego dowódcy wojsk polskich (1813), senatora-wojewody Królestwa Polskiego (1815), generała jazdy armii Królestwa Polskiego (1815), został uwieczniony w *Mazurku Dąbrowskiego*

06.06 – 70. rocznica śmierci **Louisa Jeana Lumière'a** (1864–1948), francuskiego chemika, wynalazcy, pioniera kina, operatora filmowego; wspólnie z bratem Augustem Marie Louistem skonstruowali i opatentowali kinematograf (1895); zorganizowali pierwszą publiczną projekcję filmu *Wyjście robotników z fabryki*

07.06 – 170. rocznica urodzin **Paula Gauguina** (1848–1903), francuskiego malarza, przedstawiciela postimpresjonizmu, twórcy o dużym wpływie na sztukę XX w., twórcy dzieł *Skąd przychodzimy? Kim jesteśmy? Dokąd zmierzamy?*, *Widzenie po kazaniu*, *Żółty Chrystus*

07.06 – 95. rocznica urodzin **Henryka Jerzego Chmielewskiego** (pseud. Pappio Chmiel; 1923-), polskiego grafika, rysownika i publicysty, uczestnika powstania warszawskiego pod pseud. Jupiter (st. strzelec), odznaczonego Warszawskim Krzyżem Powstańczym; współpracownika czasopism „Świat Przygód”, „Świat Młodych”; autora serii komiksowej *Tytus, Romek i A'Tomek*, kawalera Orderu Uśmiechu (1973)

08.06 – 115. rocznica urodzin **Marguerite Yourcenar** (właśc. Marguerite de Crayencour; 1903–1987), francuskiej pisarki, eseistki, tłumaczki; pierwszej kobiety – członkini Akademii Francuskiej, autorki m.in. powieści *Pamiętniki Hadriana*, *Kamień filozoficzny*, tłumaczeń poezji nowogreckiej i literatury amerykańskiej

10.06 – 30. rocznica śmierci **Henryka Stażewskiego** (1894–1988), polskiego malarza, pioniera awangardy lat 20–30. XX w., reprezentanta konstruktywizmu, nurtu abstrakcji geometrycznej lat 60–80., projektanta wnętrz, dekoracji scenograficznych i plakatów; założyciela Grupy Kubistów, Konstruktywistów i Suprematystów Blok oraz Praesens i a.r.; współtwórcy warszawskiej Galerii Foksal; autora dzieł m.in. *Kompozycja*, *Relief* i serii obrazów pt. *Redukcje*

12.06 – 140. rocznica urodzin **Jamesa Olivera Curwooda** (1878–1927), amerykańskiego prozaika i dziennikarza, autora powieści dla młodzieży, w których opisywał przygody ludzi i zwierząt na dalekiej północy, m.in. *Władca skalnej doliny*, *Szara wilczyca*, *Łowcy wilków*

13.06 – 115. rocznica urodzin **Heleny Hleb-Koszańskiej** (1903–1983), polskiej bibliotekarki, bibliografa, historyka literatury polskiej, dyrektora Instytutu Bibliograficznego Biblioteki Narodowej w Warszawie; redaktora „Bibliografii Analitycznej Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej”; autorki prac dotyczących metodyki bibliografii oraz historyczno-bibliograficznych poświęconych J. Lelewelowi; odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi za osiągnięcia w dziedzinie kultury i sztuki (1955)

14.06 – 95. rocznica śmierci **Antoniego Sygietyńskiego** (pseud. Gosławiec; 1850–1923), polskiego krytyka literackiego, muzycznego i teatralnego, zwolennika realizmu w malarstwie i naturalizmu w prozie; współredaktora „Kuriera Warszawskiego”, „Wędrowca”, „Gazety Polskiej”; autora monografii: *Maksymilian Gierymski*, powieści: *Na skałach Calvados* i *Wysadzony z siodła* oraz zbiorów opowiadań: *Drobiazgi* i *Święty ogień*

14.06 – 90. rocznica urodzin **Che Guevary** (właśc. Ernesto Rafael Guevara de la Serna, pseud. Fernando Sacamuelas; 1928–1967), kubańskiego rewolucjonisty pochodzenia argentyńskiego, pisarza, jednego z przywódców rewolucji kubańskiej (1956–1959); jako ideolog i pisarz stworzył własną wersję wojny partyzanckiej (foco guerrillero) prowadzonej przez chłopów; jego poglądy określa się mianem guevaryzmu; idol zrewoltowanej młodzieży

14.06 – 85. rocznica urodzin **Jerzego Kosińskiego** (urodz. jako Józef Lewinkopf; 1933–1991), polsko-amerykańskiego pisarza pochodzenia żydowskiego, urodzonego w Łodzi, piszącego w języku angielskim; od 1957 r. przebywał w Stanach Zjednoczonych; autor powieści, m.in. *Malowany ptak*, *Kroki*, *Wystarczy być*, *Pustelnik z 69 ulicy*

14.06 – 50. rocznica śmierci **Salvatore'a Quasimodo** (1901–1968), włoskiego poety, krytyka literackiego, tłumacza, laureata literackiej Nagrody Nobla (1959); przedstawiciela poezji hermetycznej, autora tomów poezji: *Zatopiony obój*, *Życie nie jest snem* i tłumaczeń, głównie poezji greckiej

14.06 – 20. rocznica śmierci **Jerzego Hordyńskiego** (1919–1998), polskiego poety, tłumacza, publicysty, od 1961 r. na emigracji; współpracował z czasopismami krajowymi, m.in. „Życiem Literackim”, „Poezją”, „Literaturą”, „Przekrojem”, „Odrą”; autora tomików poezji m.in. *Ślad*, *Powrót do światła*, *Epitafium dla kota*

15.06 – 80. rocznica śmierci **Ernsta Ludwiga Kirchnera** (1880–1938), niemieckiego malarza ekspresjonisty, grafika i rzeźbiarza; współzałożyciela grupy Most; artysty wykluczonego z Pruskiej Akademii Sztuki, jego dzieła usunięto z niemieckich muzeów, wybrane prace zaprezentowano na zorganizowanej przez nazistów wystawie Sztuka zdegenerowana; twórcy obrazów: *Plac Poczdamski*, *Portret Gerdy*, *Autoportret z kobietą*

16.06 – 35. rocznica śmierci **Heleny Hleb-Koszańskiej** (1903–1983), polskiej bibliotekarki, bibliografa, historyka literatury polskiej, dyrektora Instytutu Bibliograficznego Biblioteki Narodowej w Warszawie; redaktora „Bibliografii Analitycznej Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej”; autorki m.in. prac dotyczących metodyki bibliografii oraz prac historyczno-bibliograficznych poświęconych Joachimowi Lelewelowi; odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi za osiągnięcia w dziedzinie kultury i sztuki (1955)

17.06 – 200. rocznica urodzin **Charles'a Gounoda** (1818–1893), francuskiego kompozytora, twórcy oper lirycznych *Faust*, *Romeo i Julia*, mszy, oratoriów *Requiem*, *Stabat Mater*, pieśni, m.in. *Ave Maria* – opartej na *Preludium C-dur* Johanna Sebastiana Bacha; ulubionym instrumentem muzycznym Gounoda była harfa

17.06 – 35. rocznica śmierci **Mirona Białoszewskiego** (1922–1983), polskiego poety, prozaika, dramaturga i aktora teatralnego; dziennikarza „Kuriera Codziennego”, „Wieczoru Warszawy” „Świata Młodych”; przedstawiciela tzw. pokolenia Współczesności, współzałożyciela tzw. Teatru na Tarczyńskiej i Teatru Osobnego; autora *Pamiętnika z powstania warszawskiego* i tomów poetyckich *Mylne wzruszenia*, *Było i było*

18.06 – 90. rocznica urodzin **Teresy Skubalanki** (wł. Skubała; 1928–2016), polskiej filolog, wykładowcy, językoznawcy, specjalisty w zakresie historii języka polskiego, języka artystycznego, fleksji i socjolingwistyki; autorki m.in. *Historii stylistycznej języka polskiego*, *O stylu poetyckim i innych stylach języka*

19.06 – 395. rocznica urodzin **Blaise'a Pascala** (1623–1662), francuskiego matematyka, fizyka i filozofa religii, pisarza; badacza zjawisk ciśnienia atmosferycznego i hydrostatyki, współtwórcy rachunku prawdopodobieństwa, prekursora rachunku różniczkowego; wynalazcy prasy hydraulicznej oraz tzw. Pascaliny – liczącej maszyny; autora *Myśli* i zbioru pamfletów *Prowincjałki*

19.06 – 25. rocznica śmierci **William Goldinga** (1911–1993), brytyjskiego pisarza, poety, laureata literackiej Nagrody Nobla (1983) i Nagrody Bookera (1980); autora powieści alegorycznych, m.in. *Władca much*, *Siła bezwładu*, *Wieża*, *Papierowi ludzie*, *Spadkobiercy*, *Rytuały morza*

20.06 – 225. rocznica urodzin **Aleksandra Fredry** (1793–1876), polskiego komediopisarza, pamiętnikarza, poety, uczestnika wyprawy Napoleona na Moskwę (odznaczony Złotym Krzyżem *Virtuti Militari*), autora komedii obyczajowych z życia szlachty, głównie prowincjonalnej *Pan Gethalb*, *Zemsta*, *Śluby panieńskie*, czyli *Magnetyzm serca*, wierszy, poematów, aforyzmów i bajek *Małpa w kąpielu*, *Zupa na gwoździu*, *Paweł i Gawel*

20.06 – 210. rocznica śmierci **Franciszka Ksawerego Dmochowskiego** (przyd. Warda, pseud. i krypt. Citoyen polonois(?); F. X. W. D. réfugié polonois; 1762–1808), polskiego pijara, poety, działacza politycznego, publicysty Kuźnicy Kołłątajowskiej, współzałożyciela Towarzystwa Przyjaciół Nauk, krytyka literackiego, teoretyka literatury klasycystycznej w Polsce, tłumacza i wydawcy; autora pierwszej polskiej poetyki *Ody do sprawiedliwości*, *Sztuki rymotwórczej*

21.06 – 110. rocznica śmierci **Nikołaja Rimskiego-Korsakowa** (1844–1908), rosyjskiego kompozytora epoki romantyzmu, pedagoga muzycznego, dyrygenta, działacza społecznego, krytyka muzycznego, twórcy m.in. oper o tematyce baśniowej *Śnieżka*, *Złoty kogucik*, suit symfonicznej *Szeherazada*, symfonii *Kaprys hiszpański*, dzieł orkiestrowych, koncertów instrumentalnych, kantat, muzyki kameralnej, wokalne i duchownej; członek Potężnej Gromadki

21.06 – 100. rocznica śmierci **Edwarda Abramowskiego** (1868–1918), polskiego myśliciela politycznego, działacza społecznego, socjologa, filozofa, psychologa, teoretyka spółdzielczości; uznanego za przywódcę duchowego przez tworzone w Polsce organizacje anarchistyczne; w *Ustawie Stowarzyszenia „Komuna”* propaguje bojkot państwa i wszystkiego, co jest z nim związane; autora dzieł: m.in. *Zmowa powszechna przeciw rządowi*, *Etyka a rewolucja*

21.06 – 70. rocznica urodzin **Andrzeja Sapkowskiego** (1948-), polskiego pisarza, eseisty, autora prozy z gatunku fantasy, m.in. cyklu *Saga o wiedźminie*, eseju o rycerzach Okrągłego Stołu *Świat króla Artura*; odznaczony srebrnym medalem Gloria Artis (2012)

22.06 – 120. rocznica urodzin **Ericha Marii Remarque'a** (właśc. Erich Paul Remark; 1898–1970), niemieckiego prozaika, autora powieści pacyfistycznych nawiązujących do wydarzeń I i II wojny światowej oraz faszyzmu w Niemczech, m.in. *Na zachodzie bez zmian*, *Trzej towarzysze*, *Łuk triumfalny*, *Czas życia i czas śmierci*

22.06 – 120. rocznica urodzin **Zenona Kosidowskiego** (1898–1978), polskiego pisarza, eseisty, poety; współredaktora czasopisma ekspresjonistów „Zdrój”, dyrektora poznańskiej rozgłośni Polskiego Radia; inicjatora Czwartków Literackich; autora szkiców popularnonaukowych o dziejach starożytnych cywilizacji i kultur, m.in. *Gdy słońce było bogiem*, *Królestwo złotych łez*

24.06 – 180. rocznica urodzin **Jana Matejki** (1838–1893), polskiego malarza, twórcy obrazów historycznych i batalistycznych, historiozofa, dyrektora Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie, ważniejsze dzieła: cykl *Poczet królów i książąt polskich*, *Stańczyk*, *Kazanie Skargi*, *Rejtan – Upadek Polski*, *Hołd pruski*; odznaczony Złotym Medalem papieża Leona XIII

25.06 – 115. rocznica urodzin **George'a Orwella** (właśc. Eric Arthur Blair; 1903–1950), angielskiego powieściopisarza i publicysty, demaskatora mechanizmów zniewolenia człowieka w systemie totalitarnym, autora m.in. antyutopii *Rok 1984*, groteski satyrycznej *Folwark zwierzęcy*

26.06 – 110. rocznica urodzin **Gabrieli Pauszer-Klonowskiej** (1908–1996), polskiej pisarki, tłumaczki, autorki powieści biograficznych, m.in. *Pani Eliza*. *Opowieść o Elizie Orzeszkowej*, *Ostatnia miłość w życiu Bolesława Prusa*, *Piękny Potocki*, utworów dla dzieci i młodzieży oraz czytanek szkolnych

27.06 – 40. rocznica (1978) wystrzelenia statku kosmicznego Sojusz-30 z pierwszym kosmonautą polskim mjr **Mirosławem Hermaszewskim**

28.06 – 140. rocznica urodzin **Stanisława Brzozowskiego** (pseud. Adam Czepiel; 1878–1911), polskiego filozofa, powieściopisarza, publicysty, krytyka teatralnego i literackiego epoki Młodej Polski; zwolennika materializmu historycznego, który wprowadził marksizm do myśli polskiej; autora *Legendy Młodej Polski* oraz pierwszej polskiej powieści intelektualnej *Płomienie*

29.06 – 130. rocznica urodzin **Stanisława Piotra Koczorowskiego** (1888–1958), polskiego bibliotekarza, bibliofila, bibliografa, działacza polonijnego, edytora, kustosa Biblioteki Polskiej w Paryżu i Biblioteki Narodowej w Warszawie; współzałożyciela Polskiego Towarzystwa Przyjaciół Książki w Paryżu; autora publikacji dotyczących czytelnictwa, biografii polskich pisarzy i poetów oraz recenzenta książek

29.06 – 30. rocznica śmierci **Franciszki Themerson** (1907–1988), polskiej malarki, rysownika, ilustratora, scenografa, nauczyciela akademickiego, od 1938 r. na emigracji; twórcy filmów eksperymentalnych (z mężem Stefanem), Spółdzielni Autorów Filmowych, redaktora artystycznego pisma „f.a.”; ilustratora m.in. książek Jana Brzechwy, czasopism: „Wiadomości Literackie”, „Płomyk”; kierownika artystycznego rodzinnego wydawnictwa Gaberbocchus Press

30.06 – 130. rocznica urodzin **Wandy Dynowskiej** (także: Umadevi, czyli Bogini Uma, Świetlista Dusza; 1888–1971), polskiej pisarki, tłumaczki, poetki, od 1935 r. przebywającej w Indiach; działaczki społecznej, popularyzatorki teologii i filozofii hinduizmu w Polsce, ambasadorki kultury indyjskiej i polskiej; autorki tłumaczeń literatury indyjskiej na język polski wydawanych w założonym przez siebie wydawnictwie Biblioteka Polsko-Indyjska

LIPIEC

01.07 – 120. rocznica urodzin **Haliny Borowikowej** (pseud. Jerzy Marlicz; 1898–1980), polskiej pisarki i tłumaczki, głównie twórczości Jamesa Oliviera Curwooda, autorki kontynuacji powieści Curwooda *Łowcy wilków* i *Łowcy złota* zatytułowanej *Łowcy przygód*

02.07 – 240. rocznica śmierci **Jeana Jacques'a Rousseau** (1712–1778), genewskiego pisarza tworzącego w języku francuskim, filozofa, pedagoga, teoretyka wychowania, teoretyka muzyki, wybitnego przedstawiciela epoki oświecenia; autora m.in. powieści w listach *Julia czyli Nowa Heloiza*, dzieła z pogranicza traktatu i powieści *Emil, czyli o wychowaniu*, traktatu politycznego *Umowa społeczna*

02.07 – 95. rocznica urodzin **Wisławy Szymborskiej** (Maria Wisława Anna Szymborska; 1923–2012), polskiej poetki, eseistki, felietonistki, krytyka literackiego, tłumacza literatury francuskiej, laureatki literackiej Nagrody Nobla (1996); związanej z „Życiem Literackim”, „Tygodnikiem Powszechnym”; współzałożycielki Stowarzyszenia Pisarzy Polskich (1989); autorki zbiorów poezji *Dlatego żyjemy*, *Koniec i początek*, *Wszelki wypadek*; odznaczona Orderem Orła Białego (2011)

03.07 – 135. rocznica urodzin **Franza Kafki** (1883–1924), austriackiego pisarza, o przełomowym znaczeniu dla rozwoju gatunku powieściowego, autora m.in. opowiadań *Wyrok*, *Schron*, powieści *Proces*, *Zamek*, *Ameryka* oraz *Dzienników 1910–1923*, *Listów do Mileny*, *Listów do Felicji*

03.07 – 15. rocznica śmierci **Sath-Okh** (właśc. Stanisław Supłatowicz, pseud. Kozak; 1920–2003), polskiego pisarza, gawędziarza i artysty pochodzenia indiańskiego, syna Polki, uciekinierki z Syberii i Indianina; organizatora Polskiego Ruchu Przyjaciół Indian; byłego żołnierza Armii Krajowej; autora powieści dla młodzieży, m.in. *Ziemia słonych skał*, *Biały Mustang*, *Głos prerii*

04.07 – 170. rocznica śmierci **François René de Chateaubrianda** (1768–1848), francuskiego pisarza, polityka i dyplomaty, członka Akademii Francuskiej; został parem Francji, szczytem kariery było stanowisko ministra spraw zagranicznych, a największym sukcesem – zwycięska wojna z Hiszpanią; autora m.in. powieści *Geniusz chrześcijaństwa*, *Atala*, *René*, *dzienników podróży* *Podróż z Paryża do Jerozolimy*, *Pamiętników zza grobu*

04.07 – 75 lat temu (1943) w **katastrofie lotniczej nad Gibraltarem** zginął Władysław Sikorski (1881–1943), generał, polityk, premier rządu polskiego na uchodźstwie, naczelny wódz polskich sił zbrojnych na Zachodzie

04.07 – 20. rocznica śmierci **Janusza Przymanowskiego** (1922–1998), polskiego pisarza, poety, scenarzysty, tłumacza literatury rosyjskiej; pułkownika Wojska Polskiego, posła na Sejm PRL; redaktora „Skrzydlatej Polski”, „Żołnierza Polskiego”, publicysty miesięcznika „Wojsko Ludowe”; autora książek o tematyce wojskowej i wojennej, sławę przyniosła mu powieść *Czterej pancerni i pies*, na jej kanwie nakręcono serial telewizyjny o tym samym tytule

05.07 – 70. rocznica śmierci **Georges Bernanosa** (1888–1948), francuskiego powieściopisarza i publicysty, przedstawiciela nurtu katolickiego w literaturze; autora dzieł *Pod słońcem szatana*, *Zakłamanie*, *Pamiętnik wiejskiego proboszcza*

06.07 – 125. rocznica śmierci **Guya de Maupassanta** (1850–1893), francuskiego powieściopisarza, nowelisty, przedstawiciela naturalizmu, mistrza krótkich form, autora ok. 300 nowel, m.in. *Baryłeczka*, *Ivetta*, *Horia*, *Dom pani Tellier*, powieści *Historia pewnego życia*, *Bel-Ami*

08.07 – 180. rocznica urodzin **Ferdinanda von Zeppelina** (1838–1917), niemieckiego generała, inżyniera w dziedzinie lotnictwa, konstruktora sterowców o budowie szkieletowej (1900), tzw. zeppelinów wykorzystywanych na potrzeby armii, floty i do przewozów pasażerskich

11.07 – 180. rocznica urodzin **Wojciecha Kętrzyńskiego** (pierw. Adalbert von Winkler, 1838–1918), polskiego historyka, mediewisty, edytora, polityka, publicysty, poety i etnografa, bibliotekarza, dyrektora Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie; autora opracowań: *O ludności polskiej w Prusiech niegdyś krzyżackich*; *Nazwy miejscowe polskie Prus Zachodnich, Wschodnich i Pomorza wraz z ich przezwiskami niemieckimi*

12.07 – 110. rocznica urodzin **Eryka Lipińskiego** (1908–1991), polskiego karykaturzysty, satyryka, felietonisty, autora plakatów i ilustracji książkowych, scenografa; autora książki *Warszawa w karykaturze*; twórcy Muzeum Karykatury w Warszawie, założyciela Stowarzyszenia Polskich Artystów Karykatury oraz Społecznego Komitetu Opieki nad Cmentarzami i Zabytkami Kultury Żydowskiej w Polsce; uhonorowany tytułem Sprawiedliwy wśród Narodów Świata (1991)

12.07 – 90. rocznica urodzin **Czesława Hernasa** (1928–2003), polskiego filologa, historyka literatury, badacza folkloru, profesora Uniwersytetu Wrocławskiego; autora opracowań dziejów literatury polskiej i obcej epoki baroku, m.in.: *Literatura baroku, Polska XVII wieku, Polnischer Barock* oraz opracowań o folklorze, m.in. *Hejnaty polskie, W kalinowym lesie*; odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (2001)

12.07 – 5. rocznica śmierci **Ewy Ostrowskiej** (pseud. Brunon Zbyszewski, Nancy Lane; 1938–2012), polskiej pisarki i dziennikarki, autorki powieści obyczajowych: *Ptaki na niebie*, thrillerów: *Bez wybaczenia*, kryminałów: *Pamiętaj o Róży*, zbiorów opowiadań: *Tort urodzinowy*, za książkę dla dzieci *Co słyhać za tymi drzwiami* otrzymała nagrodę IBBY (1983); uhonorowana Nagrodą Prezesa Rady Ministrów za twórczość dla dzieci i młodzieży

14.07 – 115. rocznica urodzin **Irvinga Stone'a** (właśc. Irving Tennenbaum; 1903–1989), amerykańskiego pisarza, autora popularnych powieści biograficznych artystów, pisarzy i uczonych m.in. *Udręka i ekstaza, Pasja życia, Pasje utajone czyli życie Zygmunta Freuda, Żeglarz na koniu*

14.07 – 100. rocznica urodzin **Ingmara Bergmana** (właśc. Ernst Ingmar Bergman; 1918–2007), szwedzkiego reżysera filmowego, teatralnego, radiowego, scenarzysty, producenta, wybitnego artysty kina; twórcy filmów, m.in. *Persona, Szepty i krzyki, Fanny i Aleksander, Tam gdzie rosną poziomki, Siódma pieczęć*

14.07 – 50. rocznica śmierci **Konstantego Paustowskiego** (1892–1968), rosyjskiego powieściopisarza, dramaturga, autora m.in. powieści historycznej *Opowieść północna*, biograficznej *Taras Szewczenko*, autobiograficznego cyklu *Opowieść o życiu*

16.07 – 130. rocznica urodzin **Stanisława Vincenza** (1888–1971), polskiego prozaika i eseisty, etnografa, tłumacza, miłośnika i znawcy Huculszczyzny oraz Pokucia, a także myśli i sztuki starożytnej Grecji; współpracował z paryską *Kulturą*; autora cykli: *Na wysokiej połoninie, Dialogi z Sowietami, Tematy żydowskie, Po stronie dialogu*

17.07 – 100 lat temu (1918) w Jekaterynburgu **zamordowano cara Rosji Mikołaja II** wraz z najbliższą rodziną

18.07 – 120. rocznica urodzin **Beaty Obertyńskiej** (pseud. *Marta Rudzka*; 1898–1980), polskiej poetki, pisarki, aktorki scen teatrów lwowskich; osadzonej w lwowskich Brygidkach, zesłanej do łagru Loch-Workuta; od 1944 r. na emigracji w Londynie; publikowała m.in. w „Ochotnicze”, „Orle Białym”, „Dzienniku Żołnierza”; autorki zbiorów wierszy *Pszczoly w słoneczniku*, poematu *Ballada o chorym księżycu*, wspomnień i powieści *Ziarnka piasku*

19.07 – 125. rocznica urodzin **Włodzimierza Majakowskiego** (1893–1930), rosyjskiego poety i dramaturga łączącego zasady poetyki futuryzmu i ekspresjonizmu, autora poematów *Obłok w spodniach*, *Flet kręgosłupa*, komedii satyrycznych *Pluskwa*, *Łaźnia*

19.07 – 60. rocznica śmierci **Karola Adwentowicza** (1871–1958), polskiego aktora i reżysera, związanego z teatrami lwowskimi, warszawskimi, łódzkimi, dyrektora m.in. Teatru Kameralnego w Warszawie, reprezentanta szkoły Tadeusza Pawlikowskiego; był znany z charakterystycznej wibracji głosu; zagrał m.in. w sztukach teatralnych: *Odludki i poeta*, *Tęcza*, *Na jedną kartę*

20.07 – 130. rocznica urodzin **Emila Zegadłowicza** (1888–1941), polskiego poety, prozaika, tłumacza; kierownika literackiego Teatru Polskiego w Poznaniu, wykładowcy historii sztuki w konserwatorium w Katowicach, współwydawcy czasopisma „Czartak”; założyciela grupy poetyckiej Czartak; współzałożyciela kabaretu *Żdziebko* w Poznaniu; po wydaniu powieści pt. *Zmory*, Rada Miejska odebrała Zegadłowiczowi honorowe obywatelstwo miasta Wadowice

20.07 – 120. rocznica urodzin **Leopolda Infelda** (1898–1968), polskiego fizyka teoretyka, autora prac z zakresu ogólnej teorii względności, teorii pola i elektrodynamiki; członka rzeczywistego Polskiej Akademii Nauk i Światowej Rady Pokoju; pracownika naukowego na Uniwersytecie Warszawskim, gdzie założył Instytut Fizyki Teoretycznej; wydane publikacje: *Albert Einstein*, *Nowe drogi nauki*. *Kwanty i materja*, *Szkice z przeszłości*, *Kordian*, *fizyka i ja*

21.07 – 125. rocznica urodzin **Hansa Fallady** (właśc. Rudolf Ditzen; 1893–1947), niemieckiego powieściopisarza, autora utworów przedstawiających stosunki społeczno-polityczne w Niemczech po I wojnie światowej: *I cóż dalej człowieku?*, *Wilk wśród wilków*, okres nazizmu *Każdy umiera w samotności*, wątki autobiograficzne *Pijak*

21.07 – 115. rocznica śmierci **Adama Sapiehy** (1828–1903), polskiego księcia, polityka galicyjskiego, działacza społeczno-gospodarczego; posła na Sejm Krajowy, prezesa Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego; twarz księcia Adama Stanisława nosi książę Witold na obrazie Jana Matejki *Bitwa pod Grunwaldem*; kawaler Orderu Złotego Runa

22.07 – 415. rocznica śmierci **Łukasza Górnickiego** (1527–1603), polskiego humanisty renesansowego, poety, pisarza politycznego, tłumacza; kompozytora i dyrygenta kapeli Zygmunta Starego, sekretarza królewskiego Zygmunta Augusta i jego bibliotekarza; starosty, prebendarza dóbr duchownych oraz wójta; autora polskich wierszy patriotycznych, traktatu *Dworzanin polski*

22.07 – 140. rocznica urodzin **Janusza Korczaka** (właśc. Henryk Goldszmidt, pseud. Stary Doktor; 1878–1942), polsko-żydowskiego pisarza, lekarza, działacza społecznego, pedagoga; prekursora działań na rzecz praw dziecka-człowieka; inicjatora pisma „Mały Przegląd” – redagowanego przez dzieci; autora m.in.: *Królal Macusia Pierwszego*, *Bankructwa małego Dżeka*, publikacji: *Jak kochać dziecko*, *Prawo dziecka do szacunku*, odznaczony Złotym Wawrzynem Akademickim Polskiej Akademii Literatury (1937)

22.07 – 60. rocznica śmierci **Michaiła Zoszczenki** (1894–1958), rosyjskiego prozaika, satyryka, mistrza krótkich opowiadań satyrycznych, humoresek, felietonów, komedii obyczajowych o drobnomieszczaństwie i filisterstwie lat porewolucyjnych; członek grupy Bracia Serafiońscy; autora m.in. *Punktu widzenia*, *Opowieści sentymentalnych*, *Niebieskiej księgi*, *Wesołego życia*, *Rozkoszy kultury*

22.07 – 35. rocznica **zniesienia stanu wojennego** na terytorium całego kraju (na mocy uchwały Rady Państwa PRL z 20.07.1983), przy zachowaniu części represyjnego ustawodawstwa

23.07 – 130. rocznica urodzin **Raymonda Chandlera** (1888–1959), amerykańskiego pisarza, autora opowiadań i powieści detektywistycznych należących do klasyki tzw. czarnego kryminału, m.in. *Żegnaj laleczko*, *Wysokie okno*, *Tajemnice jeziora*, *Długie pożegnanie*; scenarzysty – wiele jego utworów zaadaptowano na potrzeby filmów: *Błękitna dalia*, *Podwójne ubezpieczenie*

24.07 – 85. rocznica urodzin **Jerzego Harasymowicza** (właśc. Harasymowicz-Broniuszyc; 1933–1999), polskiego poety, założyciela grup literackich: Muszyna i Barbarus; z poezji Harasymowicza wywodzi się termin *kraina łagodności*; autora tomów poezji *Córka rzeźnika*, *Samotny jastrząb*, *Wiersze beskidzkie* oraz bajek *Kasia cała z czekolady i z cukierków ma rękawy*

24.07 – 70 lat temu (1948) utworzono (na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów) **Instytutu Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk**

26.07 – 20. rocznica śmierci **Janiny Kulczyckiej-Saloni** (1912–1998), historyka literatury polskiej, komparatysty, profesor Uniwersytetu Warszawskiego; autorki opracowań na temat literatury okresu pozytywizmu i jej związków z literaturą francuską, rosyjską i angielską; autorki monografii *Życie literackie Warszawy 1864–1892*; współautorki popularnego podręcznika *Literatura polska od średniowiecza do pozytywizmu*

28.07 – 135. rocznica śmierci **Władysława Ludwika Anczyca** (pseud. Kazimierz Góralczyk, W.A. Lassota; 1823–1883), polskiego dramatopisarza, poety, wydawcy, tłumacza, działacza ludowego; redaktora „Wędrowca” oraz pism powstańczych: „Kosynier” i „Partyzant”; autora utworów: *Pieśni zbudzonych*, *Uczta wyzwoleńca*, *Emisariusz*, *Błążek opętany*

28.07 – 20. rocznica śmierci **Zbigniewa Herberta** (1924–1998), polskiego poety, eseisty, dramaturga, twórcy słynnego cyklu poetyckiego *Pan Cogito*, autora słuchowisk; współpracownika „Tygodnika Powszechnego”, „Twórczości”, „Poezji”, „Zeszytów Literackich”; laureata ponad dwudziestu nagród literackich, od końca lat 60. XX w. jednego z najpoważniejszych pretendentów do Literackiej Nagrody Nobla; kawalera Orderu Orła Białego

29.07 – 130. rocznica urodzin **Stanisława Łozy** (1888–1956), podpułkownika Wojska Polskiego, historyka, historyka sztuki, bibliografa, bibliofila, współzałożyciela Towarzystwa Bibliofilów w Warszawie; autora m.in. słownika *Ordery i odznaczenia polskie*

29.07 – 35. rocznica śmierci **Luisa Buñuela** (1900–1983), hiszpańskiego reżysera i scenarzysty filmowego, twórcy m.in. filmów surrealistycznych *Pies andaluzyjski*, *Złoty Wiek*, wybitnych dzieł *Dyskretny urok burżuazji*, *Mroczny przedmiot pożądania*, *Piękność dnia*

30.07 – 200. rocznica urodzin **Emily Brontë** (pseud. Ellis Bell; 1818–1848), angielskiej pisarki i poetki, autorki powieści *Wichrowe wzgórza*, która zyskała nieprzychylnie recenzje (ganiono ją za to, że jest brutalna i ponura)

30.07 – 165. rocznica urodzin **Juliana Fałata** (1853–1929), polskiego malarza, akwarelisty, przedstawiciela realizmu i impresjonistycznego pejzażu, twórcy scen myśliwskich, portretów – nazywany „Malarzem Śniegu”; rektora Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie; współzałożyciela i prezesa Konfraterni Artystów; autora dzieł: *Modlący się starzec*, *Popielec*, *Chłopiec z brzoskwiniami*, *Oszczepnicy*, mieszkał w Bystrej, gdzie mieści się obecnie muzeum Fałatówka

30.07 – 120. rocznica urodzin **Henry'ego Moore'a** (1898–1986), angielskiego rzeźbiarza, przedstawiciela abstrakcji organicznej, współistniejącej z kompozycją figuralną; artysty, który sformułował zasady tworzenia rzeźby abstrakcyjnej; reprezentował kult szlachetnego, autentycznego materiału – drewno, brąz, marmur; autora prac: *Postać spoczywająca*, *Energia atomowa*

31.07 – 65. rocznica śmierci **Kornela Makuszyńskiego** (1884–1953), polskiego prozaika, poety, felietonisty, krytyka teatralnego; autora książek dla dzieci i młodzieży m.in. *Szatan z siódmej klasy*, *Awantura o Basię*, *Przygody Koziołka Matołka*, *Awantury i wybryki małej Małpki Fiki-Miki*; od 1994 r. przyznawana jest Nagroda Literacka im. K. Makuszyńskiego

SIERPIEŃ

03.08 – 245. rocznica śmierci **Stanisława Konarskiego** (właśc. Hieronim Franciszek Konarski; pseud. Anonym Polonus; Nobilis Polonus, Pewien Ziemianin; Prywatnie rezydujący w Gdańsku; 1700–1773), polskiego poety, dramatopisarza, tłumacza, edytora, reformatora szkolnictwa, prekursora oświecenia, założyciela Collegium Nobilium; nazywanego „patriarchą polskich pijarów”; autora traktatu politycznego *O skutecznym rad sposobie*

03.08 – 35. rocznica śmierci **Jana Brzękowskiego** (pseud. Jan Bereta, Jan Jarmott; 1903–1983), polskiego poety, pisarza i teoretyka poezji, eseisty, przedstawiciela awangardy krakowskiej, współtwórcy grupy artystów rewolucyjnych, od 1928 r. na emigracji we Francji; publikował w polskiej prasie emigracyjnej – w „Kulturze”, „Oficynie Poetów” i czasopismach krajowych: „Życiu Literackim”, „Twórczości”, „Poezji”; autor *Wierszy awangardowych*, powieści *Psychoanalitik w podróży*, dramatu *Dziurek w Elsynchronie*

03.08 – 10. rocznica śmierci **Aleksandra Solżenicyna** (1918–2008), rosyjskiego pisarza, publicysty, więźnia łagrów i zesłańca, laureata literackiej Nagrody Nobla (1970), autora m.in. opowiadań *Jeden dzień Iwana Denisowicza*, powieści *Krąg pierwszy*, *Oddział chorych na raka*, cyklu poświęconego łagrowej martyrologii *Archipelag GUŁag 1918–1956*

06.08 – 150. rocznica urodzin **Paula Claudela** (1868–1955), francuskiego dramaturga, i poety, symbolisty, eseisty, dyplomaty, autora dramatów, m.in. *Spoczynek dnia siódmego*, *Zakładnik*, *Atlasowy trzewiczek* oraz prac teoretycznych o poezji i teatrze m.in. *Możliwości teatru*; członek Akademii Francuskiej

06.08 – 130. rocznica urodzin **Kazimiery Iłakowiczówny** (pseud. Iłła; 1888–1983), polskiej poetki, pisarki i tłumaczki okresu Młodej Polski; mistrzyni wiersza tonicznego; uprawiała poezję metafizyczną; autorki tomów wierszy: *Ikarowe loty*, *Szeptem Lekkomysłne serce*, *Odejście w tło*, *Rymy dziecięce*, dramatów *Rzeczy sceniczne*, wielu przekładów m.in. poezji Emily Dickinson; odznaczona Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski (1934)

06.08 – 90. rocznica urodzin **Andy'ego Warhola** (1928–1987), amerykańskiego artysty, malarza, rysownika, rzeźbiarza, fotografa i reżysera, przedstawiciela pop-artu, w twórczości posługującego się produktami amerykańskiej kultury masowej: puszką zupy Campbell i Coca-Coli; twórcy wystylizowanych portretów największych gwiazd świata rozrywki: Brigitte Bardot, Marilyn Monroe, Elvis Presley oraz innych znanych postaci: Mao Zedong, Joseph Beuys

07.08 – 80. rocznica śmierci **Konstantina Stanisławskiego** (właśc. Konstantin Aleksiejew; 1863–1938), rosyjskiego reżysera teatralnego, aktora, wykładowcy, twórcy reżyserii, opery i pierwszego systemu interpretacji; etyka teatru, współzałożyciela Moskiewskiego Towarzystwa Sztuki i Literatury, twórcy Moskiewskiego Teatru Artystycznego (MChAT-u); autora reguł sztuki aktorskiej zw. systemem Stanisławskiego; o pracy na deskach scenicznych mówił: *Należy kochać Teatr w sobie, a nie siebie w Teatrze*

09.08 – 170. rocznica śmierci **Fredericka Marryata** (1792–1848), angielskiego powieściopisarza, kapitana marynarki, autora powieści przygodowo-marynistycznych zawierających wątki autobiograficzne, m.in. *Przygody Piotra Simple'a*, *Okręt widmo*, powieści dla dzieci i młodzieży *Dzieci puszczy*, *Wśród koralowych raf*

10.08 – 120. rocznica urodzin **Tadeusza Dołęgi-Mostowicza** (pseud. C. hr. Zan; 1898–1939), polskiego pisarza, prozaika, felietonisty, scenarzysty filmowego i dziennikarza, zasłynął m.in. z powieści *Znachor*, *Profesor Wilczur* i *Kariera Nikodema Dyzmy* – w której ukazał mechanizmy kierujące elitami władzy; redaktora dziennika „Rzeczpospolita”

10.08 – 90. rocznica urodzin **Jerzego Janickiego** (1928–2007), polskiego pisarza, dramaturga, dziennikarza, autora widowisk telewizyjnych, słuchowisk radiowych, współtwórcy powieści radiowych *Matysiakowie*, *W Jezioranach*; twórcy scenariuszy seriali telewizyjnych, m.in. *Dom*, *Polskie drogi*

11.08 – 115. rocznica urodzin **Alodii Kaweckiej-Gryczowej** (1903–1990), polskiej bibliotekarki, bibliologa i bibliografa, pracownika Biblioteki Narodowej, kierownika Pracowni Bibliografii Staropolskiej Instytutu Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk w Warszawie; organizatorki wystaw, m.in.: *Książka polska przez wieki*, *Książka polska wczoraj i dziś*; odznaczona tytułem honorowym Zasłużony dla Kultury Narodowej (1986)

11.08 – 85. rocznica urodzin **Jerzego Grotowskiego** (1933–1999), polskiego reżysera teatralnego, teoretyka teatru, pedagoga, reformatora teatru XX wieku, dyrektora Teatru 13 Rzędów w Opolu i Teatru Laboratorium we Wrocławiu; sformułował ideę aktu całkowitego i przekształcił teatr w laboratoryjny ośrodek badania metody aktorskiej, w 1965 r. opublikował jeden z najważniejszych manifestów teatralnych XX wieku – *Ku teatrowi ubogiemu*

12.08 – 170. rocznica śmierci **George'a Stephensona** (1781–1848), brytyjskiego inżyniera i wynalazcy, budowniczego linii kolejowych, konstruktora lokomotywy parowej Rocket, określanego mianem „ojca kolei parowych”

13.08 – 155. rocznica śmierci **Eugène'a Delacroix** (1798–1863), francuskiego malarza, sztandarowego przedstawiciela francuskiego romantyzmu w malarstwie, wybitnego kolorysty, twórcy zaangażowanego – wiele dzieł dotyczyło ważnych wydarzeń jego czasów, głównie politycznych, autora obrazów *Wolność wiodąca lud na barykady*, *Bitwa pod Poitiers* oraz dzieł religijnych, mimo że sam deklarował ateizm: *Chrystus na Morzu Galilejskim*

15.08 – 160. rocznica urodzin **Edith Nesbit** (1858–1924), angielskiej pisarki, prekursorki nowoczesnej fantastyki, autorki powieści dla dzieci – największą popularność zdobył cykl powieści *Historia amuletu*, *Pięcioro dzieci i coś*, *Feniks i dywan*

15.08 – 115. rocznica urodzin **Jana Brzechwy** (właśc. Jan Wiktor Lesman, pseud. Szer-Szeń, Inspicjent Brzeszczot; 1898–1966), polskiego poety pochodzenia żydowskiego, prozaika, satyryka, tłumacza literatury rosyjskiej, adwokata (znawcy prawa autorskiego), autora cyklu o Panu Kleksie, wierszy dla dzieci zawartych m.in. w tomach *Kaczka dziwaczka*, *Sto bajek*

17.08 – 150. rocznica urodzin **Edwarda Abramowskiego** (1868–1918), polskiego myśliciela politycznego, działacza społecznego, socjologa, filozofa, psychologa, teoretyka spółdzielczości; uznanego za przywódcę duchowego przez tworzone w Polsce organizacje anarchistyczne; w *Ustawie Stowarzyszenia „Komuna”* propaguje bojkot państwa i wszystkiego, co jest z nim związane; autora dzieł: m.in. *Zmowa powszechna przeciw rządowi*, *Etyka a rewolucja*

17.08 – 70. rocznica śmierci **Kazimierza Czachowskiego** (1890–1948), krytyka literackiego, historyka literatury, tłumacza, współpracownika „Gazety Polskiej”, „Tygodnika Ilustrowanego”; autora bibliografii *Jan Kasprówicz* oraz pracy syntetycznej *Obraz współczesnej literatury polskiej*

18.08 – 30. rocznica śmierci **Tadeusza Kulisiewicza** (1899–1988), polskiego grafika i rysownika, członka Stowarzyszenia Artystów Grafików Ryt, profesora Akademii Sztuk Plastycznych w Warszawie; twórcy drzeworytów zestawionych w cykle monotematyczne: *Szlembark*, *Bacówka*, grafik miedziorytniczych – suchorytów *Żołnierze rewolucji i pokoju*, *Bojownicy o wolność i demokrację* oraz cykli rysunków *Ruiny Warszawy*

19.08 – 125. rocznica urodzin **Stefana Starzyńskiego** (pseud. Lew; 1893–1943), polskiego polityka, ekonomisty, publicysty, żołnierza Wojska Polskiego, prezydenta Warszawy, senatora II RP; w kampanii wrześniowej komisarza cywilnego przy Dowództwie Obrony Warszawy; autora słynnych przemówień radiowych (aresztowany przez Niemców 27.10.1939 r.)

19.08 – 95. rocznica urodzin **Andrzeja Brauna** (1923–2008), polskiego pisarza, poety, eseisty, krytyka filmowego, badacza twórczości Josepha Conrada; współredaktora tygodników „Nowa Kultura” i „Sztandar Młodych”; pracownika szpitala Polskiego Czerwonego Krzyża w Korei Północnej, prezesa Stowarzyszenia Pisarzy Polskich; autora tomików poezji *Szramy*, tomów opowiadań *Noc długich noży*, reportaży *W kraju odzyskanych przyjaciół*

20.08 – 195. rocznica śmierci **Friedricha Arnolda Brockhaua** (1772–1823), niemieckiego wydawcy i księgarza, założyciela firmy wydawniczej Brockhaus oraz inicjatora i wydawcy Encyklopedii Brockhaua

20.08 – 110. rocznica urodzin **Juliana Aleksandrowicza** (pseud. Doktor Twardy; 1908–1988), polskiego lekarza internisty pochodzenia żydowskiego, profesora nauk medycznych, filozofa medycyny i hematologa, autora publikacji naukowych i popularnonaukowych, m.in. *Nie ma nieuleczalnie chorych*, *Kuchnia i medycyna* (wspólnie z Ireną Gumowską)

21.08 – 75. rocznica śmierci **Henrika Pontoppidana** (1857–1943), duńskiego powieściopisarza i nowelisty, przedstawiciela realizmu i naturalizmu, laureata literackiej Nagrody Nobla (1917) za realistyczny opis duńskiej codzienności; autora m.in. trylogii *Ziemia obiecana*, cyklu *W czepku urodzony*, zbiorów opowiadań *Diabeł domowego ogniska*, *Łaskawy chleb*

21.08 – 50 lat temu (1968) w nocy z 21 na 22 sierpnia wojska Układu Warszawskiego, w ramach **operacji Dunaj**, wkroczyły do Czechosłowacji; nastąpiło zdławienie praskiej wiosny – próby przeprowadzenia demokratycznych reform społecznych i gospodarczych

21.08 – 35. rocznica śmierci **Jerzego Szczygła** (1932–1983), polskiego powieściopisarza, autora książek dla młodzieży, redaktora naczelnego miesięcznika dla niewidomych „Nasz Świat” i „Niewidomy”; spółdzielcy, członka i działacza Polskiego Związku Niewidomych; autora cyklu czterech powieści: *Tarnina*, *Ziemia bez słońca*, *Nigdy cię nie opuszczę* i *Po kocich łbach*, nagrodzony przez Prezesa Rady Ministrów za całokształt twórczości (1976)

22.08 – 125. rocznica urodzin **Dorothy Parker** (właśc. Dorothy Rothschild; 1893–1967), amerykańskiej powieściopisarki, krytyka literackiego i teatralnego; autorki reportaży z wojny domowej w Hiszpanii, opowiadań o zabarwieniu satyrycznym *Międzymiastowa Nowy Jork – Detroit* i scenariuszy filmowych

22.08 – 60. rocznica śmierci **Rogera Martina du Garda** (1881–1958), pisarza francuskiego, laureata literackiej Nagrody Nobla (1937); zasłynął głównie cyklem powieściowym *Rodzina Thibault* – przedstawiającym mieszczaństwo francuskie na przełomie XIX i XX wieku

23.08 – 95. rocznica urodzin **Zofii Posmysz** (właśc. Zofia Posmysz-Piasecka; 1923-), polskiej pisarki, scenarzystki, więźniarki niemieckich obozów koncentracyjnych, współpracowała z Polskim Radiem – współtworząc powieść radiową *W Jezioranach*, słuchowisko radiowe *Pasażerka z kabiny 45*; tematy obozowe podjęła w powieściach: *Chrystus oświęcimski*, *Znam katów z Belsen*; odznaczona Totus 2013, Złotym Medalem Zasłużony Kulturze Gloria Artis

24.08 – 40. rocznica śmierci **Feliksa Rybickiego** (1899–1978), polskiego pianisty i kompozytora, nauczyciela muzyki i śpiewu chóralnego, dyrygenta chóru Filharmonii Warszawskiej, działalność kompozytorską i dyrygencką rozwijał w Polskim Radiu; ważniejsze kompozycje: *Mały modernista* na fortepian, *Śpiewnik chórów ludowych* na chór żeński, *Zrękowiny-Polonez* na orkiestrę; uhonorowany Nagrodą Prezesa Rady Ministrów (1952)

24.08 – 160. rocznica urodzin **Wacława Sieroszewskiego** (ps. Wacław Sirko; 1858–1945), polskiego pisarza, zesłańca na Syberię, podróżnika, badacza, etnografa i działacza niepodległościowego; Kawalera Krzyża Virtuti Militari, posła i senatora II RP; autora powieści przygodowo-podróżniczych o życiu pierwotnych plemion Syberii, ludów Chin, Korei, Japonii: m.in. *Miłość samuraja* i prac etnograficznych *W niepodległej Mongolii*, *Wśród lodów*

25.08 – 110. rocznica urodzin **Bronisława Czecha** (1908–1944), polskiego narciarza, taternika, ratownika górskiego, wielokrotnego mistrza Polski w konkurencjach narciarskich, trzykrotnego olimpijczyka; instruktora narciarskiego, pilota i instruktora szybowcowego; od kwietnia 1940 r. więźnia obozu w Auschwitz

25.08 – 100. rocznica urodzin **Leonarda Bernsteina** (1918–1990), amerykańskiego dyrygenta, pianisty i kompozytora, twórcy symfonii, utworów fortepianowych, pieśni, muzyki filmowej i musicali m.in. *West Side Story*, *Zwariowana ulica*

26.08 – 80. rocznica śmierci **Teodora Axentowicza** (1859–1938), polskiego malarza, plakacisty, rysownika i grafika pochodzenia ormiańskiego, profesora i rektora Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, współtwórcy *Panoramy Raclawickiej*, autora *Portretu damy w czarnej sukni*, scen obyczajowych przedstawiających zwyczaje Huculów: *Pogrzeb Huculski*, *Kołomyjka*; w 1936 r. nagrodzony Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski

28.08 – 115. rocznica urodzin **Bruno Bettelheima** (1903–1990), austriackiego psychoanalityka pochodzenia żydowskiego, psychologa, psychiatry i pedagoga, zajmującego się głównie psychologią dzieci, autora prac: *Freud i dusza ludzka*, *Cudowne i pożyteczne. O znaczeniach i wartościach baśni* – analizy roli baśni w rozwoju dziecka; od 1939 r. na emigracji w Stanach Zjednoczonych

29.08 – 110. rocznica urodzin **Natalii Gałczyńskiej** (pseud. Anna Glińska; 1908–1976), polskiej powieściopisarki, tłumaczki literatury rosyjskiej, m.in. Antoniego Czechowa; żony i muzy Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego; autorki książek dla dzieci i młodzieży, m.in. *O wrózkach i czarodziejach*, *Książę i kuksańce*; odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1972)

29.08 – 80. rocznica śmierci **Stanisława Szobera** (1879–1938), polskiego językoznawcy i leksykografa, pedagoga, profesora Uniwersytetu Warszawskiego; autora prac z zakresu gramatyki, kultury języka, metodyki, m.in. *Gramatyka języka polskiego*, *Słownik poprawnej polszczyzny*, *Życie wyrazów*

30.08 – 105. rocznica urodzin **Ireny Sławińskiej** (1913–2004), polskiej teatrolog, historyka i teoretyka literatury, związanej z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim; autorki prac na temat dramatu i teatru poetyckiego m.in. *Odczytywanie dramatu*, *Sceniczny gest poety*; odznaczona m.in. nagrodą im. Księdza Idziego Radziszewskiego Towarzystwa Naukowego KUL (1986) – za całokształt dorobku naukowego w duchu humanizmu chrześcijańskiego

30.08 – 80. rocznica urodzin **Doroty Terakowskiej** (1938–2004), polskiej powieściopisarki, dziennikarki, redaktorki i publicystki „Gazety Krakowskiej”, „Przekroju” i „Zeszytów Prasoznawczych”; autorki książek dla dzieci i młodzieży: *Władca Lewawu*, *Lustro pana Grymsa*, za powieść *Tam gdzie spadają anioły* otrzymała Nagrodę Roku Polskiej Sekcji IBBY

30.08 – 55. rocznica śmierci **Karola Frycza** (1877–1963), polskiego malarza, grafika, reżysera teatralnego, pedagoga, projektanta plakatów, mebli i wnętrz mieszkalnych (m.in. sanatorium Dłuskiego w Zakopanem), autora witraży i polichromii wielu kościołów; ilustratora książek, współtwórcy nowoczesnej scenografii polskiej; profesora Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, autora artykułów *O teatrze i sztuce*

31.08 – 45. rocznica śmierci **Johna Forda** (właśc. John Martin Feeney; 1894–1973), amerykańskiego reżysera pochodzenia irlandzkiego, czterokrotnego laureata Oscara za reżyserię, twórcy m.in. filmów *Grona gniewu*, *Zielona dolina*, *Spokojny człowiek*; popularność przyniosły mu westerny: *Miasto bezprawia*, *Rio Grande*, *Jak zdobywano Dziki Zachód*

31.08 – 110. rocznica urodzin **Williamy Saroyana** (1908–1981), amerykańskiego prozaika i dramaturga ormiańskiego pochodzenia, autora m.in. opowiadań *Chłopiec na trapezie*, powieści *Śmierć nie omija Itaki*, *Pewnego dnia o zmierzchu świata*, *Troje w Paryżu*

31.08 – 105. rocznica urodzin **Zbigniewa Bieńkowskiego** (1913–1994), polskiego poety, krytyka literackiego, eseisty, tłumacza, współredaktora miesięcznika „Twórczość”, współpracownika „Kultury”, „Nowych Książek”, „Poezji”; opublikował m.in. poezje: *Trzy poematy*, *Sprawa wyobraźni* oraz szkice literackie *Modelunki Piekła i Orfeusze*, *Notatnik amerykański*

WRZESIEŃ

50. rocznica przyznania pierwszego **Orderu Uśmiechu** (1968) – międzynarodowego odznaczenia nadawanego za działania przynoszące dzieciom radość; w czasie uroczystości dekoracji Orderem Uśmiechu kandydat pasowany jest czerwoną różą i musi wypić puchar kwaśnego soku z cytryny i w dodatku uśmiechnąć się

165. rocznica urodzin **Antoniny Domańskiej** (1853–1917), polskiej pisarki, autorki książek dla dzieci i młodzieży, działaczki społecznej współpracującej z instytucjami opieki nad dziećmi; popularność zdobyła powieściami i opowiadaniem historycznym m.in. *Paziowie króla Zygmunta*, *Historia żółtej ciżemki*, *Krysia Bezimienna*

02.09 – 220. rocznica śmierci **Michała Grölla** (właśc. Michał Grell lub Michał Groel; 1722–1798), księgarza i drukarza pochodzenia niemieckiego, przebywającego od 1759 r. w Warszawie, założyciela księgarni, czytelnicy, wypożyczalni i nowoczesnej drukarni; wydawcy m.in. „Zabaw Przyjemnych i Pożytecznych”, patriotycznej i postępowej literatury politycznej, drukowane przezeń katalogi książek polskich i zagranicznych są jednymi z nielicznych źródeł do bibliografii polskiej z tamtych czasów

02.09 – 45. rocznica śmierci **Johna Ronalda Reuela Tolkiena** (1892–1973), brytyjskiego pisarza oraz profesora filologii klasycznej i literatury staroangielskiej na oxfordzkim uniwersytecie, spopularyzował literaturę fantastyki – jako autor powieści rozgrywających się w mitycznym świecie Śródziemia: *Hobbit, czyli tam i z powrotem*, *Silmarillion*, trylogii *Władca Pierścieni* (*Drużyna Pierścienia*, *Dwie wieże*, *Powrót króla*)

03.09 – 135. rocznica śmierci **Iwana Turgieniewa** (1818–1883), rosyjskiego pisarza, poety, dramaturga, klasyka literatury rosyjskiej, jednego z głównych przedstawicieli rosyjskiego realizmu krytycznego, mistrza analizy psychologicznej; autora utworów z życia wsi, o społeczeństwie rosyjskim lat 1840–70 i konflikcie pokoleń, m.in. cyklu opowiadań *Zapiski myśliwego*, komedii *Miesiąc na wsi*, powieści *Szlacheckie gniazdo*, *Ojcowie i dzieci*

04.09 – 250. rocznica urodzin **François René de Chateaubrianda** (1768–1848), francuskiego pisarza, polityka i dyplomaty, członka Akademii Francuskiej; został parem Francji, szczytem kariery było stanowisko ministra spraw zagranicznych, a największym sukcesem – zwycięska wojna z Hiszpanią; autora m.in. powieści *Geniusz chrześcijaństwa*, *Atala*, *René*, dzienników podróży *Podróż z Paryża do Jerozolimy*, *Pamiętników z za grobu*

04.09 – 55. rocznica śmierci **Roberta Schumana** (1886–1863), francuskiego polityka, męża stanu, premiera Francji, reformatorskiego Ministra Finansów oraz Ministra Spraw Zagranicznych, człowieka kształtującego obraz powojennej Europy i stosunków transatlantyckich; uznany za jednego z ojców Unii Europejskiej, Rady Europy i NATO; Sługa Boży Kościoła rzymskokatolickiego

04.09 – 110. rocznica urodzin **Richarda Wrighta** (1908–1960), amerykańskiego powieściopisarza, podróżnika; stał się znany w całym kraju dzięki zbiorowi opowiadań *Uncle Tom's Children* – o linczach w swoich rodzinnych stronach; sławną jest też jego autobiografia *Black Boy*; rozczarowany „amerykańskim marzeniem” w r. 1947 został obywatelem Francji

05.09 – 15. rocznica śmierci **Kira Bułyczowa** (właśc. Igor Możejko; 1934–2003), rosyjskiego prozaika, publicysty, historyka, pracownika Instytutu Orientalistyki Radzieckiej Akademii Nauk, autora powieści i opowiadań fantastycznonaukowych, m.in. serii o mieszkańcach miasteczka Wielki Guslar: *Wielki Guslar i okolice*, cyklu opowieści dla dzieci o przygodach Alicji: *Podróże Alicji*, *Było to za sto lat*, *Dziewczynka z przyszłości*

06.09 – 30. rocznica śmierci **Stefana Themersona** (1910–1988), artysty awangardowego, prozaika, poety, eseisty, filozofa, filmowca i kompozytora; realizatora filmów eksperymentalnych, m.in. *Przygoda człowieka poczciwego*, *Europa*; autora książek dla dzieci: *Przygody Marcelianka Majster-Klepki*; powieści groteskowo-filozoficznych m.in. *Tom Harris*; Themersonowie założyli Spółdzielnię Filmową, wydawnictwo Gaberbocchus Pressi, wydawali pismo „f.a.”

06.09 – 20. rocznica śmierci **Akira Kurosawy** (1910–1998), japońskiego reżysera, scenarzysty i producenta filmów o feudalnej Japonii: *Ukryta forteca*, *Siedmiu samurajów* oraz reżysera filmowych adaptacji dzieł Shakespeare'a i powieści rosyjskich, m.in. *Idioty* Dostojewskiego i *Na dnię Gorkiego*; do ostatnich filmów Kurosawy należą m.in. *Sny*, *Sierpniowa rapsodia* i *Madadayo*

08.09 – 145. rocznica urodzin **Michała Mariana Siedleckiego** (1873–1940), polskiego zoologa, działacza na rzecz ochrony przyrody w Polsce; współinicjatora powstania Morskiego Laboratorium Rybackiego na Helu; uczestnika wypraw naukowych do Egiptu, Indii, Afryki, na Cejlon; autora wielu prac naukowych i rozpraw specjalnych: *Państwa zwierzęce*, *Na rafach koralowych*; zginął w obozie Sachsenhausen (11.01.1940 r.)

09.09 – 190. rocznica urodzin **Lwa Tolstoja** (1828–1910), rosyjskiego powieściopisarza, dramaturga, krytyka literackiego, myśliciela, pedagoga, wybitnego przedstawiciela realizmu w literaturze europejskiej, autorytetu moralnego w Rosji na przełomie XIX-XX, głosił idee „nieprzeciwstawiania się złu przemocą”; prekursora *tolstoizmu*; autora powieści *Zmartwychwstanie*, *Wojna i pokój*, *Dekabryści*, *Anna Karenina*, *Szczęście rodzinne*

09.09 – 120. rocznica śmierci **Stéphane'a Mallarmé** (właśc. Étienne Mallarmé; 1842–1898), francuskiego poety zaliczanego do grona poetów przeklętych, teoretyka sztuki i krytyka literackiego, tłumacza, wybitnego przedstawiciela symbolizmu, dekadentyzmu i parnasizmu, konstruktora poezji czystej; twórczość artysty określano mianem estetyki pustki oraz alchemii słowa; autora m.in. poematów *Rzut kości*, *Popołudnie fauna*

11.09 – 180. rocznica urodzin **Adama Asnyka** (pseud. Jan Stożek; 1838–1897), polskiego poety, dramaturga, redaktora „Nowej Reformy”; współzałożyciela Towarzystwa Szkoły Ludowej w Krakowie; autora wierszy pełnych buntu przeciw ustalonemu porządkowi świata *Julian Apostata*, gorczy i zwątpienia *W zatoce Baja*, obrachunku z romantyzmem politycznym *Sen grobów* oraz utworów wyrażających pragnienie odrodzenia duszy *Pod stopy krzyża*

12.09 – 195. rocznica urodzin **Kornela Ujejskiego** (1823–1897), polskiego publicysty społecznego, poety – nazywanego „ostatnim wielkim poetą romantyzmu”; autora liryki religijno-mesjanistycznej stylizowanej na modlitwy oraz biblijne psalmy, autora wierszy z cyklu *Do Moskali*, *Pieśni Salomona*, *Zwiędłe liście*, *Kwiaty bez woni*

13.09 – 80. rocznica urodzin **Janusza Głowackiego** (1938–2017), polskiego prozaika, dramaturga, eseisty, felietonisty, scenarzysty, wykładowcy, od 1983 r. mieszkał w Nowym Jorku; współpracował z czasopismami „Kultura” i „New York Times”, autora scenariuszy do filmów: *Rejs Marka Piwowskiego*, *Wałęsa. Człowiek z nadziei* oraz *Polowanie na muchy* Andrzeja Wajdy; sukcesem okazała się *Antygona w Nowym Jorku* wystawiana w teatrach w USA i w Europie

14.09 – 40. rocznica śmierci **Zenona Kosidowskiego** (1898–1978), polskiego pisarza, eseisty, poety; współredaktora czasopisma ekspresjonistów „Zdrój”, dyrektora poznańskiej rozgłośni Polskiego Radia; inicjatora Czwartków Literackich; autora szkiców popularnonaukowych o dziejach starożytnych cywilizacji i kultur, m.in. *Gdy słońce było bogiem, Królestwo złotych łez*

16.09 – 130. rocznica urodzin **Fransa Sillanpää** (1888–1964), fińskiego powieściopisarza i nowelisty, przedstawiciela ruchu modernistycznego w literaturze, laureata literackiej Nagrody Nobla (1939); autora lirycznych powieści o wymowie humanistycznej, osadzonych w hermetycznym środowisku wiejskim, m.in. *Słońce życia, Dole i niedole człowieka, Nabożna nędza*

17.09 – 155. rocznica śmierci **Józefa Korzeniowskiego** (1797–1863), polskiego mistrza narracji, poety, nowelisty, twórcy dramatu romantycznego, przedstawiciela powieści biedermeierowskiej, prekursora realizmu społecznego oraz powieści psychologicznej, bibliotekarza Ordynacji Zamojskiej; autora dramatu *Karpaccy górale*, tragedii romantycznej *Dymitr i Maria*, powieści *Spekulant, Garbaty, Krewni*

17.09 – 155. rocznica śmierci **Alfreda de Vigny** (1797–1863), francuskiego poety, dramaturga i powieściopisarza, wybitnego twórcy francuskiego romantyzmu; autora sformułowania *poeci przeklęci* (*poète maudit*), członka Akademii Francuskiej; autora m.in. tomu poezji *Poèmes antiques et modernes*, poematu *Mojżesz*, powieści historycznej *Cinq-Mars, czyli spisek za Ludwika XIII*, dramatu *Chatterton*

17.09 – 80. rocznica śmierci **Brunona Jasińskiego** (właśc. Wiktor Bruno Zysman; 1901–1938), polskiego poety żydowskiego pochodzenia, prozaika, dramaturga, współtwórcy polskiego futuryzmu; współpracownika „Kultury Robotniczej”; autora tomików wierszy *Ziemia na lewo, But w butonierce*, dramatu *Bal manekinów*, poematu *Słowo o Jakubie Szeli*, powieści *Palę Paryż*; współautora manifestu futuryzmu polskiego *Nuż w bżuhu. Jednodniówka futurystów*; rozstrzelany w czasie „wielkiej czystki” w Moskwie

18.09 – 130. rocznica urodzin **Greya Owla** (Szara Sowa, właśc. Archibald Stansfeld Belaney; 1888–1938), kanadyjskiego trapera i pisarza pochodzenia angielskiego, autora książek przyrodniczych o kanadyjskiej puszczy, zwierzętach i ich ochronie, m.in. *Pielgrzymi puszczy, Historia opuszczonego szalasu, Sejdzio i jej bobry*; historia Szarej Sowy posłużyła za kanwę filmu *Szara Sowa (Grey Owl)* w reżyserii Richarda Attenborougha

19.09 – 110. rocznica urodzin **Miki Waltari** (pseud. Leo Arne, Kristian Korppi; 1908–1979), fińskiego prozaika, dziennikarza i krytyka, redaktora „Suomen Kuvalehti”, autora powieści historycznych, kryminalnych, nowel, dramatów, scenariuszy i słuchowisk; popularność zyskał powieściami *Egipcjanin Sinuhe*, *Karin córka Monsa*, *Trylogia rzymska*, *Coś w człowieku*

20.09 – 515. rocznica urodzin **Andrzeja Frycza Modrzewskiego** (właśc. Andrzej Piotr Modrzewski (1503–1572), polskiego pisarza politycznego okresu renesansu, sekretarza królewskiego; najbardziej znane jego dzieło napisane po łacinie: *O naprawie Rzeczypospolitej* (*De Republica emendanda*)

20.09 – 155. rocznica śmierci **Jacoba Ludwiga Karla Grimma** (1785–1863), niemieckiego filologa, twórcy germańskiego językoznawstwa historyczno-porównawczego; wspólnie z bratem Wilhelmem rozpoczęli edycję wielkiego słownika języka niemieckiego *Deutsches Wörterbuch* i opracowali nawiązujący do folkloru ludowego zbiór *Baśnie dla dzieci*

20.09 – 140. rocznica urodzin **Uptona Sinclair** (1878–1968), amerykańskiego powieściopisarza, publicysty, działacza społecznego, reformatora związanego z ruchem socjalistycznym, organizatora utopijnej kolonii Helicon Hall; autora m.in. powieści *Grzęzawisko*, *Król węgiel*, *Człowiek, który szuka prawdy*, *Stolica*, *Bagno*, na podstawie jego powieści *Nafta* nakręcono film *Aż poleje się krew*

20.09 – 120. rocznica śmierci **Theodora Fontane** (1819–1898), niemieckiego powieściopisarza, dziennikarza, krytyka teatralnego, przedstawiciela realizmu poetyckiego; popularność przyniosły mu opowiadania i powieści społeczno-obyczajowe, m.in. *Stina – rozdroża*, *bezdroża*, *Effi Briest*, *Greta Minde*; autora wielu odmiennych rodzajów tekstów: ballad, dramatów, wierszy, biografii, literatury wojennej, listów, dzienników, krytyk teatralnych

21.09 – 120. rocznica urodzin **Stanisława Strumpha-Wojtkiewicza** (1898–1986), polskiego poety, powieściopisarza, publicysty, tłumacza literatury rosyjskiej i radzieckiej, redaktora naczelnego dziennika „Wieczór Warszawy”, autora utworów z pogranicza powieści i reportażu związanych tematycznie z powstaniem styczniowym i II wojną światową, m.in. *Sikorski i jego żołnierze*, *Sekret Enigmy*, *Powstanie styczniowe*, *Gra wojenna*, *Gen. J. Dąbrowski*

22.09 – 110. rocznica urodzin **Herberta Bednorza** (1908–1989), polskiego biskupa rzymskokatolickiego, doktora nauk społecznych i prawa; uczestnika 2. Soboru Watykańskiego, członka Posoborowej Komisji do Spraw Laikatu; nazywany był „biskupem robotników” – inicjatora utworzenia Komisji do Spraw Duszpasterstwa Ludzi Pracy, organizatora Biskupiego Komitetu Pomocy Internowanym; rzecznika religijnych i kulturalnych praw Ślązaków

23.09 – 110. rocznica śmierci **Jadwigi Łuszczewskiej** (pseud. Deotyma; 1834–1908), polskiej poetki i powieściopisarki okresu romantyzmu, autorki powieści historycznych dla młodzieży m.in. *Panienka z okienka*; rozgłos zyskała improwizacjami przedstawianymi w swoim salonie literackim, które wywoływały skrajne reakcje – od zachwytu do szyderstwa *Improwizacje i poezje Deotymy. Poczet 2*

23.09 – 50. rocznica śmierci **Św. Ojca Pio** (właśc. Francesco Forgione; 1887–1968), włoskiego kapucyna, mistyka stygmatyka, obdarzonego darem uzdrawiania, bilokacji, przepowiadania przyszłości; beatyfikowanego (1999) i kanonizowanego (2002) przez papieża Jana Pawła II

23.09 – 45. rocznica śmierci **Pablo Nerudy** (właśc. Naftalí Ricardo Reyes Basoalto; 1904–1973), chilijskiego poety i dyplomaty, laureata literackiej Nagrody Nobla (1971), autora m.in. zbiorów poezji *Tam umarła śmierć, Winogrona i wiatr, Pieśń powszechna, Oda do typografii, Niech się zbudzi drwal*, wspomnień *Wyznaję, że żyję*

23.09 – 15. rocznica śmierci **Zofii Chądzyńskiej** (1912–2003), polskiej powieściopisarki, tłumaczki, popularyzatorce literatury iberoamerykańskiej, współpracownicy „Twórczości”, „Literatury na Świecie”, „Zwierciadła”; autorki słuchowisk radiowych, książek dla młodzieży, m.in. *Wstęga pawilonu, Życie za życie, Statki, które mijają się nocą, Dorosnąć*; odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1974)

26.09 – 130. rocznica urodzin **T.S. Eliota** (właśc. Thomas Stearns Eliot; 1888–1965), amerykańsko-brytyjskiego poety, przedstawiciela modernizmu, dramaturga i eseisty, laureata literackiej Nagrody Nobla (1948); autora m.in. poematów *Jałowa ziemia, Cztery kwartety, Popielec*, wyboru poezji *Koty*, dramatu *Mord w katedrze*

26.09 – 120. rocznica urodzin **George’a Gershwina** (1898–1937), amerykańskiego kompozytora i pianisty pochodzenia żydowskiego, twórcy m.in. musicali *Funny Face, Girl Crazy*, utworów orkiestrowych *Błękitna rapsodia, Amerykanin w Paryżu*, muzyki filmowej i piosenek

26.09 – 40. rocznica śmierci **Jana Parandowskiego** (1895–1978), polskiego pisarza, eseisty i tłumacza literatury, współpracował z czasopismami: „Gazeta Poranna”, „Tygodniki Ilustrowany”, „Wiadomości Literackie” i „Tęcza”; popularyzatora kultury i literatury antycznej, autora *Mitologii*; międzynarodowe uznanie i brązowy medal (1936) zdobył książką *Dysk olimpijski*

26.09 – 35. rocznica śmierci **Aleksandra Rymkiewicza** (1913–1983), polskiego poety, dramaturga, tłumacza, związanego z grupą literacką Żagary; w jego poezji dominuje tematyka społeczno-patriotyczna *Z narodem*, refleksyjna *Promień dla artysty* oraz przyrodnicza *Polskie drzewa*; autora utworów dla dzieci m.in. *Przygody Gucia Pingwina*

27.09 – 215. rocznica urodzin **Prospera Mériméego** (1803–1870), francuskiego dramaturga, nowelisty, tłumacza, historyka, archeologa, członka Akademii Francuskiej, senatora, inspektora generalnego zabytków historycznych, autora m.in. zbioru dramatów *Teatr Klary Gazul*, nowel *Mateo Falcone*, *Wenus z Ille*, *Carmen*, *Lokis*, powieści historycznej *Kronika z czasów Karola IX*

28.09 – 145. rocznica urodzin **Wacława Berenta** (1873–1940), polskiego powieściopisarza, eseisty i tłumacza okresu modernizmu, jednego z głównych przedstawicieli realizmu w literaturze Młodej Polski; współredaktora „Nowego Przeglądu Literatury i Sztuki”, „Pamiętnika Warszawskiego”; autora powieści o nowatorskiej konstrukcji opartej na swoistej stylizacji językowej *Żywe kamienie*, tłumacza Friedricha Nietzschego, Knuta Hamsuna, Henryka Ibsena

28.09 – 15. rocznica śmierci **Elii Kazana** (właśc. Elia Kazandzoghlus; 1909–2003), amerykańskiego reżysera pochodzenia greckiego, pisarza, scenarzysty, laureata Oscara za całokształt twórczości (1999); twórcy filmów, m.in. *Tramwaj zwany pożądaniem*, *Viva Zapata*, *Na wschód od Edenu*, autora powieści *Układ*, *Ameryka*, *Ameryka*, *Mordercy*

29.09 – 195. rocznica urodzin **Władysława Syrokomli** (właśc. Ludwik Władysław Franciszek Kondratowicz; 1823–1862), polskiego poety i tłumacza, poliglota, współpracownika „Kuriera Wileńskiego”; nazywany był „lirnikiem wioskowym”, autora gawęd *Nocleg hetmański*, *Starosta Kopanicki*, ironicznych wierszy stylizowanych na XVIII-wieczną sielankę oraz przyspiewek ludowych – przypisuje mu się autorstwo tekstu piosenki *Wlazł kotek na płotek*

29.09 – 130. rocznica urodzin **Janiny Porazińskiej** (1888–1971), polskiej pisarki i poetki, tłumaczki, autorki książek dla dzieci i młodzieży: *Kichuś majstra Lepigliny*, *Szewczyk Dratewka*, *Kto mi dał skrzydła*, redaktorki czasopism dla dzieci: „Płomyk”, „Płomyczek”, „Słonko”, „Poranek”; pisząc poezje i baśnie czerpała z gadek, przypowieści, pieśni i podań; opracowała *Kalewałę* w wersji dla dzieci; Kawaler Orderu Uśmiechu (1969)

29.09 – 105. rocznica śmierci **Rudolfa Diesla** (1858–1913), niemieckiego inżyniera, wynalazcy i konstruktora, twórcy silnika wysokoprężnego, nazywanego od jego nazwiska silnikiem Diesla; Rudolf Diesel zaginął podczas podróży promem SS Dresden przez kanał La Manche do Anglii

29.09 – 50. rocznica śmierci **Stefana Kawyna** (1904–1968), historyka literatury polskiej, autora pionierskich badań z zakresu twórczości literackiej i socjologii życia literackiego, wykładowcy na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim i Uniwersytecie Łódzkim; autora publikacji, m.in.: *Cyganeria warszawska*, *Mickiewicz w oczach współczesnych*, *Ideologia stronnictw politycznych w Polsce wobec Mickiewicza 1890–1898*

29–30.09 – 80. rocznica (1939) **Konferencji w Monachium** przywódców Włoch, Niemiec, Francji, Wielkiej Brytanii, zakończonej podpisaniem Układu Monachijskiego (30.09) zezwalającego Niemcom na zajęcie Sudetów Czeskich

30.09 – 110. rocznica śmierci **Karola Józefa Estreichera** (pseud. J. Krupski; 1827–1908), polskiego bibliografa, bibliotekarza, historyka literatury i teatru, krytyka, publicysty, współtwórcy Akademii Umiejętności (przyszłej PAU), wieloletniego dyrektora Biblioteki Jagiellońskiej (1868–1905), „ojca bibliografii polskiej”, autora prac: *O bibliografii*, *Księgarstwo*; biografii polskich poetów, bibliografów i księgarzy m.in. Adama Mickiewicza

30.09 – 90. rocznica urodzin **Elie Wiesela** (właśc. Eliezer Wiesel; 1928–2016), amerykańskiego pisarza i dziennikarza pochodzenia węgiersko-żydowskiego, dramaturga i eseisty, profesora nauk humanistycznych; twórcy terminu holokaust, laureata pokojowej Nagrody Nobla (1986), autora powieści i opowiadań poświęconych martyrologii Żydów *A świat pozostał milczący*, *Pieśń umarłych*

PAŹDZIERNIK

10.1918 – 100. rocznica utworzenia **Polskiej Agencji Telegraficznej** (PAT), działającej w czasie II wojny światowej w Paryżu, później w Londynie jako oficjalna agencja prasowa rządu emigracyjnego, symbolicznie połączonej w 1991 r. z Polską Agencją Prasową (PAP)

01.10 – 90. rocznica śmierci **Stanisława Noakowskiego** (1867–1928), polskiego architekta, malarza, rysownika, historyka sztuki, profesora Moskiewskiej Szkoły Malarstwa, Rzeźby i Architektury; tworzył kolorowe rysunki dotyczące architektury europejskiej wszystkich epok i stylów, a także projekty nowoczesne; stosując tzw. fantazję architektoniczną, autor wielu cykli rysunkowych: *Stara Rosyjska Architektura*, *Suita polska* oraz albumu *Pomysły architektoniczne w stylach polskich*

02.10 – 480. rocznica urodzin **Karola Boromeusza** (właśc. Carlo Borromeo; 1538–1584), świętego Kościoła katolickiego, beatyfikowanego przez papieża Klemensa VIII (1602), kanonizowanego przez Pawła V (1610); jego symbolem jest łacińskie słowo *humilitas* (pokora), umieszczone na tarczy Boromeusza; przedstawiany jest zwykle w szatach, bosy, trzymając krzyż arcybiskupa, ze sznurem na szyi i jedną ręką wzniesioną w geście błogosławieństwa

03.10 – 90. rocznica urodzin **Alvina Tofflera** (1928–2016), amerykańskiego pisarza żydowskiego pochodzenia, futurologa, felietonisty magazynu „Fortune”; związanego z firmą IBM, przedstawiciela nurtu tzw. nauki stosowanej; autora prac na temat cyfrowej rewolucji komunikacyjnej, rewolucji korporacyjnej oraz osobliwości technologicznej *Szok przyszłości, Trzecia fala, Wojna i antywojna*

04.10 – 55. rocznica śmierci **Zygmunta Nowakowskiego** (właśc. Zygmunt Tempka; 1891–1963), polskiego pisarza, dramaturga, aktora i reżysera teatralnego, doktora filologii polskiej, felietonisty „Ilustrowanego Kuryera Codziennego”; członek Legionów Polskich; od 1939 r. na emigracji; wieloletniego współpracownika Radia Wolna Europa; autora zbioru felietonów *Lajkonik*, powieści *Przyłądek Dobrej Nadziei*, reportaży *Geografia serdeczna*

04.10 – 25. rocznica śmierci **Jerzego Broszkiewicza** (1922–1993), polskiego prozaika, dramaturga, eseisty, autora fantastyki naukowej, krytyka filmowego, redaktora czasopisma „Teatr”, „Ruch Muzyczny”, „Przegląd Kulturalny”; autora powieści *Kształt miłości*, dramatu *Jonasz i błazen*, felietonów, książek dla dzieci i młodzieży *Wielka, większa i największa, Długi deszczowy tydzień*; odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1955)

05.10 – 305. rocznica urodzin **Denisa Diderota** (1713–1784), francuskiego pisarza, filozofa i encyklopedysty okresu Oświecenia, teoretyka i krytyka literatury i sztuki, redaktora *Wielkiej encyklopedii francuskiej*, autora m.in. dzieł *Kubuś Fatalista i jego pan, Myśli filozoficzne, Zakonnica*; twórcy nowatorskiej teorii dramatu mieszczańskiego, którą opisał w dziełach: *Rozmowy o synu naturalnym* i *O poezji dramatycznej*

05.10 – 110. rocznica urodzin **Izabeli Kaniowskiej-Lewańskiej** (1908–1994), historyka literatury polskiej i pedagoga, działaczki Polonii we Francji i Stanach Zjednoczonych, podczas okupacji niemieckiej nauczycielki i żołnierza Armii Krajowej; pracownicy wydawnictwa „Nasza Księgarnia”; twórczyni zespołu badań literatury dziecięcej i młodzieżowej, autorki *Literatury dla dzieci i młodzieży do roku 1864, Stanisław Jachowicz, życie i działalność*

05.10 – 80. rocznica śmierci **Faustyny Kowalskiej** (właśc. Helena Kowalska; 1905–1938), polskiej świętej Kościoła katolickiego, zakonnicy ze Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia, mistyczki, stygmatyczki i wizjonerki; głosicielki kultu Miłosierdzia Bożego i autorki *Dzienniczka*, w którym opisała swoje duchowe i mistyczne doświadczenia; beatyfikowanej (1993) i kanonizowanej (2000) przez papieża Jana Pawła II

06.10 – 230 lat temu (1788) rozpoczęły się **obrad**y Sejmu Czteroletniego, zakończone 29.05.1792 r.

06.10 – 145. rocznica śmierci **Pawła Edmunda Strzeleckiego** (1797–1873), polskiego podróżnika, geologa, geografę, badacza i odkrywcy, autora map geologicznych i topograficznych, pierwszego Polaka, który podjął indywidualną podróż naukową dookoła Ziemi (1834–1843); nazwiskiem Strzeleckiego nazwano pasmo górskie w Australii, 2 szczyty, jezioro, rzekę i miasteczko; Komandor Orderu Imperium Brytyjskiego

09.10 – 100. rocznica śmierci **Raymonda Duchampa-Villona** (1876–1918), francuskiego rzeźbiarza samouka, architekta, przedstawiciela kubizmu; znanego z rzeźby *Koń* i projektu architektoniczno-rzeźbiarskiego *Dom kubistyczny*; założyciela ugrupowania (z bratem Jacquesem Villonem) znanego jako Grupa z Puteaux, przeobrażonego w Section d'Or; dzieła rzeźbiarza znajdują się w zbiorach Philadelphia Museum of Art, Tate Gallery, Museum of Modern Art

09.10 – 40. rocznica śmierci **Jacquesa Breła** (1929–1978), belgijskiego pieśniarza, kompozytora, poety, aktora filmowego i reżysera tworzącego we Francji; trubadura śpiewającego własne teksty; utwory poetyckie Breła znalazły się m.in. w twórczości Jacka Kaczmarskiego *Pijak*, Wojciecha Młynarskiego *Burzuje*, *Piosenka starych kochanków*, Michała Bajora *Flamandowie*, Andrzeja Kołakowskiego *Port Magadan*, Jana Jakuba Należytego

10.10 – 105. rocznica urodzin **Claude'a Simona** (1913–2005), francuskiego pisarza i eseisty, uczestnika hiszpańskiej wojny domowej (1936–1939) i żołnierza Brygad Międzynarodowych; przedstawiciela nurtu nowej powieści, laureata literackiej Nagrody Nobla (1985) za całokształt twórczości, autora m.in. powieści *Droga przez Flandrię*, *Zaproszenie*, *Trudne sytuacje*, *Święto wiosny*

10.10 – 50. rocznica śmierci **Nikifora Krynickiego** (właśc. Epifaniusz Drowniak; 1895–1968), polskiego malarza łemkowskiego pochodzenia, samouka, jednego z najwybitniejszych prymitywistów w skali świata; tworzył na kawałkach tektury, okładkach zeszytów, skrawkach papieru, na których uwieczniał autoportrety, widoki krynickich willi i cerkwi; podpisywał się na swoich pracach jako *Matejko* lub *Netyfor* – często popełniając błędy w pisowni

11.10 – 60. rocznica śmierci **Johannesa Bechera** (1891–1958), niemieckiego poety i pisarza, krytyka literackiego, redaktora i polityka; wybranego w skład Światowej Rady Pokoju (1950), ministra kultury w NRD; autora słów hymnu NRD, poezji wychwalającej rewolucję październikową oraz powieści autobiograficznej *Pożegnanie*

11.10 – 55. rocznica śmierci **Jeana Cocteau** (1889–1963), francuskiego poety, dramaturga, prozaika, krytyka literackiego, scenarzysty, reżysera filmowego, malarza związanego z awangardą paryską, a także choreografa scenicznego; jego dzieła odbijają wpływy futuryzmu, kubizmu, dadaizmu, surrealizmu i poezji metafizycznej; autora m.in. tragedii *Orfeusz*, dramatu *Orzeł dwugłowy*, wspomnień *Opium*, reżysera filmów *Testament Orfeusza*, *Piękna i bestia*

11.10 – 55. rocznica śmierci **Édith Piaf** (właśc. Édith Giovanna Gassion; 1915–1963), francuskiej piosenkarki i aktorki pochodzenia francuskiego, kabylskiego i włoskiego, w wieku 15 lat śpiewała na ulicach Paryża, wykonane piosenki charakteryzowały się niebywałą ekspresją i dramatyzmem; popularność przyniosły jej interpretacje piosenek balladowych, m.in. *La vie en rose*, *Padam... Padam*, *Milord*, *Non, je ne regrette rien*

14.10 – 245 lat temu (1773) powołano **Komisję Edukacji Narodowej**

14.10 – 130. rocznica urodzin **Katheriny Mansfield** (właśc. Kathleen Mansfield Beauchamp; 1888–1923), pisarki angielskiej pochodzenia nowozelandzkiego, modernistki, przedstawicielki prozy psychologicznej; autorki m.in. zbiorów opowiadań *Jej pierwszy bal*, *Upojenie i inne opowiadania*, nowel *Garden Party*, *The Fly*, *Dzienników i Listów*

14.10 – 105. rocznica urodzin **Józefa Garlińskiego** (pseud. Long; 1913–2005), polskiego prozaika, historyka, działacza polskiej emigracji politycznej po II wojnie światowej, oficera Wojska Polskiego, byłego więźnia niemieckiego obozu Auschwitz; długoletniego prezesa Związku Pisarzy Polskich na Obczyźnie, redaktora „Pamiętnika Literackiego”; w drugim obiegu wydał *Polityków i żołnierzy*, *Ostatnią broń Hitlera*, *Enigmę*, *Świat mojej pamięci*

16.10 – 130. rocznica urodzin **Eugene'a O'Neill** (1888–1953), amerykańskiego dramaturga, twórcy współczesnego dramatu amerykańskiego, laureata literackiej Nagrody Nobla (1936), autora sztuk scenicznych, m.in. *Cesarz Jones*, *Żałoba przystoi Elektrze*, *Pożądanie w cieniu więzów*, *Zmierzch długiego dnia*

16.10 – 40. rocznica wyboru kardynała **Karola Wojtyły na papieża** – Jan Paweł II (1978)

17.10 – 170. rocznica urodzin **Wiktora Gomulickiego** (pseud. Fantazy; 1848–1919), polskiego poety, powieściopisarza, eseisty, tłumacza; redagował „Kurier Warszawski”, „Muchę”, „Kolce”, „Tygodnik Powszechny”, badacza historii Warszawy, którą opisywał w zbiorach poetyckich, szkicach i felietonach m.in. *Warszawa wczorajsza*, *Opowiadania o starej Warszawie*; autora powieści dla młodzieży *Niedziela Romcia*, *Wspomnienia niebieskiego mundurka*

18.10 – 125. rocznica śmierci **Charles'a Gounoda** (1818–1893), francuskiego kompozytora, twórcy oper lirycznych *Faust*, *Romeo i Julia*, mszy, oratoriów *Requiem*, *Stabat Mater*, pieśni, m.in. *Ave Maria* – opartej na *Preludium C-dur* Johanna Sebastiana Bacha; ulubionym instrumentem muzycznym Gounoda była harfa

18.10 – 30. rocznica śmierci **Juliana Aleksandrowicza** (pseud. Doktor Twardy; 1908–1988), polskiego lekarza internisty pochodzenia żydowskiego, profesora nauk medycznych, filozofa medycyny i hematologa, autora publikacji popularnonaukowych i naukowych: *Nie ma nieuleczalnie chorych*, *Kuchnia i medycyna* (wspólnie z Ireną Gumowską)

18.10 – 30. rocznica śmierci **Jana Świderskiego** (1916–1988), polskiego aktora teatralnego, filmowego i telewizyjnego, reżysera; występował na deskach teatrów w Lublinie, Łodzi i Warszawie, dyrektora Teatru Dramatycznego w Warszawie, wykładowcy łódzkiej i warszawskiej szkoły teatralnej, prorektora Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej w Warszawie; wiceprezesa Stowarzyszenia Polskich Artystów Teatru i Filmu (SPATiF); zagrał w filmie *Zakazane piosenki*, *Troje i las*

19.10 – 50. rocznica śmierci **Anatola Sterna** (1899–1968), poety, prozaika, dramaturga, scenarzysty, tłumacza, krytyka literackiego i filmowego, jednego z inicjatorów polskiego futuryzmu; autora m.in. tomu *Futuryzje*, poematów, powieści, współautora manifestu polskiego futuryzmu *Nuż w bżuhu*; redaktora „Nowej Sztuki”, „Skamandra”, „Zwrotnicy”, „Wiadomości Filmowych”, „Kuźnicy”, kierownika literackiego zespołu filmowego Iluzjon

20.10 – 285. rocznica urodzin **Adama Naruszewicza** (1733–1796), polskiego jezuity, nadwornego historyka i poety, dramatopisarza i tłumacza, biskupa, senatora, pisarza wielkiego litewskiego; już za życia nazywano go „polskim Horacym”; prekursora badań nad Słowiańszczyzną, uczestnika obiadów czwartkowych, redaktora „Zabaw Przyjemnych i Pożytecznych”; autora m.in. *Historii narodu polskiego*, satyr, liryków, panegiryków, dytyrambów, tragedii

20.10 – 95. rocznica urodzin **Otfrieda Preusslera** (1923–2013), niemieckiego pisarza, tłumacza, autora literatury dziecięcej, sztuk teatralnych, słuchowisk dla dzieci; popularność przyniosła mu powieść fantastyczna *Krabat* oraz opowiadania: *Przygody Małego Wodnika*, *Mały Duszek*, *Malutka czarownica*, *Hubert w wielkim kapeluszu*

21.10 – 185. rocznica urodzin **Alfreda Nobla** (1833–1896), szwedzkiego chemika, przemysłowca i naukowca, wynalazcy dynamitu, detonatora i zapalnika; fundatora Nagrody Nobla przyznawanej od 1901 r. [Fundacja Nobla od 1900 r. zgodnie z testamentem zarządza majątkiem Nobla i przeznaczają procenty od niego na wypłacanie nagród w dziedzinie fizyki, chemii, fizjologii lub medycyny, literatury i pokoju]

22.10 – 135. rocznica śmierci **Thomasa Mayne'a Reida** (1818–1883), amerykańskiego pisarza pochodzenia irlandzkiego, autora powieści przygodowych opisujących początki osadnictwa na Dzikim Zachodzie, m.in. *Łowcy skalepów*, *Jeździec bez głowy*, *Biały wódz Indian*; akcja innych powieści rozgrywa się w Meksyku, Himalajach i Południowej Afryce *Przygody wojenne w Meksyku*

22.10 – 75. rocznica urodzin **Urszuli Dudziak** (1943-), polskiej wokalistki jazzowej i kompozytorki urodzonej w Straconce (obecnie dzielnicy Bielska-Białej), Śpiewaczki Roku 1976 – według *New York Times*, odznaczona Nagrodą UNESCO – „Artysta dla Pokoju” (2014)

24.10 – 370. rocznica podpisania **pokoju westfalskiego**, kończącego wojnę trzydziestoletnią (1618–1648)

24.10 – 460. rocznica urodzin **Szymona Szymonowica** (in. Simon Simonides Bendoński; 1558–1629), polskiego humanisty i poety okresu renesansu, uhonorowanego przez króla Zygmunta III tytułem *poeta regius*, organizatora Akademii Zamojskiej; autora pisanych po łacinie panegirów, wierszy okolicznościowych, dramatów *Pentesilea* i *Castus Joseph* oraz napisanych po polsku *Sielanek*

24.10 – 175. rocznica urodzin **Henryka Siemiradzkiego** (1843–1902), polskiego malarza, przedstawiciela akademizmu, członka wielu akademii europejskich; autora monumentalnych dzieł o tematyce historycznej *Pochodnie Nerona* i biblijnej *Chrystus i jawnogrzesznica*, kompozycji teatralnych, kurtyny dla Teatru Miejskiego w Krakowie i Teatru Wielkiego we Lwowie; komandora Orderu Świętych Maurycego i Łazarza

24.10 – 80. rocznica urodzin **Wieniedikta Jerofiejewa** (1938–1990), rosyjskiego prozaika i dramaturga, przedstawiającego krytycznie radziecką rzeczywistość, m.in. w powieści *Moskwa – Pietuszki*, dramacie *Noc Walpurgii, czyli kroki Komandora*, montażu dokumentalno-satyrycznym *Moja maleńka leniniana*

24.10 – 70. rocznica śmierci **Franza Lehára** (także Franciszek Lehar; 1870–1948), węgierskiego kompozytora operetkowego, autora dzieł: *Wesoła wdówka*, *Kraina uśmiechu*, *Cygańska miłość*, *Hrabia Luksemburg*, *Paganini*, *Carewicz*; ostatniego wielkiego twórcy operetki wiedeńskiej; prócz utworów scenicznych pisał też partytury dla filmu, poematy symfoniczne, koncerty na skrzypce, walce i marsze, utwory na fortepian oraz niezliczone pieśni i piosenki

27.10 – 470. rocznica śmierci **Jana Dantyszka** (właśc. Johann(es) von Hoefen, przyd. Flachsbinde, Linodesmon; 1485–1548), polskiego podróżnika, dyplomaty, biskupa chełmińskiego i warmińskiego, poety polsko-łacińskiego okresu renesansu, sekretarza królewskiego Zygmunta I Starego; autora elegii miłosnych, utworów metafizycznych, m.in. *Nagrobek sobie samemu*; pierwszego Polaka uhonorowanego laurem poetyckim przez cesarza Maksymiliana I

27.10 – 290. rocznica urodzin **Jamesa Cooka** (1728–1779), angielskiego żeglarza i odkrywcy, kartografa, astronoma, badacza, dowódcy trzech wypraw odkrywczych (I podróż na południowy Pacyfik, II poszukiwania mitycznej „Terra Australis”, III w celu odnalezienia przejścia północno-zachodniego z Atlantyku na Pacyfik); twórcy map, odkrywcy nowych gatunków zwierząt i roślin, a także nowych ludów takich jak Aborygeni i Aleuci

27.10 – 105. rocznica urodzin **Andrzeja Bobkowskiego** (1913–1961), pisarza, eseisty, popularyzatora modelarstwa lotniczego; działacza organizacji Niepodległość i Demokracja, publicysty w paryskiej „Kulturze”, londyńskich „Wiadomościach” i pismach krajowych m.in. „Tygodniku Powszechnym” i „Nowinach Literackich”; autora okupacyjnego dziennika *Szkice piórkami*, utworów: *Czarny piasek*, *Notatnik modelarza*, *Lourdes*, eseju *Nekyja*

27.10 – 105. rocznica urodzin **Kornela Filipowicza** (1913–1990), polskiego powieściopisarza, nowelisty, scenarzysty, poety, autora tomów opowiadań *Krajobraz niewzruszony* i powieści *Romans prowincjonalny*; autora scenariuszy do filmów *Szklana kula*, *Egzekucja w ZOO*; w twórczości powracał do związków z ziemią cieszyńską m.in. w *Białym ptaku* czy *Ulicy Głębokiej*, zachowały się też fragmenty *Pana Tadeusza* przełożone na gwarał cieszyńską

27.10 – 85. rocznica urodzin **Andrzeja Czeczota** (1933–2012), polskiego grafika, twórcy filmów animowanych, rysownika, malarza, ilustratora; autora scenografii teatralnych, rysunków satyryczno-obyczajowych publikowanych m.in. w „Szpilkach”, „Literaturze”, „Polityce”; projektanta grafiki użytkowej (plakatów, afiszy, albumów, ilustracji książkowych); autora zbiorów rysunków, m.in. *IFO – zidentyfikowane obiekty latające, Album przedśmiertny*

28.10 – 120. rocznica urodzin **Františka Běhounka** (1898–1973), czeskiego pisarza, fizyka, uczestnika wypraw Roalda Amundsena i Umberta Nobilego; autora powieści podróżniczych, przygodowych i fantastycznonaukowych dla młodzieży, popularność przyniosły mu m.in. powieści *Księga Robinsonów, Rozbitkowie na morzu polarnym, Ślady wśród lodów, Akcja L*

29.10 – 115. rocznica urodzin **Mieczysława Jastruna** (pierw. Mojsze Agatsztajn, pseud. Jan Klonowicz; 1903–1983), polskiego poety, eseisty, prozaika, tłumacza, redaktora „Kuźnicy”, współpracownika: „Okolicy Poetów”, „Skamandra”, autora tomu poezji m.in. *Godła pamięci*, eseju *O przekładzie jako o sztuce słowa*, powieści *Spotkanie z Salomeą*, autobiografii *Piękna choroba*; odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (1954)

29.10 – 100. rocznica urodzin **Pawła Hertza** (1918–2001), polskiego poety, prozaika, eseisty, tłumacza; wiersze, szkice literackie i recenzje publikował w „Tygodniku Powszechnym”, „Kuźnicy”, „Znakach czasu”, „Zeszytach Literackich”; twórcy antologii *Zbiór poetów polskich XIX w.*, inicjatora reprintowania książek cennych dla kultury polskiej; autora tomów poezji *Pieśni z rynku*, esejów *Notatki z obu brzegów Wisły* i *Listów do Czesława Miłosza*

30.10 – 65. rocznica śmierci **Imre Kálmána** (właśc. Emmerich Imre Kálmán; 1882–1953), węgierskiego kompozytora, głównego przedstawiciela operetki nowowiedeńskiej, autora m.in. *Manewrów jesiennych, Księżniczki czardasza, Bajadery, Hrabiny Maricy*

31.10 – 25. rocznica śmierci **Federico Felliniego** (1920–1993), włoskiego reżysera i scenarzysty filmowego, znanego ze swojego barokowego, cyrkowego, onirycznego stylu, czołowego przedstawiciela europejskiego kina autorskiego, czterokrotnego laureata Oscara i nagrody Akademii Filmowej za całokształt twórczości (1993); twórcy m.in. filmów *La strada, Noce Cabirii, Słodkie życie, Osiem i pół, Ginger i Fred*

LISTOPAD

01.11 – 125. rocznica śmierci **Jana Matejki** (1838–1893), polskiego malarza, twórcy obrazów historycznych i batalistycznych, historiozofa, dyrektora Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie, ważniejsze dzieła: cykl *Poczet królów i książąt polskich*, *Stańczyk*, *Kazanie Skargi*, *Rejtan – Upadek Polski*, *Hołd pruski*; odznaczony Złotym Medalem papieża Leona XIII

01.11 – 100. rocznica urodzin **Tadeusza Brzozowskiego** (1918–1987), polskiego malarza i pedagoga, rysownika, scenografa i projektanta tkanin; profesora malarstwa i rysunku w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Poznaniu; członek Grupy Krakowskiej; twierdził, że obrazy tworzy materia płótna i tytuł dzieła: *Bajok*, *Faworyty*, *Cham*, *Obibok*, *Bokobrody*, *Łapiduch*, *Kindersztuba*

01.11 – 25. rocznica (1993) wejścia w życie układu z Maastricht – **Traktatu o Unii Europejskiej**

02.11 – 100. rocznica utworzenia **Związku Harcerstwa Polskiego** z połączenia wszystkich wcześniej działających organizacji harcerskich z trzech zaborów

02.11 – 70. rocznica urodzin **Ewy Marii Letki** (1948-), polskiej pisarki, autorki słuchowisk radiowych, opowiadań i powieści dla dzieci i młodzieży, m.in. *Wakacje z Cynamonem*, *Zaczarowane historie*; *Diabełek* i *Czarusia* zostały wpisane na Listę Skarbów Muzeum Książki Dziecięcej; książki Letki tłumaczone są na język francuski, chiński i koreański; nagrodzona przez Polską Sekcję IBBY za całokształt twórczości (2009)

06.11 – 125. rocznica śmierci **Piotra Czajkowskiego** (1840–1893), rosyjskiego kompozytora, twórcy oper *Eugeniusz Oniegin*, *Mazepa*, *Dama Pikowa*, baletów *Jeziro łabędzie*, *Śpiąca królewna*, *Dziadek do orzechów*, symfonii *Patetyczna*, fantazji orkiestrowych, koncertów

07.11 – 105. rocznica urodzin **Alberta Camusa** (1913–1960), algierskiego pisarza noszącego obywatelstwo francuskie, dramaturga, eseisty i publicysty, reżysera teatralnego, laureata literackiej Nagrody Nobla (1957); czołowego reprezentanta egzystencjalizmu w literaturze; autora m.in. powieści *Obcy*, *Dżuma*, *Upadek*, *Pierwszy człowiek*, dramatów *Kaligula*, *Stan oblężenia*, esejów *Mit Syzyfa*, zbiorów opowiadań *Lato*, *Wygnanie i królestwo*

08.11 – 95. rocznica urodzin **Józefa Hena** (właśc. Józef Henryk Cukier; 1923-), polskiego pisarza żydowskiego pochodzenia, dramaturga, reportażysty, scenarzysty i reżysera filmowego, redaktora tygodnika „Żołnierz Polski” i „Świat”; autora powieści historycznych, biografii literackich, dramatów, powieści dla młodzieży, m.in. *Bitwa o Kozi Dwór*; na podstawie jego utworów nakręcono m.in. filmy *Krzyż walecznych*, *Nikt nie woła*, *Prawo i pięść*; odznaczony Złotym Medalem Zasłużony Kulturze Gloria Artis (2006)

08.11 – 65. rocznica śmierci **Iwana Bunina** (1870–1953), rosyjskiego prozaika, poety i tłumacza, laureata literackiej Nagrody Nobla (1933), autora m.in. powieści *Wieś*, *Życie Arseniewa*, zbiorów nowel *Księga epitafiów*, *Ciemne aleje*

09.11 – 200. rocznica urodzin **Iwana Turgieniewa** (1818–1883), rosyjskiego pisarza, poety, dramaturga, klasyka literatury rosyjskiej, jednego z głównych przedstawicieli rosyjskiego realizmu krytycznego, mistrza analizy psychologicznej; autora utworów z życia wsi, o społeczeństwie rosyjskim lat 1840–70 i konflikcie pokoleń, m.in. cyklu opowiadań *Zapiski myśliwego*, komedii *Miesiąc na wsi*, powieści *Szlacheckie gniazdo*, *Ojcowie i dzieci*

09.11 – 140. rocznica urodzin **Tadeusza Micińskiego** (1873–1918), polskiego pisarza i poety okresu Młodej Polski, autora mistycznych powieści, poematów prozą i wierszy kontemplacyjnych, czołowego pisarza polskiego ekspresjonizmu, prekursora surrealizmu; członka Warszawskiego Towarzystwa Teozoficznego

09.11 – 100. rocznica śmierci **Guillaume'a Apollinaire'** (właśc. Wilhelm Apolinary Kostrowicki; 1880–1918), francuskiego poety polskiego pochodzenia, przedstawiciela francuskiej awangardy poetyckiej związanego z fowistami i kubistami, współtwórcy surrealizmu; autora zbiorów poezji *Alkohole*, *Kaligrama*, zbiorów nowel *Heretyk i Ska*, *Poeta zamordowany*

09.11 – 10. rocznica śmierci **Andrzeja Brauna** (1923–2008), polskiego pisarza, poety, eseisty, krytyka filmowego, badacza twórczości Josepha Conrada; współredaktora tygodników „Nowa Kultura” i „Sztandar Młodych”; pracownika szpitala Polskiego Czerwonego Krzyża w Korei Północnej, prezesa Stowarzyszenia Pisarzy Polskich; autora tomików poezji *Szramy*, tomów opowiadań *Noc długich noży*, reportaży *W kraju odzyskanych przyjaciół*

09/10.11 – 80. rocznica **Nocy kryształowej** – pogromu Żydów dokonanego przez nazistów w Niemczech (1938)

10.11 – 535. rocznica urodzin **Marcina Lutra** (1483–1546), niemieckiego reformatora religijnego, teologa i inicjatora reformacji, współtwórcy luteranizmu, autora 95 tez potępiających praktykę sprzedaży odpustów, w których odrzucał możliwość kupienia łaski Bożej; autora prac teologicznych i polemicznych, przekładu Biblii na język niemiecki *Biblia Lutra*, kazań, pieśni religijnych, w tym ewangelickiego hymnu: *Warownym grodem jest nasz Bóg*

10.11 – 120. rocznica urodzin **Tadeusza Kudlińskiego** (1898–1990), polskiego prozaika, krytyka teatralnego, popularyzatora wiedzy o teatrze, współpracownika „Gazety Literackiej”, „Tygodnika Powszechnego”, „Życia Literackiego”; autora szkiców o teatrze, m.in. *Vademecum teatromana*, *Rodowód teatromana*, zbioru nowel o sporcie *Pierwsza miłość panny Elo*, powieści biograficznej *Smak świata*, powieści współczesnych *Wygnańcy Ewy*, *Wuj Rafał i Spółka*

10.11 – 35. rocznica śmierci **Jalu Kurka** (właśc. Franciszek Kurek, pseud. „mafarka”, Jan Skowron; 1904–1983), polskiego poety i prozaika, publicysty, przedstawiciela tzw. Awangardy Krakowskiej; laureata Nagrody Młodych Polskiej Akademii Literatury za powieść społeczno-obyczajową *Grypa szaleje w Naprawie*, autora powieści *Janosik*, *Księga Tatr*, *Syn Róży*

10–11.11 – 345. rocznica **bitwy pod Chocimiem** (pod dowództwem hetmana Jana Sobieskiego) z armią turecką, zakończonej zwycięstwem Polaków

11.11 – 120. rocznica urodzin **René Claira** (właśc. René-Lucien Chomette; 1898–1981), francuskiego reżysera, scenarzysty, aktora, dziennikarza oraz pisarza; w rękach mistrzów kina postawiły jego komedie i operetki z życia paryskiej ulicy *Pod dachami Paryża*, *Upiór z Moulin Rouge*, *14 lipca* oraz film-powiastrka o charakterze filozoficznym *Niech żyje wolność*; jako krytyk opracował antologię prac teoretycznych pt. *Po namyśle*

11.11 – 100. rocznica podpisania pod Compiègne układu o zawieszeniu broni – **zakończenie I wojny światowej** (1918)

11.11 – 100. rocznica **odzyskania przez Polskę Niepodległości po 123 latach zaborów**

11.11 – 90. rocznica urodzin **Carlosa Fuentes**a (1928–2012), meksykańskiego pisarza, eseisty, dramaturga i publicysty, krytyka, dyplomaty, autora scenariuszy filmowych; niegdyś „żelaznego” kandydata do literackiej Nagrody Nobla, współtwórcy boomu na literaturę iberoamerykańską; popularność przyniosły mu powieści *Kraina najczystszej powietrza*, *Śmierć Artemia Cruz*, *Terra Nostra*, *Diana albo Samotne łowy*; laureat Nagrody Cervantesa (1987)

11.11 – 30. rocznica śmierci **Jana Himilbacha** (1931–1988), polskiego aktora niezawodowego, pisarza i scenarzysty, aktora filmowego, przez wiele lat pracującego jako kamieniarz na warszawskich Powązkach; autora zbiorów opowiadań m.in. *Monidło*, *Łzy soltysa*; występował w filmach jako aktor charakterystyczny, najczęściej grał ludzi z marginesu – ze względu na chrypliwy głos i charakterystyczny wygląd, m.in. w *Rejsie* Marka Piwowskiego

12.11– 185. rocznica urodzin **Aleksandra Borodina** (1833–1887), rosyjskiego kompozytora i muzyka, z wykształcenia chemika, twórcy m.in. poematów symfonicznych *W stepach Azji Środkowej*, utworów kameralnych, kwartetów smyczkowych, pieśni, m.in. *Zaczarowany ogród* i opery *Kniaź Igor*; należał do grupy pięciu kompozytorów rosyjskich, która przeszła do historii muzyki pod nazwą Potężna Gromadka

12.11 – 120. rocznica urodzin **Leopolda Okulickiego** (pseud. Niedźwiadek, Biedronka, Bronka, Mrówka, Stary Boba, Osa, Pan Jan, Sęp; 1898–1946), polskiego generała brygady Wojska Polskiego, ostatniego komendanta głównego Armii Krajowej, zwolennika pozostawienia AK w konspiracji, cichociemnego; więzionego przez NKWD m.in. w Brygidkach, na Łubiance, w Lefortowie oraz na Butyrkach; sądzony w procesie szesnastu

12.11 – 120. rocznica urodzin **Henryka Sucharskiego** (1898–1946), polskiego majora piechoty Wojska Polskiego, komendanta Wojskowej Składnicy Tranzytowej na Westerplatte w kampanii wrześniowej, więzionego w obozach Stablack, Prabuty, Choszczno, Borne Sulinowo – Kłomino, w 1945 przedostał się do dowództwa 2 Korpusu Polskiego we Włoszech; odznaczony pośmiertnie Krzyżem Komandorskim Orderu Wojennego *Virtuti Militari* (1971)

12.11 – 110. rocznica urodzin **Hansa Wernera Richtera** (1908–1993), niemieckiego pisarza, współpracował przy wydawaniu pisma *Der Ruf* przeznaczonego dla jeńców niemieckich w Ameryce, w Monachium utworzył czasopismo pod takim samym tytułem i zainicjował spotkania osób związanych z *Der Ruf*, uczestników spotkań nazywano Grupą 47, a Richter pozostał jej liderem; debiutował powieścią *Die Geschlagenen*, nad którą pracował w czasie pobytu w obozach jenieckich

12.11 – 75. rocznica śmierci **Andrzeja Trzebińskiego** (pseud. Paweł Późny, Stanisław Łomień, Andrzej Jarociński; 1922–1943), polskiego poety, prozaika, krytyka literackiego, wizjonera, teoretyka i ideologa kultury, twórcy Ruchu Kulturowego – ponad podziałami partyjnymi i organizacyjnymi; redaktora podziemnego almanachu literackiego „Sztuka i Naród”, autora dramatu *Aby podnieść różę...*, wierszy, erotyków, fraszek, pamiętników i piosenek

12.11 – 40. rocznica śmierci **Tadeusza Fijewskiego** (1911–1978), polskiego aktora teatralnego, filmowego i telewizyjnego oraz radiowego, mistrza aktorstwa realistycznego, związanego z Teatrem Polskim w Warszawie, twórcy niezapomnianych kreacji teatralnych, m.in. w *Rewizorze* Nikołaja Gogola, *Czekając na Godota* Samuela Becketta, filmowych w *Lalce* Wojciecha Hasa

13.11 – 150. rocznica śmierci **Gioacchino Rossiniego** (1792–1868), włoskiego kompozytora, mistrza stylu bel canto, twórcy oper *Cyrulik sewilski*, *Kopciuszek*, *Włoszka w Algierze*, *Wilhelm Tell*; autora utworów sakralnych: *Stabat Mater*, *Mała Msza Uroczysta*, kameralnych, fortepianowych *Grzechy starości*, pieśni

14.11 – 140. rocznica urodzin **Leopolda Staffa** (1878–1957), polskiego poety, dramaturga, tłumacza i eseisty, przedstawiciela współczesnego klasycyzmu; prekursora poezji codzienności, związanego z franciszkanizmem i parnasizmem; czołowego poety Młodej Polski, duchowego przywódcy skamandrytów; nazywany „pomnikiem polskiej poezji”, wzór klasyka i artysty-mędrca; autora zbiorów wierszy *Sny o potędze*, poematu *Mistrz Twardowski* i dramatów *Wawrzyny*

16.11 – 150. rocznica śmierci **Samuela Orgelbranda** (1810–1868), nakładcy, drukarza, księgarza, wydawcy m.in. czasopism „Przegląd Warszawski”, dzieł Józefa Ignacego Kraszewskiego, *Encyklopedii Powszechnej* w 28 tomach

17.11 – 105. rocznica urodzin **Aleksandra Bardiniego** (1913–1995), polskiego aktora, reżysera teatralnego i filmowego, współpracował z warszawskim Teatrem Wielkim i Teatrem Polskim; zrealizował m.in. *Intrygę i miłość* Fryderyka Schillera, *Balladynę* Juliusza Słowackiego, *Dziady* Adama Mickiewicza; wykładowcy Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej w Warszawie, odtwórcy wielu ról teatralnych i filmowych

17.11 – 50. rocznica śmierci **Antoniego Marczyńskiego** (1899–1968), polskiego pisarza i prawnika, dziennikarza, autora nowel, humoresek, felietonów, powieści; publikował w prasie emigracyjnej „Jedność-Polonia”, „Przewodnik Katolicki”, współpracował z czasopismami krajowymi „Dookoła Świata”, „Poznaj Świat”; autor powieści: *Czarci Jar*, *Gaz 303*, *Pieczeń z Antylopy*, *Przygoda w Biarritz*, wszystkie jego utwory objęte były w 1951 r. zapisem cenzury w Polsce i podlegały natychmiastowemu wycofaniu z bibliotek

19.11 – 190. rocznica śmierci **Franza Schuberta** (1797–1828), austriackiego kompozytora, prekursora romantyzmu w muzyce, mistrza solowej pieśni romantycznej; twórcy ponad 600 pieśni, często ujętych w cykle, m.in. *Piękna młynarka*, *Podróż zimowa*, symfonii, utworów fortepianowych, muzyki kameralnej

19.11 – 90. rocznica urodzin **Doroty Simonides** (1928-), polskiej folklorystki, historyka literatury ludowej, skupiającej swe zainteresowania badawcze głównie na folklorze Górnego Śląska; profesora Uniwersytetu Wrocławskiego i Opolskiego; autorki m.in. publikacji *Współczesna śląska proza ludowa, Od kolebki do grobu. Śląskie wierzenia, zwyczaje i obrzędy rodzinne w XIX wieku*

20.11 – 200. rocznica urodzin **Karola Szajnochy** (1818–1868), polskiego pisarza, historyka i działacza niepodległościowego, bibliotekarza Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie, twórcy podstaw eseistyki historycznej w literaturze polskiej; autora dzieł *Jadwiga i Jagiełło, Lechicki początek Polski* – uważał, że pierwsze państwo polskie, zostało zorganizowane zgodnie z tzw. *teorią najazdu* – przez skandynawskie plemię Lechitów

20.11 – 160. rocznica urodzin **Selmy Lagerlöf** (1858–1940), szwedzkiej powieściopisarki i nowelistki, laureatki literackiej Nagrody Nobla (1909), autorki m.in. powieści *Gösta Berling*, zbioru nowel *Związki niewidzialne*, książki dla dzieci – w zamierzeniu zbeletryzowanego podręcznika geografii – *Cudowna podróż*

20.11 – 95. rocznica urodzin **Nadine Gordimer** (1923–2014), południowoafrykańskiej powieściopisarki i nowelistki, przeciwniczki apartheidu, autorki utworów opisujących problemy wygnania, wyobcowania, m.in. *Świat obcych ludzi, Gość honorowy, Zachować swój świat, Broń domowa, Zapach kwiatów i śmierci, Opowieść mojego syna, Nikt ze mną nie pójdzie*, laureatki literackiej Nagrody Nobla (1991)

20.11 – 20. rocznica śmierci **Mariana Brandysa** (1912–1998), polskiego pisarza, publicysty, eseisty, działacza opozycji demokratycznej, autora m.in. utworów biograficzno-historycznych *Koniec świata szwależerów*, opowieści reportażowych dla młodzieży *Śladami Stasia i Nel, Z panem Biegankiem w Abisynii*

21.11 – 65. rocznica urodzin **Krzysztofa Rutkowskiego** (1953-), polskiego historyka literatury romantycznej, dziennikarza, tłumacza i eseisty, nauczyciela akademickiego, od 1985 r. na emigracji w Paryżu, współpracownika Radia Wolna Europa i Radio France Internationale; publikował w prasie krajowej „Literaturze”, „Twórczości” i emigracyjnej „Zeszytach Literackich” i „Kulturze”; zdobywcy Nagrody im. Kościelskich (1989)

22.11 – 90. rocznica urodzin **Krystyny Siesickiej** (1928–2015), polskiej pisarki, dziennikarki, autorki powieści dla młodzieży, m.in. *Zapałka na zakręcie*, *Pejzaż sentymentalny*, *Mój Ocean Niespokojny*; autorki scenariuszy takich filmów fabularnych jak: *Urszula*, *Jeziorno osobliwości czy Żuraw i czapla*; uhonorowana Medalem Polskiej Sekcji IBBY (2000) i Złotym Medalem Zasłużony Kulturze Gloria Artis (2008)

22.11 – 55. rocznica śmierci **C.S. Lewisa** (właśc. Clive Staples Lewis, pseud. Jack; 1898–1963), brytyjskiego pisarza i filologa, krytyka literackiego, filozofa, wykładowcy literatury średniowiecznej i renesansowej w Cambridge, autora m.in. cyklu *Opowieści z Narnii*, *Trylogii międzyplanetarnej*, filozoficznych szkiców o tematyce moralistyczno-religijnej

22.11 – 55. rocznica śmierci **Aldousa Leonarda Huxley'a** (1894–1963), angielskiego powieściopisarza, eseisty, poety, autora m.in. powieści *W cudacznym korowodzie*, *Nowy wspaniały świat*, *Kontrapunkt*, *Niewidomy w Gazie*, studium *Filozofia wieczysta*

23.11 – 220. rocznica urodzin **Klementyny Hoffmanowej** (1798–1845), polskiej prozatkarki, dramatopisarki, pedagoga, tłumacza, autorki książek dla dzieci i młodzieży; przewodniczącej Związku Dobroczynności Patriotycznej, pierwszej kobiety w Polsce utrzymującej się z pracy twórczej i pedagogicznej; redaktorki pisma „Rozrywki dla Dzieci”, autorki m.in. utworów *Powieści moralne dla dzieci*, *O powinności kobiet*

23.11 – 85. rocznica urodzin **Krzysztofa Pendereckiego** (1933-), polskiego kompozytora, dyrygenta, pedagoga, przedstawiciela tzw. polskiej szkoły kompozytorskiej, profesora Akademii Muzycznej w Krakowie; prezesa honorowego Związku Kompozytorów Polskich; członka Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa (SKOZK); autora m.in. utworów operowych *Diabły z Ludlum*, utworów na orkiestrę *Ofiarom Hiroszimy*, na chór i orkiestrę *Siedem bram Jerozolimy*; Kawaler Orderu Orła Białego

24.11 – 305. rocznica urodzin **Laurence Sterne'a** (1713–1768), angielskiego powieściopisarza, humorysty, duchownego anglikańskiego urodzonego w Irlandii, twórcy prądu literackiego zwanego sentymentalizmem; autora dwóch powieści: *Życie i myśli JW Pana Tristrama Shandy* oraz *Podróż sentymentalna przez Francję i Włochy*, kazań i wspomnień; czynnego działacza politycznego

24.11 – 155. rocznica urodzin **Stanisława Windakiewicza** (1863–1943), polskiego naukowca, historyka literatury polskiej, profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego, znawcy dawnego piśmiennictwa polskiego, autora monografii *Mikołaj Rej, Piotr Skarga, Jan Kochanowski*; publikacji *Teatr ludowy w dawnej Polsce*, studiów *Pieśni i erotyki popularne z XVII w., Pieśni i dumy rycerskie*; odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (1936)

24.11 – 110. rocznica urodzin **Aleksandra Forda** (1908–1980), polskiego reżysera filmowego i scenarzysty; dyrektora przedsiębiorstwa Film Polski, wykładowcy w łódzkiej Szkole Filmowej, współzałożyciela Stowarzyszenia Miłośników Filmu Artystycznego *Start*; w 1968 r. w wyniku antysemickiej nagonki wyemigrował do Izraela, RFN, Danii i Stanów Zjednoczonych; twórcy filmów o tematyce społecznej: *Tętno polskiego Manchesteru, Legion ulicy, Droga młodych, Ludzie Wisły* oraz dokumentu *Majdanek – cmentarzysko Europy*

24.11 – 70. rocznica śmierci **Raula Koczalskiego** (Raoul Koczalski, pseud. Jerzy Armando; 1885–1948), polskiego pianisty i kompozytora, profesora w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w Poznaniu i Warszawie; twórcy utworów kameralnych, symfonicznych, koncertów, kompozycji fortepianowych, pieśni, oper i baletów; autora sonaty *G-dur*, opery *Raymond*, poematu symfonicznego *Zakłęcie*, utworów fortepianowych *Fantazja*

25.11 – 180. rocznica powstania **Biblioteki Polskiej w Paryżu** (1838)

25.11 – 50. rocznica śmierci **Uptona Sinclaira** (1878–1968), amerykańskiego powieściopisarza, publicysty, działacza społecznego, reformatora związanego z ruchem socjalistycznym, organizatora utopijnej kolonii Helicon Hall; autora m.in. powieści *Grzędawisko, Król węgiel, Człowiek, który szuka prawdy, Stolica, Bagno*, na podstawie jego powieści *Nafta* nakręcono film *Aż poleje się krew*

25.11 – 25. rocznica śmierci **Anthony Burgess** (właśc. John Anthony Burgess Wilson; 1917–1993), brytyjskiego pisarza i anglisty, krytyka literackiego, kompozytora, autora m.in. powieści *Mechaniczna pomarańcza*, zbeletryzowanych biografii Williama Szekspira, Ludwiga van Beethovena, Christophera Marlowe'a

25.11 – 95. rocznica urodzin **Aleksandry Olędzkiej-Frybesowej** (1923–2012), polskiej poetki, eseistki oraz tłumaczki literatury francuskiej; redaktorki Polskiego Radia, Państwowego Instytutu Wydawniczego oraz miesięcznika „Literatura na Świecie”, autorki utworów: *Okno na wiatr, Powrót w korzenie, Składam ręce, Akty strzeliste Jonasza, Odrastanie słów, Patrząc na ikony*; otrzymała Nagrodę Fundacji im. Kościelskich (1992)

26.11 – 50. rocznica śmierci **Arnolda Zweiga** (1887–1968), niemieckiego powieściopisarza, eseisty, wydawcy pisma emigracyjnego „Orient”; w 1950 r. na II Kongresie Obrońców Pokoju w Warszawie wybrany w skład Światowej Rady Pokoju; autor m.in. powieści pacyfistycznej *Wielka wojna białych ludzi*, zbiorów nowel *Igraszka czasu*, *Opowieści dnia wczorajszego*, odznaczony Orderem Zasług dla Ojczyzny

27.11 – 65. rocznica śmierci **Eugene'a O'Neill**a (1888–1953), amerykańskiego dramaturga, twórcy współczesnego dramatu amerykańskiego, laureata literackiej Nagrody Nobla (1936), autora sztuk scenicznych, m.in. *Cesarz Jones*, *Żałoba przystoi Elektrze*, *Pożądanie w cieniu więzów*, *Zmierzch długiego dnia*

28.11 – 100. rocznica (1918) **uzyskania przez kobiety w Polsce prawa wyborczego** – dekret Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego o ordynacji wyborczej do Sejmu Ustawodawczego stanowił, że *Wyborcą do Sejmu jest każdy obywatel Państwa bez różnicy płci*

28.11–1.12 – 65. rocznica **konferencji teherańskiej** (1943) – pierwszego spotkania przywódców koalicji antyhitlerowskiej, na której podjęto m.in. wstępne decyzje w sprawie utworzenia drugiego frontu i powojennych granic Polski

29.11 – 375. rocznica śmierci **Claudio Monteverdiego** (1567–1643), włoskiego kompozytora, violisty (grał na violi da braccio), śpiewaka, księdza katolickiego; jednego z pierwszych twórców oper: *Orfeusz*, *Ariadna*, *Powrót Ulissesza do ojczyzny*, *Koronacja Poppei*, baletów, mszy, madrygałów; wprowadził do muzyki pojęcie *seconda prattica* na określenie nowego stylu podporządkowującego muzykę znaczeniu śpiewanego tekstu i poszukującego nowych form ekspresji

29.11 – 120. rocznica urodzin **C.S. Lewisa** (właśc. Clive Staples Lewis, pseud. Jack; 1898–1963), brytyjskiego pisarza i filologa, krytyka literackiego, filozofa, wykładowcy literatury średniowiecznej i renesansowej w Cambridge, autora cyklu *Opowieści z Narnii*, *Trylogii międzyplanetarnej*, szkiców filozoficznych o tematyce moralistyczno-religijnej

29.11 – 105. rocznica urodzin **Elżbiety Barszczewskiej** (1913–1987), polskiej aktorki teatralnej i filmowej; występowała w Teatrze Polski i Narodowym w Warszawie, grała w sztukach reżyserowanych przez Juliusza Osterwę, Arnolda Szyfmana; w okresie międzywojennym występowała w filmach, m.in. *Znachor*, *Profesor Wilczur*, *Granica*

29.11 – 95. rocznica urodzin **Krzysztofa Borunia** (pseud. Głowacz; 1923–2000), polskiego pisarza science-fiction, dziennikarza, autora wielu esejów, felietonów, artykułów i książek; współpracował z „Ilustrowanym Kurierem Polski”, redaktora „Astronautyki”, założyciela Polskiego Towarzystwa Astronautycznego i Polskiego Towarzystwa Cybernetycznego, członka Towarzystwa Miłośników Astronomii; autora trylogii kosmicznej: *Zagubiona przyszłość*, *Proxima*, *Kosmiczni bracia*

29.11 – 90. rocznica urodzin **Andrzeja Kijowskiego** (1928–1985), polskiego pisarza, eseisty, krytyka literackiego, współpracownika i redaktora wielu czasopism, również w drugim obiegu, m.in. „Życia Literackiego”, „Przeglądu Kulturalnego”, „Twórczości”, „Zeszytów Literackich”; sygnatariusza Memoriału 101 (w 1976 r.); autora szkiców, powieści m.in. *Dziecko przez ptaka przeniesione*

30.11 – 250. rocznica urodzin **Jędrzeja Śniadeckiego** (pseud. Filozoficzny Próżniak Wileński, Szlachcic na łopacie, Włóczęga Guliwer; 1768–1838), polskiego lekarza, biologa, chemika, filozofa, pedagoga, publicysty-satyryka; autora pierwszego polskiego podręcznika chemii pt. *Krótki rys chemii* oraz nowatorskiej pracy pt. *Teorya Jestestw Organicznych*; promotora higieny i dietetyki, pioniera wychowania fizycznego w Polsce, autora pracy *O fizycznym wychowaniu dzieci*

30.11 – 150. rocznica śmierci **Hipolita Cegielskiego** (1813–1868), polskiego filologa, przemysłowca i działacza społecznego, dziennikarza i polityka; autora licznych artykułów z zakresu lingwistyki i dydaktyki, m.in. rozprawy *O słowie polskim i koniugacjach jego*, redaktora „Gazety Polskiej”, pisał do „Gońca Polskiego”; autora literatury o tematyce technicznej: *Narzędzia i maszyny rolnicze*; prezesa Towarzystwa Przemysłowego Polskiego w Poznaniu

30.11 – 130. rocznica urodzin **Stanisława Vincenza** (1888–1971), polskiego prozaika, eseisty, miłośnika oraz znawcy Huculszczyzny i Pokucia, a także myśli i sztuki starożytnej Grecji, tłumacza, filozofa; redaktora miesięcznika „Droga”, współpracownika „Kultury” (Paryż), „Wiadomości” (Londyn); autora cyklu *Na wysokiej połoninie*, *Dialogi z Sowietami*, *Tematy żydowskie*; pośmiertnie odznaczony medalem Sprawiedliwy wśród Narodów Świata

30.11 – 125. rocznica urodzin **Israela Joszuy Singera** (1893–1944), żydowskiego prozaika, dramaturga i dziennikarza tworzącego w języku jidysz, autora m.in. realistycznych powieści historycznych *Josie Kalb*, *Bracia Aszkenazy*, *Rodzina Karnowskich*

30.11 – 60. rocznica śmierci **Stanisława Piotra Koczorowskiego** (1888–1958), polskiego bibliotekarza, bibliofila, bibliografa, działacza polonijnego, edytora, kustosa Biblioteki Polskiej w Paryżu i Biblioteki Narodowej w Warszawie; współzałożyciela Polskiego Towarzystwa Przyjaciół Książki w Paryżu; autora publikacji dotyczących czytelnictwa, biografii polskich pisarzy i poetów oraz recenzent książek

GRUDZIEŃ

02.12 – 110. rocznica urodzin **Heleny Bechlerowej** (1908–1995), polskiej pisarki książek dla dzieci, autorki audycji radiowych, tłumaczki z języka rosyjskiego, współpracownicy „Świerszczyka”, redaktorki „Płomyka”, pracownicy redakcji Naszej Księgarni; opublikowała powieści dla najmłodszych, m.in. *Dom pod kasztanami*, *Za Złotą Bramą*; zdobyła nagrodę Prezesa Rady Ministrów za twórczość dla dzieci (1975)

02.12 – 100. rocznica śmierci **Edmonda Rostanda** (1868–1918), francuskiego pisarza i poety, dramaturga francuskiego neoromantyzmu, autora wodewilów, komedii i melodramatów, członka Akademii Francuskiej, autora utworów scenicznych pisanych wierszem, m.in. *Cyrano de Bergerac*, *Daleka księżniczka*, *Orlątko*, *Romantyczni*

03.12 – 95. rocznica urodzin **Marii Callas** (właśc. Maria Kalojeropulo; 1923–1977), śpiewaczki operowej pochodzenia greckiego, primadonny La Scali w Mediolanie i Metropolitan Opery w Nowym Jorku; występowała m.in. w operach: Vinceza Belliniego *Norma*, Georges Bizeta *Carmen*, Giacoma Pucciniego *Madame Butterfly*, *Tosca*

03.12 – 50. rocznica śmierci **Zbigniewa Mitznera** (pseud. Jan Szela; 1910–1968), polskiego dziennikarza i satyryka, publicysty, współzałożyciela i redaktora naczelnego tygodnika „Szpilki” i „Mucha”; publikował również w „Kuźnicy”, „Odrodzeniu”, „Roczniku Literackim”, „Kulturze”

04.12 – 190. rocznica urodzin **Adama Sapiehy** (1828–1903), polskiego księcia, polityka galicyjskiego, działacza społeczno-gospodarczego; posła na Sejm Krajowy, prezesa Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego; twarz księcia Adama Stanisława nosi książę Witold na obrazie Jana Matejki *Bitwa pod Grunwaldem*; kawalera Orderu Złotego Runa

05.12 – 115. rocznica urodzin **Konstantego Marii Sopoćko** (1903–1992), polskiego grafika, pedagoga, ilustratora książek, profesora Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, autora wspomnień *Rylcem i piórem*; tworzył głównie grafikę użytkową, plakaty, projekty znaczków, znaki graficzne produktów i instytucji, ilustracje książkowe, m.in. *Kajtkowe przygody* Marii Kownackiej, *Puc*, *Bursztyn i goście* Jana Grabowskiego

05.12 – 30. rocznica śmierci **Teodora Parnickiego** (1908–1988), polskiego pisarza, krytyka i teoretyka powieści historycznej, znawcy literatury rosyjskiej i radzieckiej, autora powieści historycznych i historyczno-fantastycznych, m.in. *Aecjusz, ostatni Rzymianin, Srebrne Orły, Koniec Zgody Narodów*, trylogii *Twarz Księżycy*; uhonorowany tytułem Zasłużony dla Kultury Narodowej (1986)

06.12 – 65. rocznica śmierci **Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego** (1905–1953), polskiego poety, prozaika, dramaturga, tłumacza, autora m.in. tomików wierszy *Zaczarowana dorożka*, poematu *Niobe*, miniatur scenicznych *Teatrzyk Zielona Gęś*; współpracował z czasopismami „Bluszcz”, „Przekrój”, „Tygodnik Powszechny”

09.12 – 410. rocznica urodzin **Johna Milтона** (1608–1674), angielskiego poety, myśliciela, działacza społecznego i politycznego, autora m.in. poematów epickich *Raj utracony*, *Raj odzyskany*, dramatu *Samson walczący*

09.12 – 80. rocznica śmierci **Wilhelma Bruchnalskiego** (1859–1938), polskiego historyka literatury, edytora, bibliotekarza Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie, bibliografa i bibliofila, profesora Uniwersytetu Lwowskiego, współzałożyciela „Pamiętnika Literackiego i kwartalnika „Lud”; badacza i wydawcy dzieł Adama Mickiewicza

10.12 – 125. rocznica urodzin **Jerzego Stempowskiego** (pseud. Paweł Hostowiec; 1893–1969), polskiego eseisty, krytyka literackiego, uczestnika wojny polsko-bolszewickiej, korespondenta zagranicznego Polskiej Agencji Telegraficznej, szefa gabinetu w Prezydium Rady Ministrów premiera Bartla oraz wykładowcy w Państwowym Instytucie Sztuki Teatralnej, współpracował z paryską „Kulturą”

10.12 – 50. rocznica śmierci **Thomasa Mertona** (1915–1968), amerykańskiego pisarza i poety religijnego, trapisty, znawcy mistyki i myśli teologiczno-filozoficznej Dalekiego Wschodu, autora m.in. książek *Siedmiopiętrowa góra*, *Posiew kontemplacji*, *Szukanie Boga*, *Nikt nie jest samotną wyspą*, *Zen i ptaki żądzy*

11.12 – 215. rocznica urodzin **Hectora Berlioza** (1803–1869), francuskiego kompozytora i dyrygenta, twórcy symfonii romantycznej, krytyka muzycznego; autora m.in. *Symfonii fantastycznej*, oper *Benvenuto Cellini*, *Trojanie*, *Beatrycze i Benedykt*, kantaty romantycznej *Potępienie Fausta*

11.12 – 175. rocznica urodzin **Roberta Kocha** (1843–1910), niemieckiego lekarza, jednego z twórców nowoczesnej bakteriologii, odkrywcy bakterii wywołujących wąglika, cholere i gruźlicę; laureata Nagrody Nobla w dziedzinie fizjologii lub medycyny (1906) za badania nad gruźlicą

11.12 – 175. rocznica śmierci **Casimira Delavigne'a** (1793–1843), francuskiego poety i dramaturga, autora utworów scenicznych *Nieszpory*, elegii i pieśni rewolucyjnych, m.in. *Warszawianka (La Varsovienne)*, *Paryżanka (La Parisienne)*, *Brukselanka (La Bruxellois)*

11.12 – 135. rocznica urodzin **Stanisława Adamczewskiego** (1883–1952), polskiego historyka literatury, krytyka literackiego, edytora, członka Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, autora m.in. prac poświęconych Stefanowi Żeromskiemu *Serce nienasycone*, opracowań edytorskich utworów Jana Kochanowskiego, Wacława Potockiego, Ignacego Krasickiego

11.12 – 110. rocznica urodzin **Aleksandra Janty-Polczyńskiego** (1908–1974), polskiego poety, prozaika, publicysty, tłumacza, bibliofila, od 1928 r. na emigracji; autora m.in. reportaży z podróży *Ziemia jest okrągła*, zbiorów poezji *Krzyk w cyrku*; przyczynił się do odzyskania przez Polskę części zbiorów wawelskich

11.12 – 100. rocznica urodzin **Aleksandra Solżenicyna** (1918–2008), rosyjskiego pisarza, publicysty, więźnia łagrów i zesłańca, laureata literackiej Nagrody Nobla (1970), autora m.in. opowiadań *Jeden dzień Iwana Denisowicza*, powieści *Krąg pierwszy*, *Oddział chorych na raka*, cyklu poświęconego łagrowej martyrologii *Archipelag GUŁag 1918–1956*

11.12 – 100. rocznica urodzin **Zygmunta Kalużyńskiego** (1918–2004), polskiego krytyka filmowego, teatralnego i literackiego, publicysty, współpracownika „Polityki”, współtwórcy programu telewizyjnego *Perty z lamusa*, autora zbiorów recenzji, felietonów, m.in. *Nowa fala zalewa kino*

11.12 – 15. rocznica śmierci **Czesława Hernasa** (1928–2003), polskiego filologa, historyka literatury, badacza folkloru, profesora Uniwersytetu Wrocławskiego; autora opracowań dziejów literatury polskiej i obcej epoki baroku, m.in.: *Literatura baroku*, *Polska XVII wieku*, *Polnischer Barock*; autora opracowań o folklorze, m.in. *Hejnaty polskie*, *W kalinowym lesie*; odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (2001)

12.12 – 195. rocznica urodzin **Władysława Ludwika Anczyca** (pseud. Kazimierz Góralczyk; 1823–1883), polskiego poety, dramatopisarza, tłumacza, działacza ludowego; redaktora „Tygodnika Ilustrowanego”, „Wędrowca”, tajnych pism powstańczych „Kosynier” i „Partyzant”; artykułami: *Zwóz żentycy w Tatrach, Zakopane i lud podhalski, Wspomnienia z Tatr* przyczyniał się do popularyzacji Tatr; autor cyklu *Pieśni zbudzonych*; w teatrze krakowskim wystawił dramaty: *Emigracja chłopska, Kościuszko pod Raclawicami*

12.12 – 155. rocznica urodzin **Edvarda Muncha** (1863–1944), norweskiego malarza i grafika, prekursora ekspresjonizmu, związanego z symbolistami i szkołą z Pont-Aven; twórcy symbolicznych kompozycji figuralnych, w których dawał wyraz obsesjom erotycznym, uczuciom samotności, przygnębienia, lęku przed chorobą i śmiercią, m.in. *Krzyk, Niepokój, Chore dziecko, Zazdrość, Pocałunek, Madonna, Taniec życia, Dziewczeta na moście, Śmierć w pokoju chorego*

13.12 – 145. rocznica urodzin **Walerija Briusowa** (1873–1924), rosyjskiego poety, powieściopisarza, dramaturga, tłumacza i eseisty, przedstawiciela symbolizmu, autora m.in. powieści *Ognisty anioł*, studiów *Mój Puszkina*, tłumaczeń poezji zachodnioeuropejskiej i ormiańskiej

14.12 – 230. rocznica śmierci **Carla Philipa Emanuela Bacha** (1714–1788), niemieckiego kompozytora, pianisty i klawesynisty, zwanego „Bachem berlińskim” lub „hamburskim”; w wieku 11 lat potrafił zagrać a vista wszystkie dzieła swego ojca Johanna Sebastiana Bacha na instrumenty klawiszowe; kompozytora koncertów, sonat i fantazji na klawesyn, autora pieśni, symfonii; reprezentanta stylu galant (rokoko) i prekursora stylu Sturm und Drang

14.12 – 105. rocznica urodzin **Artura Sandauera** (1913–1989), polskiego krytyka literackiego, eseisty, tłumacza, profesora Uniwersytetu Warszawskiego; popularyzatora twórczości Witolda Gombrowicza, Brunona Schultza, Mirona Białoszewskiego, sygnatariusza *Listu 34*, współpracownika „Nowej Kultury”, „Przeglądu Kulturalnego”, „Współczesności”, paryskiej „Kultury”, „Polityki”; autora m.in. szkiców *Poeci trzech pokoleń*

15.12 – 25. rocznica śmierci **Janusza Stanisława Pasierba** (1929–1993), polskiego poety, eseisty, historyka sztuki, teologa, księdza, profesora Akademii Teologii Katolickiej; autora publikacji na temat historii sztuki nowożytnej, ikonografii, teorii kultury, m.in. *Pionowy wymiar kultury*, tomików wierszy *Puste łąki, Butelka lejdejska*

16.12 – 90. rocznica urodzin **Philipa Kindreda Dicka** (1928–1982), amerykańskiego prozaika, autora powieści i nowel z pogranicza fantastyki i literatury fantastycznonaukowej, m.in. *Czas poza czasem, Człowiek z Wysokiego Zamku, Ubik, Valis*

17.12 – 115. rocznica urodzin **Erskine'a Caldwell** (1903–1987), amerykańskiego pisarza, znanego także z wnikliwych reportaży i krytycznej publicystyki społecznej, autora licznych nowel i powieści ukazujących swoistość kulturową Południa USA, m.in. *Sługa Boży, Droga tytoniowa, Poletko Pana Boga, Chłopiec z Georgii*

18.12 – 215. rocznica śmierci **Johanna Gottfrieda Herdera** (1744–1803), niemieckiego filozofa, pastora i pisarza, którego poglądy wpłynęły znacząco na późniejszy rozwój idei narodu (koncepcja *Volk*) oraz filozofii i historii kultury; jednego z *klasyków weimarskich*; prekursora romantyzmu, autora m.in. *Rozprawy o pochodzeniu języka, Myśli o filozofii dziejów*

18.12 – 115. rocznica urodzin **Jana Brzękowskiego** (pseud. Jan Bereta, Jan Jarmott; 1903–1983), polskiego poety, pisarza i teoretyka poezji, eseisty, przedstawiciela awangardy krakowskiej, współtwórcy grupy artystów rewolucyjnych, od 1928 r. na emigracji we Francji; publikował w polskiej prasie emigracyjnej – w „Kulturze”, „Oficynie Poetów” i czasopismach krajowych: „Życiu Literackim”, „Twórczości”, „Poezji”; autor *Wierszy awangardowych*, powieści *Psychoanalitik w podróży*, dramatu *Dziurek w Elsynorze*

18.12 – 50. rocznica śmierci **Stanisława Pigonia** (1885–1968), polskiego historyka literatury, pedagoga, wybitnego znawcy twórczości Adama Mickiewicza, badacza literatury polskiej XIX i początku XX wieku, edytora dzieł Aleksandra Fredry, Stefana Żeromskiego, Władysława Orkana; autora publikacji *Wybór pisarzy ludowych*, pamiętników *Z przedziwa pamięci*

19.12 – 170. rocznica śmierci **Emily Brontë** (pseud. Ellis Bell; 1818–1848), angielskiej pisarki i poetki, autorki powieści *Wichrowe wzgórza*, która zyskała nieprzychylnie recenzje, ganiono ją za to, że jest brutalna i ponura

20.12 – 55. rocznica śmierci **Gustawa Morcinka** (właśc. Augustyn Morcinek; 1891–1963), polskiego pisarza związanego ze Śląskiem, nauczyciela, działacza społecznego, posła na Sejm PRL I kadencji; członka Ogólnopolskiego Komitetu Frontu Jedności Narodu, autora powieści oraz nowel dla dorosłych i młodzieży, m.in. *Wyrąbany chodnik, Pokład Joanny, Czarna Julka, Łysek z pokładu Idy*; odznaczony m.in. Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (1959), Medalem Pamiątkowym za Obronę Śląska Cieszyńskiego

20.12 – 50. rocznica śmierci **Johna Steinbecka** (1902–1968), amerykańskiego powieściopisarza, dziennikarza, laureata literackiej Nagrody Nobla (1962), autora m.in. powieści *Na wschód od Edenu, Tortilla Flat, Grona gniewu*

21.12 – 60. rocznica śmierci **Liona Feuchtwangera** (właśc. Jacob Arje; 1884–1958), niemieckiego powieściopisarza i dramaturga, od 1933 r. na emigracji we Francji i stanach Zjednoczonych, autora m.in. powieści historycznych *Wojna żydowska*, *Listy w winnicy*, biograficzno-historycznych *Goya*, *Mądrość głupca albo śmierć i apoteoza Jana Jakuba Rousseau*, *Samozwańczy Neron*

21.12 – 40. rocznica śmierci **Rogera Cailloisa** (1913–1978), francuskiego intelektualisty, socjologa, filozofa, pisarza i krytyka, autora prac z zakresu teorii literatury, socjologii, estetyki, m.in. *Człowiek i sacrum*, *Gry i ludzie*, *Odpowiedzialność i styl*, *Żywiół i ład*, powieści *Poncjusz Piłat*, przekładów Jorge'a Luisa Borgesa; redaktora międzynarodowego periodyku filozoficznego „Diogenes”

21.12 – 30. rocznica śmierci **Bohdana Czeszki** (pseud. Agawa; 1923–1988), polskiego pisarza, publicysty, scenarzysty i felietonisty; posła na Sejm PRL; autora opowiadań *Początek edukacji*, powieści o tematyce okupacyjnej *Pokolenia*; redaktora „Przeglądu Kulturalnego” i warszawskiej „Kultury”; odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1954), Orderem Budowniczych Polski Ludowej (1984)

22.12 – 160. rocznica urodzin **Giacoma Pucciniego** (1858–1924), włoskiego kompozytora muzyki operowej, wolnomularza; twórcy oper, m.in. *Manon Lescaut*, *Cyganeria*, *Tosca*, *Madame Butterfly* i niedokończonej *Turandot*

22.12 – 115. rocznica urodzin **Zbigniewa Grabowskiego** (1903–1974), polskiego prozaika, publicysty, krytyka literackiego, tłumacza, autora publikacji *Ze studiów nad Josephem Conradem*, powieści, esejów, m.in. *Ojczyzna Europa*, po II wojnie światowej na emigracji współpracował, m.in. z „Ilustrowanym Kurierem Codziennym”, „Tygodnikiem Ilustrowanym”, „Kurierem Literacko-Naukowym”

22.12 – 75. rocznica śmierci **Beatrix Potter** (1866–1943), angielskiej pisarki i ilustratorki, autorki książek dla dzieci, m.in. cyklu *Piotruś Królik*, w Polsce wydanych w serii *Biblioteka Królika Piotrusia* oraz *Bajka dla najmłodszych* i *Powiastrki Beatrix Potter*

23.12 – 20. rocznica śmierci **Anatolija Rybakowa** (1911–1998), rosyjskiego pisarza, autora powieści dokumentujących represje stalinowskie *Dzieci Arbatu*, *Trzydziesty piąty i później*, utworów dla dzieci i młodzieży *Kordzik*, *Wakacje Krosza*, *Krosz szuka bohatera*

24.12 – 220. rocznica urodzin **Adama Mickiewicza** (1798–1855), polskiego poety zaliczanego do grona tzw. Trzech Wieszczów, nazywanego też „poetą przeobrażeń” oraz „bardem słowiańskim”; publicysty, tłumacza i filozofa, działacza niepodległościowego i religijnego, mistyka, założyciela Towarzystwa Filomatycznego; autora *Ballad i romansów*, powieści poetyckich m.in. *Konrad Wallenrod*, dramatu *Dziady* oraz epepei narodowej *Pan Tadeusz* oraz broszury *Księgi narodu polskiego i pielgrzymstwa polskiego*

24.12 – 155. rocznica śmierci **William Makepeace Thackeray** (1811–1863), angielskiego powieściopisarza, satyryka, dziennikarza, przedstawiciela realizmu krytycznego, popularność zyskał dzięki powieści *Targowisko próżności* (*Vanity Fair*) – satyrycznemu portretowi społeczeństwa angielskiego w XIX wieku; autora powieści *Dzieje Pendennisa*, baśni dla dzieci *Pierścień i róża*; autora studiów nad literaturą i historią Anglii *Angielscy humoryści osiemnastego wieku*

24.12 – 135. rocznica urodzin **Stefana Jaracza** (1883–1945), polskiego aktora teatralnego i filmowego, pisarza, publicysty, reżysera, założyciela Teatru Ateneum w Warszawie; więźnia niemieckiego obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau; zagrał w filmie *Przedwiośnie*, w spektaklu teatralnym *Zemsta Aleksandra Fredry*, *Przepióreczka* Stefana Żeromskiego; odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski (1930)

24.12 – 80. rocznica urodzin **Ewy Ostrowskiej** (pseud. Brunon Zbyszewski, Nancy Lane; 1938–2012), polskiej pisarki i dziennikarki, autorki powieści obyczajowych: *Ptaki na niebie*, thrillerów: *Bez wybaczenia*, kryminałów: *Pamiętaj o Róży*, zbiorów opowiadań: *Tort urodzinowy* oraz książek dla dzieci i młodzieży; za książkę *Co słycać za tymi drzwiami* otrzymała nagrodę IBBY (1983); uhonorowana Nagrodą Prezesa Rady Ministrów za twórczość dla dzieci i młodzieży

25.12 – 115. rocznica urodzin **Teodozji Lisiewicz** (pseud. Helena Boyer, Siostra Anna; 1903–1975), polskiej pisarki, aktorki, tłumaczki, autorki felietonów i słuchowisk radiowych, współtwórczyni radiowej Wesołej Lwowskiej Fali, w której występowała jako Ciotka Bańdziuchowa; podczas II wojny światowej grała w zespołach teatralnych Armii Polskiej gen. W. Andersa; redaktorka działów kobiecych w „Dzienniku Żołnierza”, „Tygodniu Polskim” oraz „Głosie Kobiet”; prezes Związku Pisarzy Polskich na Obczyźnie (1968)

25.12 – 80. rocznica śmierci **Karela Čapka** (1890–1938), czeskiego prozaika, dramaturga, publicysty i tłumacza, prekursora powieści science fiction, autora m.in. powieści *Inwazja jaszczurów*, *Krakatit*, *Fabryka absolutu*, nowel *Opowieści z różnych kieszeni*, powieści dla dzieci *Daszeńka czyli żywot szczeniaka*

26.12 – 95. rocznica urodzin **Ludmiły Marjańskiej** (1923–2005), polskiej poetki, powieściopisarki, tłumaczki literatury angielskiej, autorki książek dla dzieci, redaktorki audycji poetyckich w Polskim Radiu; opublikowała m.in. tomy poezji *Chmurne okna*, utwory dla dzieci, np. *Pierwszy śnieg*, *pierwsze wiosny*, *Pimpinella i Tatarzy*

27.12 – 100. rocznica **wybuchu powstania wielkopolskiego**, trwającego do 16.02.1919 r. – zakończonego rozejmem w Trewirze

27.12 – 80. rocznica śmierci **Osipa Mandelsztama** (1891–1938), rosyjskiego poety, prozaika i eseisty, przedstawiciela i teoretyka akmeizmu, więźnia łagrów, autora m.in. manifestu *Świat akmeizmu*, zbiorów wierszy *Kamień*, *Zeszyty woroneskie*, prozy wspomnieniowej *Zgiełk czasu*, esejów *Słowo i kultura*

27.12 – 65. rocznica śmierci **Juliana Tuwima** (1894–1953), polskiego poety, satyryka, tłumacza (głównie literatury rosyjskiej), współtwórcy grupy poetyckiej Skamander, kabaretu literackiego Picador, współpracownika „Skamandra”, „Wiadomości Literackich”, „Cyrulika Warszawskiego”; autora m.in. tomików poezji *Czyhanie na Boga*, poematu *Kwiaty polskie*, wierszy dla dzieci

28.12 – 95. rocznica śmierci **Gustave'a Eiffla** (właśc. Alexandre Gustave Eiffel; 1832–1923), francuskiego inżyniera, konstruktora mostów, wiaduktów, słuz i innych budowli stalowych i żeliwnych, m.in. *wieży Eiffla*, *mostu Aleksandra III* w Paryżu, *wiaduktu Garambit* nad rzeką Truyere, *Statuy Wolności* w Nowym Jorku

30.12 – 130. rocznica urodzin **Eugeniusza Kwiatkowskiego** (1888–1974), polskiego inżyniera, chemika, działacza gospodarczego, polityka, ministra przemysłu i handlu w II RP; twórcy koncepcji rozwoju handlu morskiego, budowniczego portu w Gdyni, inicjatora budowy Centralnego Okręgu Przemysłowego; autora m.in. *Zarysu dziejów gospodarczych świata*

31.12 – 145. rocznica śmierci **Józefa Wysockiego** (1809–1873), polskiego generała, działacza emigracyjnego, uczestnika powstań: listopadowego, styczniowego i węgierskiego; autora publikacji *Kurs sztuki wojskowej*

31.12 – 130. rocznica urodzin **Andrzeja Pronaszki** (1888–1961), polskiego malarza, scenografa, pedagoga, reformatora plastyki teatralnej, reprezentanta awangardowej sztuki lat 20. i 30. XX wieku, współzałożyciela grupy Formiści, członka grupy Praesens; twórcy martwych natur, portretów, pejzaży, projektów scenografii dla teatrów Warszawy, Krakowa, Łodzi; autora *Zapisków scenografa*; znanych dzieł malarskich: *Autoportret na tle gałęzi drzewa*, *Poranek na folwarku*, cykl *Pejzaże sentymentalne*, *Martwa Natura z gwiazdami*

31.12 – 110. rocznica urodzin **Szymona Wiesenthala** (1908–2005), żydowskiego działacza, dziennikarza i pisarza, muzyka, inżyniera, architekta, tropiciela hitlerowskich zbrodniarzy wojennych, tzw. „łowcy nazistów”, twórcy *Żydowskiego Centrum Dokumentacji Historycznej Okresu Holocaustu*, związanego z polskim antyrasistowskim Stowarzyszeniem Nigdy Więcej, autora wspomnień, m.in. *Prawo, nie zemsta*; odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (1994)

ROZDZIAŁ 10. ROCZNICE REGIONALNE

210. rocznica urodzin **Edwarda Feitzingera** (senior; 1808–1868), księgarza i intrologatora, założyciela firmy księgarskiej działającej w Cieszynie do 1945 r. **(zm. 1868) (140)**

130. rocznica urodzin **Jerzego Hadyny** (1888–1968), nauczyciela muzyki, kompozytora, zbieracza pieśni ludowych, działacza społecznego, propagatora amatorskiego ruchu artystycznego na Śląsku Cieszyńskim, organizatora życia śpiewaczego po obu stronach Olzy, autora opracowań pieśni ludowych na chóry a cappella i z akompaniamentem, twórcy opery ludowej *Śpiący rycerze* wg libretta Jana Łyska; wielkiego miłośnika beskidzkiej góralszczyzny

120. rocznica urodzin **Kazimiery Alberti** (1898–1962), polskiej poetki, powieściopisarki, tłumaczki, działaczki kulturalnej; od 1930 r. mieszkanki Białej Krakowskiej, która przyczyniła się do ożywienia życia literackiego w Białej Krakowskiej i Bielsku, zajmowała się szeroko rozumianą działalnością kulturalną, wraz z mężem Stanisławem Alberti prowadziła salon literacki; w Krakowie działała w konspiracji, więziona w niemieckim obozie Ravensbrück, po wojnie wyjechała do Włoch

70 lat temu (1948) w **Studiu Filmów Rysunkowych** w Bielsku-Białej powstał pierwszy film *Czy to był sens?* w reżyserii Zdzisława Lachura

STYCZEŃ

01.01 – 120. rocznica urodzin **Viktora Ullmanna** (1898–1944), austriackiego kompozytora i dyrygenta urodzonego w Cieszynie; jego opera *Cesarz Atlantydy*, napisana w obozie w Terezynie została ocalona i wystawiona po raz pierwszy w ramach XV Międzynarodowego Festiwalu im. Ady Sari w Nowym Sączu w 2009 r.

01.01 – 135. rocznica urodzin **Emanuela Grima** (1883–1959), księdza, poety, prozaika, dramaturga, badacza dziejów i piśmiennictwa śląskiego, działacza narodowego i politycznego, współpracownika „Gwiazdki Cieszyńskiej” i „Zarania Śląskiego”; opublikował m.in. tom poezji *Znad brzegów Olzy, Baśnie z Podbeskidzia*, dramaty *Jaselka śląskie, Wesele śląskie, Wanda*

04.01 – 90. rocznica śmierci **Jerzego Michejdy** (1860–1928), urodzonego w Olbrachcicach nauczyciela, działacza oświatowego, publicysty, współtwórcy i redaktora Miesięcznika Pedagogicznego, założyciela Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego; zmarł w Ustroniu

08.01 – 80. rocznica urodzin **Czesławy Pszczolińskiej-Burczak** (1938-), aktorki Teatru Polskiego w Bielsku-Białej, wieloletniej mistrzyni ceremonii w bielskim Urzędzie Stanu Cywilnego

08.01 – 45. rocznica śmierci **Władysława Zajączka** (1897–1973), urzędnika, działacza sportowego, związanego z Oddziałem PTT w Białej, współzałożyciela Sekcji Narciarskiej Koła PTT w Białej; organizatora wielu imprez narciarskich w Beskidach, od lat 30. działacza Bielsko-Bialskiego Sport Verein w Bielsku oraz Bialskiego Klubu Sportowego w Białej

09.01 – 295 lat temu (1723) na prośbę starosty Jakuba Rybińskiego **król August II Mocny przyznał Białej prawa miejskie** oraz nadał herb

09.01 – 90. rocznica śmierci **Antoniego Osuchowskiego** (1849–1928), prawnika, społecznika, mecenasa oświaty; finansował polskie szkoły na Śląsku Cieszyńskim, a po agresji Czech na Polskę także na Zaolziu

11.01 – 90. rocznica urodzin **Bolesława Lubosza** (1928–2001), poety, prozaika, dziennikarza, tłumacza, kierownika literackiego Teatru Polskiego i Banialuki w Bielsku-Białej, redaktora „Poglądów” i wydawnictwa „Śląsk”, współredaktora „Kalendarza Beskidzkiego”, współpracownika „Kroniki Beskidzkiej”; autora m.in. tomów poezji *Czas ballady*, opowiadań *Opowiedzieć zapomnienie*, powieści *Wyjście z ognia*, wspomnień *Alfabet śląski*

11.01 – 20. rocznica śmierci **Józefa Krzempka** (1936–1998), artysty, malarza sztalugowego i grafika urodzonego w Zarzeczu; przez rok uczęszczał do technikum plastycznego w Bielsku, prowadził własny warsztat *Reklamy i Szyldy* w Skoczowie; uczestnik wielu plenerów i wystaw malarskich najczęściej w Bielsku-Białej, zdobył najwyższe trofeum Podbeskidzia w kategorii nieprofesjonalistów „Małą Nagrodę Ondraszka” (1984), mieszkał i tworzył w Jaworzu

12.01 – 95. rocznica urodzin **Alfreda Biedrawy** (1923–2016), bielskiego artysty malarza, pedagoga, wykładowcy; urodzonego w Kętach; studiował malarstwo w krakowskiej ASP, wykładał w Instytucie Wychowania Plastycznego Filii Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie

14.01 – 35. rocznica śmierci **Franciszka Floriana Barteczka** (1891–1983), nauczyciela, kpt. Wojska Polskiego, jednego z przywódców przewrotu w Cieszynie w październiku 1918 r.; uczestnika III Powstania Śląskiego, kierownika SP w Jasienicy

15.01 – 60. rocznica urodzin **Jacka Bożka** (1958-) działacza na rzecz ochrony środowiska, założyciela (1988) i przewodniczącego Klubu Gaja w Bielsku-Białej

16.01 – 135. rocznica urodzin **Marii Czeskiej-Mączyńskiej** (1883–1944), powieściopisarki, autorki utworów o tematyce religijnej, historycznej, książek dla młodzieży *Dwaj Rymaszowie*, *Opowieści Chrystusowe*, *W obronie Gdańska*; publikowała swoje utwory m.in. w czasopiśmie: „Przewodnik Katolicki” „Płomyk” i „Płomyczek”; od 1918 r. związana z Żywcem

16.01 – 110. rocznica urodzin **Adolfa Fierli** (1908–1967), nauczyciela, pisarza i poety pochodzącego z Zaolzia, wybitnego regionalisty, publicyisty, tłumacza literatury czeskiej; w swoich dziełach, które pisał w języku polskim oraz w dialekcie cieszyńskim, opisywał życie mieszkańców Śląska Cieszyńskiego i górników w Zagłębiu Karwińskim; autor wierszy religijnych, gwarowych ballad o motywach beskidzkich *Hałdy*, *Ondraszek*, *Kolędy beskidzkie*

17.01 – 90. rocznica urodzin **Romana Fristera** (1928–2015), urodzonego w Bielsku polsko-izraelskiego pisarza, dziennikarza, nauczyciela akademickiego, rektora wyższych uczelni, działacza kultury

17.01 – 30. rocznica śmierci **Edwarda Hilarowicza** (1926–1988), artysty, aktora lalkarza, długoletniego pracownika Państwowego Teatru Lalek Baniałuka w Bielsku-Białej

17.01 – 25. rocznica śmierci **Ignacego Bieńka** (1925–1993), artysty malarza, rysownika, projektanta sztuki użytkowej urodzonego w Bystrej Krakowskiej, animatora kultury, związanego z regionem Podbeskidzia; współzałożyciela działającej w latach 1961–1993 grupy plastycznej Beskid, autora słynnej mozaiki przy ul. Leszczyńskiej w Bielsku-Białej, zburzonej w nocy z 20 na 21 listopada 2000 r.

18.01 – 85. rocznica śmierci **Oskara Zawiszy** (1878–1933), księdza katolickiego, kompozytora, autora oper i symfonii, działacza kulturalnego i oświatowego na Zaolziu, współpracownika „Gwiazdki Cieszyńskiej” i „Zarania Śląskiego”, autora publikacji *Dzieje Strumienia*, sztuk teatralnych z muzyką dla ludowych scen amatorskich, m.in. *Czarna księżna*, *Jaselka*, zbieracza pieśni ludowych i górniczych ze Śląska Cieszyńskiego i Zaolzia

21.01 – 300. rocznica śmierci **Piotra Brygierskiego** (ok. 1630–1718), malarza, którego dzieła znajdują się w kościele św. Marii Magdaleny w Cieszynie i Muzeum Śląska Cieszyńskiego (portret księcia Adama Waława); zmarł w Cieszynie

21.01 – 50. rocznica urodzin **Roberta Talarczyka** (1968-), aktora i reżysera, absolwenta wrocławskiego Wydziału Zamiejscowego Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej w Krakowie, w latach 2005–2013 dyrektora bielskiego Teatru Polskiego, od r. 2013 dyrektora Teatru Śląskiego w Katowicach

22.01 – 100. rocznica urodzin **Józefa Drożdża** (1918–2012), nauczyciela, instruktora harcerskiego, harcmistrza, wieloletniego komendanta hufca ZHP w Bielsku-Białej; członek ruchu oporu, więźnia obozów Auschwitz-Birkenau i Mauthausen-Gusen, działacza Polskiego Związku Narciarskiego i Szkolnych Związków Sportowych, kawalera Orderu Uśmiechu (2005)

22.01 – 75. rocznica urodzin **Bogusława Kierca** (1943-), poety, aktora, reżysera, scenografa, krytyka i historyka literatury, pedagoga, absolwenta bielskiego Państwowego Liceum Sztuk plastycznych i krakowskiej Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej, artysty scen wrocławskich i nauczyciela akademickiego tamtejszych uczelni artystycznych; od 2000 r. związanego z Teatrem Baniałuka w Bielsku-Białej

22.01 – 65. rocznica urodzin **Tadeusza Borutki** (1953-), urodzonego w Bielsku-Białej duchownego katolickiego, teologa specjalizującego się w katolickiej nauce społecznej, profesora; dyrektora Instytutu Teologicznego im. św. Jana Kantego w Bielsku-Białej – oddziału Papieskiego Uniwersytetu Jana Pawła II w Krakowie

23.01 – 30. rocznica śmierci **Michała Boczka** (1900–1988), twórcy ludowego z Rajczy, rzeźbiarza, malarza, grafika, budowniczego szopek; działacza Stowarzyszenia Twórców Ludowych (STL), zdobywcy wielu nagród i wyróżnień; Odznaczony Krzyżem Komandorskim Odrodzenia Polski

23.01 – 30. rocznica śmierci **Franciszka Adamskiego** (1893–1988), nauczyciela, legionisty; w latach 1915–1918 przebywał w niewoli rosyjskiej, w latach 1940–1941 w hitlerowskich więzieniach i obozach koncentracyjnych; uczył m.in. w Janowicach i Straconce, zmarł w Bielsku-Białej

24.01 – 170. rocznica urodzin **Jana Kubisza** (1848–1929), polskiego działacza narodowego Śląska Cieszyńskiego, nauczyciela, poety, pamiętnikarza; autora utworów o charakterze patriotycznym i religijnym publikowanych w „Gwiazdce Cieszyńskiej”, „Przyjacielu ludu”, „Kalendarzu Ewangelickim”; autora *Pamiętnika starego nauczyciela*, twórcy pieśni *Ojcowski dom*; jego wiersz *Płyniesz Olzo* stał się hymnem Śląska Cieszyńskiego

26.01 – 130. rocznica urodzin **Fritza Lubricha** (1888–1971), kompozytora, nauczyciela muzyki w Bielsku

28.01 – 70. rocznica urodzin **Wojciecha Wyskiera** (1948–1989), historyka literatury, krytyka literackiego

30.01 – 180. rocznica urodzin **Alfreda Kroputschka** (1838–1911), pochodzącego z Bielska austriackiego generała, oficera artylerii, inżyniera i konstruktora broni palnej

30.01 – 70. rocznica urodzin **Zbigniewa Cieślara** (1948-), lalkarza, aktora Teatru Lalek Banialuka i Teatru Polskiego w Bielsku-Białej, działacza teatralnego

31.01 – 20. rocznica śmierci **Karola Stryi** (1915–1998), wieloletniego dyrygenta Filharmonii Śląskiej, pedagoga, inicjatora konkursu im. G. Fitelberga w Katowicach; urodzonego w Cieszynie

LUTY

02.02 – 110. rocznica urodzin **Karola Stawowego** (1908–1986), współzałożyciela i wiceprezesa Towarzystwa Miłośników Ziemi Bielsko-Bialskiej, działacza społecznego

03.02 – 155. rocznica urodzin **Józefa Londzina** (1863–1929), księdza, działacza oświatowego, narodowego i politycznego, historyka, folklorysty i bibliografa, posła parlamentu austriackiego, Sejmu Ustawodawczego RP, Sejmu Śląskiego, burmistrza Cieszyna; redaktora „Gwiazdki Cieszyńskiej”, działacza Macierzy Szkolnej Księstwa Cieszyńskiego

03.02 – 95. rocznica urodzin **Stanisława Kosmalewskiego** (1923–2016), aktora Teatru Polskiego w Bielsku-Białej, Teatru Telewizji i Teatru Polskiego Radia

03.02 – 30. rocznica śmierci **Karola Piegzy** (1899–1988), nauczyciela, pisarza, folklorysty, fotografa oraz malarza z Zaolzia na Śląsku Cieszyńskim; autora książek *Malarze śląscy*, *Ceramika cieszyńska*, *Cieszyńskie skrzynie malowane*, zbiorów opowiadań *Sękaci ludzie*, *Tam pod Kozubową*

05.02 – 195. rocznica urodzin **Jana Śliwki** (1823–1874), nauczyciela, działacza oświatowego i narodowego na Śląsku Cieszyńskim, autora polskich podręczników szkolnych dla szkół ewangelickich *Historye biblijne dla początkowej nauki dzieci*, *Geografia czyli opis ziemi dla uczącej się młodzieży*, *Książka do czytania dla wyższych oddziałów szkół ludowych*

07.02 – 35. rocznica śmierci **Jana Kazimierza Zaremby** (1906–1983), historyka literatury staropolskiej na Śląsku, współzałożyciela gazety literackiej „Fantana”, prorektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Katowicach, dyrektora Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Śląskiego; autora m.in. publikacji *Polscy pisarze na Śląsku po wojnie trzydziestoletniej*, *Polska literatura na Śląsku*; współpracował nad bibliografią piśmiennictwa śląskiego *Śląski Korbut*

08.02 – 115. rocznica urodzin **Jana Wałaskiego** (1903–1993), działacza kulturalno-społecznego, pamiętnikarza, zbieracza pieśni i tańców ludowych, twórcy widowisk regionalnych w gwarze, m.in. *Pieśń o ludzie naszym*, *Wesele cieszyńskie*, *Nima, nima jak to pod gróniami*, autora *Kroniki gminy Goleszów*; założyciela Zespołu Regionalnego Cementowni Goleszów

11.02 – 25. rocznica śmierci **Władysława Miodowicza** (1907–1993), filozofa, geografą i meteorologa, społecznika, działacza turystycznego i krajoznawczego, absolwenta Gimnazjum Realnego w Białej, autora monografii o Babiej Górze, przewodników beskidzkich, map; przed wojną gospodarza schroniska na Markowych Szczawinach, od 1967 r. społecznego opiekuna szlaków tatrzańskich i beskidzkich

12.02 – 135. rocznica urodzin **Jana Lasoty** (1883–1973), proboszcza parafii ewangelickiej w Jaworzu, burmistrza Jaworza, działacza narodowego i społecznego, propagatora spółdzielczości, publicysty, redaktora „Ewangelika”

12.02 – 40. rocznica śmierci **Wiesława Dymnego** (1936–1978), polskiego prozaika, poety, tekściarza, scenarzysty filmowego, scenografa, rysownika, piosenkarza, satyryka, aktora, współtwórcy kabaretu Piwnica pod Baranami, kierownika artystycznego krakowskiej grupy big beatowej Szwagry; autora *Opowiadań zwykłych*, ukończył III LO im. S. Żeromskiego w Bielsku-Białej

12.02 – 25. rocznica śmierci **Edwarda Londzina** (1922–1993), muzyka, grającego m.in. w duecie z Lidią Grychtołówną, dyrygenta Wielkiej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach, pedagoga, pracował na Wydziale Pedagogiczno-Artystycznym Uniwersytetu Śląskiego Filii w Cieszynie

12.02 – 10. rocznica śmierci **Józefa Sanaka** (1917–2008), księdza katolickiego; w czasie wojny konspirował w AK, pomagał więźniom z KL Auschwitz; represjonowany w czasach stalinowskich, był proboszczem w Kozach i w Białej

13.02 – 80. rocznica urodzin **Mieczysław Pawełkiewicza** (1938–2007) saneczkarza, olimpijczyka, wicemistrza świata w jedynkach (1965) i dwójkach w parze z Edwardem Fenderem (1963), urodził się i zmarł w Bielsku-Białej

15.02 – 255. rocznica zawarcia **pokoju w Hubertsburgu** (1763) między Austrią i Prusami, w wyniku którego Śląsk, bez Księstwa Cieszyńskiego i Śląska Opawskiego, dostał się pod panowanie pruskie

16.02 – 195. rocznica urodzin **Pawła Oszeldy** (1823–1864), lekarza, działacza narodowego i społecznego, uczestnika akcji pomocy Ślązakom ze Śląska Cieszyńskiego dotkniętych głodem i chorobą (tyfus głodowy); organizatora wieców chłopskich w 1848 r.

18.02 – 120. rocznica śmierci **Andrzeja Cinciały** (1825–1898), prawnika, działacza narodowego na Śląsku Cieszyńskim, folklorysty; redaktora „Tygodnika Cieszyńskiego”; współzałożyciela Czytelni Ludowej w Cieszynie; autora opracowań: *Przysłowia, przypowieści i ciekawe zwroty językowe ludu polskiego na Śląsku, w Księstwie Cieszyńskim, Pieśni ludu śląskiego z okolic Cieszyna, Słownik dialektyczny Śląska Cieszyńskiego*

20.02 – 75. rocznica śmierci **Pawła Musioła** (1905–1943), doktora filologii polskiej, pisarza, wydawcy, współtwórcy Tajnej Organizacji Wojskowej i Związku Walki Zbrojnej (inspektora Inspektoratu Cieszyńskiego i Bielskiego); urodził się w Lesznej Górnej, zamordowany przez hitlerowców w katowickim więzieniu

20.02 – 70. rocznica urodzin **Radosława Piwowarskiego** (1948-), reżysera urodzonego w Olszówce Dolnej (obecnie dzielnicy Bielska-Białej), scenarzysty oraz aktora filmowego, dyrektora programowego TVP; wyreżyserował m.in. *Szpilki na Giewoncie, Hotel 52, Jan Serce*, zagrał m.in. w filmie *Żołnierz królowej Madagaskaru*

20.02 – 10. rocznica śmierci **Roberta Danela** (1934–2008), dziennikarza, publicysty, tłumacza, wieloletniego sekretarza i redaktora naczelnego „Głosu Ziemi Cieszyńskiej”

22.02 – 60. rocznica powołania przez kardynała Stefana Wyszyńskiego **Ogólnopolskiego Sekretariatu Duszpasterstwa Gluchoniemych** z siedzibą w Katowicach (1958)

25.02 – 115. rocznica urodzin **Kazimierza Popiołka** (1903–1986), historyka, pedagoga, organizatora życia naukowego na Śląsku, pierwszego rektora Uniwersytetu Śląskiego; doktora honoris causa UŚ, uczestnika Powstania Warszawskiego, więźnia obozów hitlerowskich

25.02 – 95. rocznica **I Zjazdu Związku Powstańców Śląskich** w Katowicach – organizacji zrzeszającej uczestników powstań śląskich (1923)

25.02 – 25. rocznica śmierci **Leopolda Tajnera** (1921–1993), skoczek narciarski, kombinatora norweskiego, biegacza, olimpijczyka, inicjatora budowy wielu skoczni, pilota oblatywacza szybowcowego, trenera narciarskiego; zmarł w Wiśle

27.02 – 110. rocznica urodzin **Marii Sarnickiej** (1908–1990), nauczycielki, bibliotekarki, w latach 1948–1968 dyrektora Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bielsku-Białej

29.02 – 110. rocznica urodzin **Emanuela Guziura** (1908–1989), dyrygenta, publicyisty, twórcy zespołów śpiewaczych i orkiestr na Śląsku, w Wielkiej Brytanii i Francji; komendanta cywilnej obrony Śląska Cieszyńskiego w 1939 r., żołnierza Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, pierwszego redaktora naczelnego „Głosu Ziemi Cieszyńskiej” (1955–1956)

MARZEC

01.03 – 15. rocznica śmierci **Kazimierza Meresa** (1920–2003), aktora telewizyjnego i teatralnego, rysownika urodzonego w Bielsku, zadebiutował na deskach sceny bielskiej w 1945 r.

02.03 – 30. rocznica śmierci **Jana Pietraszko** (1911–1988), polskiego duchownego, biskupa pomocniczego krakowskiego, Sługi Bożego Kościoła katolickiego urodzonego w Buczkowicach, ucznia polskiego gimnazjum męskiego im. Adama Asnyka w Białej Krakowskiej; kaznodziei i spowiednika, kapelana harcerzy; współpracownika i przyjaciela kard. Karola Wojtyły; autora publikacji homiletycznych: *Rozważania, Spotkania, Medytacje w drodze*

03.03 – 25. rocznica śmierci **Stanisława Kieresińskiego** (1937–1993), aktora Teatru Polskiego w Bielsku-Białej; instruktora teatralnego

04.03 – 110. rocznica urodzin **Kazimierza Kopczyńskiego** (1908–1992), artysty malarza, pedagoga, współzałożyciela grupy artystycznej Beskid; więźnia hitlerowskich obozów; po wojnie animatora życia kulturalnego w Bielsku-Białej

04.03 – 75. rocznica urodzin **Kazimierza Wilczyńskiego** (1943–1988), malarza, i grafika, nauczyciela w Państwowym Liceum Sztuk Plastycznych w Bielsku-Białej, członka ZPAP; pracownika „Kroniki Beskidzkiej”, Wojewódzkiego Domu Kultury i Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Bielsku-Białej, gdzie opracowywał graficznie wydawnictwa, tworzył rysunki satyryczne, projekty plakatów, reklam, medali; wielokrotnie nagradzany w Ogólnopolskich Wystawach Malarstwa „Bielska Jesień”

05.03 – 135. rocznica urodzin **Ryszarda Ernesta Wagnera** (1883–1945), niemieckiego pastora, historyka regionu; przez ponad 30 lat proboszcza w Bielsku; wydawcy *Księgi kroniki bielsko-bialskiej* (1938)

08.03 – 50. rocznica śmierci **Leona Wolfa** (1883–1968), adwokata, doktora praw, polskiego działacza narodowego na Śląsku Cieszyńskim, posła do Zgromadzenia Narodowego w Pradze, senatora RP

10.03 – 140. rocznica urodzin **Pawła Nikodema** (1878–1954), pastora, seniora diecezji śląskiej kościoła ewangelicko-augsburskiego, działacza społecznego, redaktora „Posła Ewangelickiego”, „Kalendarza Ewangelickiego”

10.03 – 50. rocznica śmierci **Józefa Kidonia** (1890–1968), malarza portrecisty urodzonego w Rudzicy, studiował malarstwo w Wolnej Akademii Sztuki we Lwowie, którego polskości bronił przed Ukraińcami w 1919 r.

12.03 – 130. rocznica urodzin **Józefa Niedzieli** (1888–1942), księdza, działacza narodowego i społecznego, więźnia obozów koncentracyjnych, współzałożyciela Towarzystwa Oświaty na Śląsku im. św. Jacka w Opolu; związanego z „Katolikiem”, „Gwiazdką Cieszyńską”, „Górnoślązakiem”; współorganizatora Polskiego Czerwonego Krzyża na Śląsku

14.03 – 65. rocznica urodzin **Lidii Sztwiertni** (1953-), bielskiej rzeźbiarki; absolwentki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, autorki m.in. *Aniołów Muzyki* – nagród na festiwalu Wratislavia Cantans

15.03 – 135. rocznica urodzin **Józefa Gabriela Mondscheina** (1883–1961), poety, prozaika, publicysty, tłumacza, współpracownika m.in. „Dziennika Cieszyńskiego”, „Głosu Ludu Śląskiego”, „Robotnika Śląskiego”; autora tomików *Z niewoli śląskiej*, *Miecz płomienisty*

16.03 – 220. rocznica urodzin **Józefa Alojza Pukalskiego** (1798–1885), urodzonego w Cieszynie duchownego katolickiego, biskupa diecezjalnego tarnowskiego w latach 1852–1885

17.03 – 10. rocznica śmierci **Mieczysława Peterka** (1925–2008), fotografika, dokumentalisty, ilustratora wydawnictw, autora wspomnień pisanych cieszyńską gwara; zmarł w Bielsku-Białej

18.03 – 100. rocznica urodzin **Józefa Ondrusza** (1918–1996), znawcy literatury i kultury ludowej, etnografa, bibliofila, redaktora, zbieracza żywych tekstów ludowych, znawcy ekslibrisów; nauczyciela w polskich szkołach w Karwinie i Darkowie; autora *Godek śląskich*, *Przysłów i powiedzeń ludowych ze Śląska Cieszyńskiego*, działacza Harcerstwa Polskiego w Czechosłowacji – nagrodzonego Srebrnym Krzyżem Zasługi (1939)

19.03 – 65. rocznica urodzin **Aleksandra Sroczyńskiego** (pseud. Olo Sroczyński; 1953-), scenarzysty, reżysera, rysownika; w latach 70. związanego ze Studium Filmów Rysunkowych w Bielsku-Białej, od 1989 r. tworzącego w Stanach Zjednoczonych

20.03 – 95. rocznica śmierci **Józefa Bilczewskiego** (1860–1923), świętego Kościoła katolickiego urodzonego w Wilamowicach k. Kęt, arcybiskupa lwowskiego obrządku łacińskiego, rektora Uniwersytetu Lwowskiego, profesora teologii dogmatycznej; autora prac naukowych, m.in. *Archeologia chrześcijańska wobec historii kościoła i dogmatu* oraz *Eucharystia w świetle najdawniejszych pomników piśmiennych, ikonograficznych i epigraficznych*

20.03 – 70. rocznica powstania **Śląskiej Akademii Medycznej** (obecnie Śląski Uniwersytet Medyczny) w Katowicach (1948)

24.03 – 70. rocznica urodzin **Jerzego Kukuczki** (1948–1989), polskiego taternika, alpinisty, himalaisty; drugiego człowieka na Ziemi – zdobywcy Korony Himalajów i Karakorum – wszystkich 14 ośmiotysięczników; nagrodzonego srebrnym medalem olimpijskim na Igrzyskach w Calgary (1988); zginął podczas wejścia na Lhotse; pochodził z Istebnej

25.03 – 115. rocznica śmierci **Siegmunta Markusfelda** (1847–1903), współtwórcy komunikacji tramwajowej w Bielsku, radnego Bielska, dyrektora Bielskiej Kasy Oszczędności

29.03 – 155. rocznica śmierci **Józefa Lompy** (1797–1863), działacza, poety, tłumacza, publicysty, prozaika, pioniera oświaty ludowej oraz etnografii na Śląsku; prekursora polskiego odrodzenia narodowego na Górnym Śląsku, autora polskich podręczników szkolnych; publikował w prasie śląskiej: „Tygodniku Cieszyńskim”, „Dzienniku Górnośląskim”, „Gwiazdce Cieszyńskiej”; twórcy dzieł etnograficznych: *Pieśni ludu śląskiego*, językowych: *O śląsko-polskiej mowie*, religijnych: *Kancjonał pieśni kościelnych z melodiami*

30.03 – 80. rocznica urodzin **Tadeusza Rakoczego** (1938-), polskiego duchownego rzymskokatolickiego urodzonego w Gilowicach, biskupa diecezjalnego bielsko-żywieckiego, od 2013 r. biskupa seniora diecezji bielsko-żywieckiej; doktora honoris causa ATH w Bielsku-Białej (2009)

30.03 – 70. rocznica śmierci **Gwido Langer** (1894–1948), cieszyńnianina, podpułkownika dyplomowanego piechoty Wojska Polskiego, kierownika Biura Szyfrów Wojska Polskiego, gdzie pod jego dowództwem w r. 1932 grupa wybitnych polskich matematyków i kryptologów złamała system niemieckiej maszyny szyfrowej Enigma, w lipcu 1939 r. przekazał te informacje aliantom, dzięki czemu przyczynił się do ich zwycięstwa w wojnie

KWIECIEŃ

01.04 – 150. rocznica urodzin **Franciszka Popiołka** (1868–1960), badacza dziejów Śląska Cieszyńskiego, historyka Śląska, działacza społecznego na Śląsku Cieszyńskim, członka Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego na Śląsku, Towarzystwa Ludoznawczego; autora m.in. *Dziejów Cieszyna, Historii osadnictwa w Beskidzie Śląskim*, doktora honoris causa UJ

02.04 – 130. rocznica urodzin **Zdzisława Gedliczki** (1888–1957), artysty malarza, grafika, projektanta witraży, autora projektu polichromii dla kościoła w Białej, ilustratora książek Emila Zegadłowicza; absolwenta Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, ucznia Leona Wyczółkowskiego; profesora macierzystej uczelni

02.04 – 60. rocznica urodzin **Renaty Piątkowskiej** (1958-), pisarki zamieszkałej w Bielsku-Białej, socjologa, autorki książek dla dzieci, laureatki drugiej nagrody w konkursie literackim na współczesną książkę dla dzieci i młodzieży im. Astrid Lindgren, Nagrody im. Marii Weryho-Radziwiłłowicz i im. Kornela Makuszyńskiego; autorki książek: *Nie ma nudnych dni, Opowiadania dla przedszkolaków, Z przysłowiami za pan brat, Przygoda ma kolor niebieski*; Kawaler Orderu Uśmiechu (2015)

05.04 – 105. rocznica śmierci **Jerzego Ciencialy** (1834–1913), rolnika, działacza narodowego, politycznego i społecznego, pioniera ruchu narodowego na Śląsku Cieszyńskim, posła do Sejmu Krajowego w Opawie, członka Koła Polskiego w Wiedniu; wójta gminy Mistrzowice, długoletniego prezesa Towarzystwa Rolniczego dla Księstwa Cieszyńskiego

06.04 – 75. rocznica urodzin **Hildegardy Filas-Gutkowskiej** (1943–2012), bielskiej poetki, autorki opowiadań, animatorki kultury, laureatki wielu konkursów literackich; zaliczanej w poczet wybitnych bielszczan, zdobyła m.in. odznaczenia: Zasłużony Działacz Kultury, Nagroda Literacka Beskidzkiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego (BTSK), medal miasta Żywca

09.04 – 50. rocznica śmierci **Zofii Kossak** (1889–1968), powieściopisarki, publicystki, członkini grupy Czartak, działaczki konspiracyjnej, współinicjatorki powołania Rady Pomocy Żydom (Żegota); autorki m.in. trylogii historycznej *Krzyżowcy, Król trędowaty, Bez oręża*, utworów dla młodzieży *Laska Jakubowa, Topsy i Lupus* oraz dla dzieci *Przygody Kacperka góreckiego skrzata*

11.04 – 135. rocznica urodzin **Leona Wolfa** (1883–1968), adwokata, doktora praw, polskiego działacza narodowego na Śląsku Cieszyńskim, posła do Zgromadzenia Narodowego w Pradze, senatora RP

13.04 – 85. rocznica urodzin **Ewy Chojeckiej** (1933-), historyka sztuki, absolwentki Uniwersytetu Jagiellońskiego, w latach 1978–2003 kierowniczką Zakładu Historii Sztuki Uniwersytetu Śląskiego, zamieszkałej w Bielsku-Białej

14.04 – 135. rocznica urodzin **Jerzego Stonawskiego** (1883–1936), inżyniera budowy maszyn, pedagoga, pierwszego polskiego dyrektora Państwowej Szkoły Przemysłowej w Bielsku, wybitnego organizatora polskiego szkolnictwa technicznego, radnego miasta i wiceburmistrza Miasta Bielska, organizatora życia społeczno-kulturalnego w Bielsku, wielkiego Polaka i patriotę

14.04 – 75. rocznica śmierci **Kazimierza Barona** (pseud. Konrad; 1912–1943), urodzonego w Pietrzykowicach agronoma, porucznika Wojska Polskiego, żołnierza ZWZ-AK, pierwszego dowódcy Tajnej Organizacji Narodowej w Łodygowicach; rozstrzelanego w KL Auschwitz

16.04 – 100. rocznica śmierci **Karola Prausa** (1861–1918), nauczyciela, geografa, geologa, archeologa, publicysty, autora mapy geologicznej Śląska Cieszyńskiego

24.04 – 80. rocznica urodzin **Zuzanny Kawulok** (1938-), koniakowskiej animatorki życia społeczno-kulturalnego, kontynuatorki folkloru i tradycji muzycznej Beskidu Śląskiego, gawędziarki, multiinstrumentalistki, pedagoga, esperantystki; popularyzatorki kultury pasterskiej Beskidu Śląskiego w Izbie Regionalnej J. Kawuloka w Istebnej; uhonorowanej m.in. Nagrodą im. Karola Miarki za upowszechnianie kultury i działania na rzecz województwa śląskiego

25.04 – 5. rocznica śmierci **Władysława Żydlika** (1938–2013), śpiewaka (baryton), solisty operowego, artysty scen szczecińskich urodzonego w Skoczowie, aktora dramatycznego, pedagoga

26.04 – 55. rocznica śmierci **Alojzego Gembali** (1904–1963), historyka, urodzonego w Rudzicy, nauczyciela akademickiego, pierwszego prorektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu

28.04 – 80. rocznica urodzin **Andrzeja Janickiego** (1938-), muzyka urodzonego w Skoczowie, profesora i prorektora Akademii Muzycznej w Katowicach, kierownika Katedry Instrumentów Dętych, pierwszego klarncisty Wielkiej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia i Telewizji (WOSPRiTV)

MAJ

05.05 – 150. rocznica śmierci **Aleksandra Zawadzkiego** (1798–1868), profesora biologii urodzonego w Bielsku, fizyka, redaktora; dziekana Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Lwowskiego; mentora Gregora Mendla, któremu pomagał stworzyć podwaliny genetyki

05.05 – 135. rocznica śmierci **Pawła Cienciały** (1807–1883), urodzonego w Lesznej Dolnej działacza narodowego na Śląsku Cieszyńskim, nauczyciela

06.05 – 220. rocznica urodzin **Aleksandra Zawadzkiego** (1798–1868), urodzonego w Bielsku profesora biologii, fizyka, redaktora; dziekana Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Lwowskiego; mentora Gregora Mendla, któremu pomagał stworzyć podwaliny genetyki

06.05 – 170 lat temu (1848) zaczął ukazywać się „**Tygodnik Cieszyński**”, pierwsze na Śląsku Cieszyńskim pismo polskie; pod zmienionym tytułem jako „Gwiazdka Cieszyńska” czasopismo wychodziło do września 1939 r.

07.05 – 25. rocznica śmierci **Jana Wałaskiego** (1903–1993), działacza kulturalno-społecznego, pamiętnikarza, zbieracza pieśni i tańców ludowych, twórcy widowisk regionalnych w gwarze, m.in. *Pieśń o ludzie naszym*, *Wesele cieszyńskie*, *Nima, nima jak to pod gróniami*, autora *Kroniki gminy Goleszów*; założyciela Zespołu Regionalnego Cementowni Goleszów

09.05 – 65. rocznica urodzin **Józefa Andrzeja Budki** (1953-), artysty grafika urodzonego w Czechowicach-Dziedzicach, absolwenta i wykładowcy Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach

10.05 – 120. rocznica urodzin **Brunona Kotuli** (1898–1961), urodzonego w Cierlicku księgarza i wydawcy, właściciela wydawnictwa – ważnego ośrodka oświaty i polskości w Cieszynie, prezesa Związku Kupców w Cieszynie

10.05 – 85. rocznica śmierci **Selmy Kurz** (1874–1933), urodzonej w Białej śpiewaczki operowej, najbardziej znanej primadonny w Cesarstwie Austro-Węgierskim, jednej z bohaterek powieści Kazimierza Alberta *Ghetto potępione*

11.05 – 100. rocznica urodzin **Jerzego Zitzmana** (1918–1999), reżysera teatralnego i filmowego, malarza, scenografa, aktora; współtwórcy Teatru Lalek Białaluka i wieloletniego dyrektora, pomysłodawcy Międzynarodowego Festiwalu Teatrów Lalkowych w Bielsku-Białej, autora 21 filmów animowanych powstałych w Studiu Filmów Rysunkowych w Bielsku-Białej

11.05 – 80. rocznica urodzin **Stanisława Gazdy** (1938-), kolarza urodzonego w Pszczynie, zawodnika Startu Bielsko-Biała, zwycięzcy Tour de Pologne (1963), Zasłużonego Mistrza Sportu, nagrodzonego Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski

15.05 – 125. rocznica urodzin **Franciszka Adamskiego** (1893–1988), pedagoga, legionisty; w latach 1915–1918 przebywającego w niewoli rosyjskiej, w latach 1940–1941 w hitlerowskich więzieniach i obozach koncentracyjnych; nauczyciela w Janowicach i Straconce, zmarł w Bielsku-Białej

15.05 – 75. rocznica śmierci **Ralpha Erwina** (właśc. Erwin Vogl, pseud. Harry Wright; 1896–1943), urodzonego w Bielsku-Białej (niem. Bielitz) austriackiego kompozytora muzyki rozrywkowej i filmowej; autora słynnego przeboju *Całuję twoją dłoń, madame* z polskim tekstem Andrzeja Własta (1929)

16.05 – 140. rocznica urodzin **Antoniego Jana Mikulskiego** (1878–1951), historyka literatury, nauczyciela; w latach 1913–1921 dyrektora Studium Nauczycielskiego Męskiego Towarzystwa Szkoły Ludowej (TSL) w Białej

17.05 – 70. rocznica śmierci **Jana Antoniego Błatona** (1907–1948), polskiego fizyka urodzonego w Sporyszu k. Żywca, doktora nauk fizycznych, wynalazcy, odkrywcy magnetycznych linii dipolowych, autora prac głównie z dziedziny optyki; absolwenta gimnazjum w Bielsku

17.05 – 20. rocznica śmierci **Edmunda Rosnera** (1930–1998), polonisty i germanisty, historyka literatury polskiej, specjalisty w zakresie problematyki regionalnej – szczególnie Zaolzia oraz Podbeskidzia; profesora Uniwersytetu Śląskiego, dyrektora Instytutu Nauk Społecznych i Nauk o Kulturze Filii UŚ w Cieszynie; zajmującego się przede wszystkim dziejami piśmiennictwa na Śląsku Cieszyńskim, autora m.in. publikacji *Literatura polska z czeskiego Śląska*, *Beskidzkie ścieżki pisarzy*, *Cieszyńskie okruchy literackie*

19.05 – 365. rocznica śmierci **Elżbiety Lukrecji** (1599–1653), ostatniej księżnej cieszyńskiej z rodu Piastów, panowała w latach 1625–1653 (w czasach wojny trzydziestoletniej 1618–1648), po jej śmierci Księstwo Cieszyńskie przeszło pod rządami cesarza Ferdynanda III Habsburga

20.05 – 140. rocznica śmierci **Petera Michała Bohúña** (1822–1878), słowackiego malarza i grafika, w 1865 r. wraz z rodziną osiedlił się w Lipniku, najpierw w Dworze Thomkego (dziś ul. 11 Listopada 102), a później w Lipniku w budynku nr 23; zmarł w Białej

20.05 – 75. rocznica urodzin **Erwina Fiedora** (1943–2012), urodzonego w Koniakowie narciarza, wielokrotnego mistrza Polski, uczestnika Igrzysk Olimpijskich w Innsbrucku (1964) i w Grenoble (1968)

24.05 – 90. rocznica urodzin **Kurta Webera** (1928–2015), urodzonego w Cieszynie polskiego operatora filmowego i reżysera żydowskiego pochodzenia, absolwenta łódzkiej filmówki, operatora m.in. *Bazy ludzi umarłych*, *Ludzi z pociągu*, *Piekła i nieba*

27.05 – 285. rocznica urodzin **Jana Chrystiana Bockshammera** (1733–1804), pisarza urodzonego w Cieszynie, tłumacza z języka polskiego na niemiecki i odwrotnie, nauczyciela, wydawcy, pastora i kaznodziei ewangelickiego

28.05 – 90. rocznica śmierci **Józefa Sztwiertni** (1888–1928), urodzonego w Golezowie działacza spółdzielczego i związkowego na Śląsku Cieszyńskim, prezesa Robotniczego Stowarzyszenia Kulturalno-Oświatowego Siła, prezesa Spółdzielni Spożywców w Ustroniu (1923–1928); działacza Klasowego Związku Zawodowego Metalowców

28.05 – 15. rocznica śmierci **Aleksandra Szrajbera** (1921–2003), polskiego działacza społeczności żydowskiej w Bielsku-Białej; w latach 1997–2003 przewodniczącego Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Bielsku-Białej oraz wieloletniego przewodniczącego bielsko-bialskiego oddziału Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Żydów w Polsce; oznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi za działalność na rzecz społeczności żydowskiej (2000)

29.05 – 150. rocznica urodzin **Wacława Olszaka** (1868–1939), działacza narodowego i społecznego na Śląsku Cieszyńskim, prezesa Zarządu Głównego Macierzy Szkolnej, burmistrza Karwiny; członek Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego, przewodniczącego Rady Naczelnej Polaków w Czechosłowacji; lekarza, autora popularnych opracowań z zakresu oświaty zdrowotnej, współzałożyciela Polskiego Towarzystwa Turystycznego Beskid Śląski

29.05 – 140. rocznica urodzin **Władysława Górnikiewicza** (1878–1939), pedagoga, publicysty, działacza narodowego na Śląsku Cieszyńskim, żołnierza Armii Hallera; nauczyciela w szkole w Mnichu i Katowicach-Dębie

30.05 – 105. rocznica urodzin **Gustawa Przeczka** (1913–1974), polskiego działacza narodowego i kulturalnego na Zaolziu, pisarza, nauczyciela, współautora podręczników do nauki języka polskiego, współzałożyciela Śląskiego Związku Literacko-Artystycznego, redaktora czasopism dla dzieci i młodzieży „Jutrzenka”, „Ogniwo”; autora utworów dramatycznych, książek dla dzieci, wspomnień obozowych *Kamienna Gólgota*

31.05 – 155. lat temu (1863) wmurowano kamień węgielny pod budynek **kościola ewangelickiego pw. Św. Trójcy w Skoczowie**, którego budowę zainicjował skoczowski kupiec Paweł Kozieł

CZERWIEC

02.06 – 75. rocznica śmierci **Józefa Namysłowskiego** (1892–1943), pedagoga, działacza Towarzystwa Szkoły Ludowej, organizatora Związku Walki Zbrojnej na Żywiecczyźnie

04.06 – 85 lat temu (1933) **otwarto w Skoczowie stadion** (główną część największego przed wojną na Śląsku Cieszyńskim kompleksu sportowego), który nosi obecnie imię Rudolfa Kukucza

06.06 – 210 lat temu (1808) Bielsko padło ofiarą **wielkiego pożaru**, po którym zaprzestano wznoszenia drewnianych budynków

08.06 – 135. rocznica urodzin **Jana Zahradnika** (1883–1954), historyka, autora sztuk dla amatorskich scen ludowych i opracowań regionalnych, m.in. *Zarys dziejów miasta Bielska*

09.06 – 65. rocznica śmierci **Michała Asanki-Japoła** (1885–1953), pedagoga, literata, publicyisty, współredaktora „Zarania Śląskiego”, autora artykułów prezentujących sylwetki wybitnych Ślązaków i twórców regionalnych

09.06 – 55. rocznica śmierci **Adolfa Dostala** (1941–1963), poety urodzonego w Karwinie, pośmiertnie wydano mu dwa tomy wierszy; zmarł tragicznie w Cierlicku

12.06 – 90. rocznica śmierci **Maurice'a Bloomfielda** (1855–1928), urodzonego w Bielsku amerykańskiego językoznawcy, indologa i znawcy sanskrytu austro-żydowskiego pochodzenia

12.06 – 145. rocznica urodzin **Karola Kulisza** (1873–1940), luterańskiego duchownego, pastora ewangelickiego w Kościele Jezusowym w Cieszynie, seniora Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP, działacza filantropijnego i polityczno-narodowego, założyciela Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego „Ebenezer”; wydawcy czasopism religijno-społecznych, m.in. „Słowo Żywota”, „Głosy Kościelne”

14.06 – 95. rocznica urodzin **Władysława Nehrebeckiego** (1923–1978), reżysera, scenografa, scenarzysty filmowego, twórcy filmów animowanych, współzałożyciela Studia Filmów Rysunkowych w Bielsku-Białej, twórcy filmów rysunkowych, m.in. *Stefek Burczymucha*, *O malej Kasi i dużym wilku*, serialu o *Bolku i Lolku*

15.06 – 25. rocznica śmierci **Lucjana Grajnego** (1950–1993), etnografa i publicysty, pracownika Muzeum Miejskiego w Żywcu, współpracownika Kalendarza Beskidzkiego

16.06 – 70. rocznica urodzin **Krzysztofa Witolda Dzierżawskiego** (1948–2004), urodzonego w Bielsku-Białej inżyniera, przedsiębiorcy, ekonomisty; jednego z głównych ekspertów Centrum im. Adama Smitha, które od 2006 r. przyznaje nagrodę jego imienia za propagowanie idei wolności i rozsądku

20.06 – 45. rocznica urodzin **Mirosława Gabrysia** (1973-), urodzonego w Cieszynie poety i prozaika; autora kilku tomów wierszy i prozy; od 2005 r. mieszkającego w Reykjavíku

25.06 – 85. rocznica urodzin **Aleksandra Sokołowskiego** (1933–1997), aktora estradowego, śpiewaka, inicjatora i założyciela bielskiego kabaretu Kanibale; od 1984 r. do końca życia związanego z Teatrem Polskim w Bielsku-Białej; pośród wielu ról teatralnych, ostatnią była rola Piszczyka w spektaklu Aleksandra Czechowa pt. *Wiśniowy Sad*

25.06 – 45. rocznica śmierci **Ludwika Kojzara** (1888–1973), księdza, działacza narodowego, więźnia obozów koncentracyjnych, działacza Macierzy Szkolnej Księstwa Cieszyńskiego, Sokoła, Związku Obrony Kresów Zachodnich

26.06 – 80. rocznica urodzin **Władysława Żydlika** (1938–2013), urodzonego w Skoczowie śpiewaka (baryton), solisty operowego, artysty scen szczecińskich, aktora dramatycznego, pedagoga

26.06 – 35. rocznica śmierci **Zofii Hoszowskiej-Kretowej** (1908–1983), działaczki konspiracyjnej, harcmistrzyni, komendantki Śląskiej Chorągwi Harcerek

27.06 – 60. rocznica urodzin **Piotra Fijasa** (1958-), skoczek narciarski, trenera, trzykrotnego olimpijczyka i zwycięzcy zawodów Pucharu Świata, zdobywcy Pucharu Beskidów, nieoficjalnego rekordzisty świata w długości lotu; zawodnika klubów BBTS Włókniarz Bielsko-Biała i Legii Zakopane

28.06 – 105 lat temu (1913) Antoni Strzyż z Karwiny uruchomił w Skoczowie **Teatr Elektryczny**, jak nazywano wówczas kino

30.06 – 25. rocznica śmierci **Januarego Romana** (1936–1993), inżyniera, lotnika, konstruktora, twórcy szybowca Foka, pedagoga; pilota doświadczalnego w Szybowcowym Zakładzie Doświadczalnym w Bielsku-Białej, od 1953 r. pilota samolotowego, a od 1955 r. szybowcowego; zmarł podczas lotu doświadczalnego

LIPIEC

05.07 – 85. rocznica urodzin **Tomasza Manfreda Bruella** (1933–2011), urodzonego w Bielsku księdza ewangelickiego, którego ojcem chrzestnym był Tomasz Mann, ochrzczonego w kościele im. Marcina Lutra w Białej

06.07 – 45. rocznica śmierci **Jana Chwieruta** (1901–1973), artysty urodzonego w Żywcu, pedagoga, animatora kultury, nauczyciela Państwowej Szkoły Przemysłowej w Bielsku, działacza Związku Walki Zbrojnej – Armii Krajowej

06.07 – 20. rocznica śmierci **Franciszka Suknarowskiego** (1912–1998), artysty rzeźbiarza i malarza, pedagoga, działacza kultury, autora pomnika pt. *Macierzyństwo* w bielskim os. M. Kopernika; artysty związanego z grupą Czartak Emila Zegadłowicza; po wojnie nauczyciela w Państwowym Liceum Sztuk Plastycznych w Bielsku-Białej, prezesa Towarzystwa Miłośników Ziemi Wadowickiej i Fundacji Czartak; otrzymał Nagrodę im. Karola Miarki (1995)

08.07 – 75. rocznica urodzin **Edwarda Fendera** (1943-), urodzonego w Bielsku saneczkarza, trenera, olimpijczyka z Innsbrucku (1964); złotego medalisty mistrzostw Polski w jedynekach i dwójkach w latach 1960–1981, srebrnego medalisty mistrzostw świata (w parze z M. Pawełkiewiczem) w 1963 r.

09.07 – 115. rocznica urodzin **Mieczysława Gładysza** (1903–1984), etnografa, muzeologa, kolekcjonera, profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego, badacza kultury ludowej Śląska i Karpat, autora m.in. publikacji *Góralskie zdobnictwo drzewne na Śląsku*, *Zdobnictwo metalowe na Śląsku*, *Bibliografia etnografii Śląska w zarysie*

10.07 – 180. rocznica śmierci **Johanna Chmiela** (1767–1838), pastora, nauczyciela w Szkole Ewangelickiej w Cieszynie w latach 1790–1797; od r. 1800 posługującego jako pastor w Jaworzu, w latach 1808–1837 piastującego stanowisko proboszcza w Białej, a od 1811 r. Seniora dla Galicji Zachodniej

10.07 – 95. rocznica śmierci **Hieronima Przepilińskiego** (1872–1923), nauczyciela, kierownika szkół w Cieszynie, współtwórcy skautingu na Śląsku Cieszyńskim, prezesa Sokoła, organizatora i dowódcy Legionu Śląskiego; zmarł tragicznie w Tatrach

10.07 – 90. rocznica urodzin **Władysława Imielskiego** (1928–2011), filologa, dziennikarza, wieloletniego kierownika oddziału bielskiego „Dziennika Zachodniego”, mieszkał w Bielsku-Białej

11.07 – 95. rocznica urodzin **Richarda Pipesa** (1923-), urodzonego w Cieszynie profesora historii na Uniwersytecie Harvarda, specjalisty historii Rosji i ZSRR, doradcy prezydenta Ronalda Reagana ds. ZSRR i Europy Wschodniej, autora znanej trylogii: *Rosja carów*, *Rewolucja Rosyjska* i *Rosja bolszewików*

13.07 – 175. rocznica urodzin **Henryka Dziekana** (1843–1925), księdza, pisarza, działacza społecznego, oświatowego i narodowego, autora utworu *Życie i śmierć biednej góralskiej dziewczyny*, artykułów i powieści ludowych publikowanych w „Gwiazdce Cieszyńskiej”

13.07 – 85. rocznica urodzin **Tadeusza Kocyby** (1933–2007), kompozytora i pedagoga, dyrygenta, nauczyciela akademickiego, działacza kultury; autora muzyki do filmów animowanych, m.in. do *Bolka i Lolka*; zmarł w Bielsku-Białej

15.07 – 40. rocznica śmierci **Pawła Łyska** (1914–1978), folklorysty, literata, pamiętnikarza, socjologa, historyka, biblioznawcy i etnografa, organizatora kontaktów Polonii ze Śląskiem Cieszyńskim; w swych książkach utrwalał ginący świat górali beskidzkich, autora m.in. wspomnień *Z Istebnej w świat*, *Poszło po marne*, powieści *Jano i jego zbójnicy kamraci*, publikacji *Polskie biblioteki przed, podczas i po drugiej wojnie światowej*

16.07 – 155. rocznica urodzin **Fannie Bloomfield-Zeisler** (pierw. Franziska Blumenfeld; 1863–1927), urodzonej w Bielsku pianistki pochodzenia austro-żydowskiego, w latach 1905–1915 jej wykonania utrwalono na rolkach pianolowych Welte-Mignon

17.07 – 130. rocznica urodzin **Rudolfa Drapelli** (1888–1940), urzędnika, majora Wojska Polskiego; 17 XI 1918 r. pod jego wodzą na odsiecz Lwowa ruszyła pierwsza ochotnicza kompania ziemi żywieckiej; zamordowany przez Sowietów w Katyniu

18.07 – 165. rocznica urodzin **Jana Michejdy** (1853–1927), adwokata, prawnika, polskiego działacza narodowego i politycznego, współzałożyciela wielu polskich organizacji, np. Macierzy Szkolnej, Sokoła, spółek, kas, szkół; członka ścisłego kolegium Rady Narodowej Śląska Cieszyńskiego, posła do Sejmu w Opawie i Rady Państwa w Wiedniu, pierwszego polskiego burmistrza Cieszyna

20.07 – 130. rocznica urodzin **Emila Zegadłowicza** (1888–1941), polskiego poety, prozaika, tłumacza; kierownika literackiego Teatru Polskiego w Poznaniu, wykładowcy historii sztuki w konserwatorium w Katowicach, współwydawcy czasopisma „Czartak”; założyciela grupy poetyckiej Czartak; współzałożyciela kabaretu *Żdziebko* w Poznaniu; po wydaniu powieści pt. *Zmory*, Rada Miejska odebrała Zegadłowiczowi honorowe obywatelstwo miasta Wadowice

21.07 – 170. rocznica urodzin **Johannesa Volkelta** (1848–1930), urodzonego w Lipniku niemieckiego filozofa, wykładowcy; swoją teorię poznania określał jako subiektywny transsubiektywizm

21.07 – 95. rocznica urodzin **Mieczysława Poznańskiego** (1923–2006), operatora filmów animowanych, współzałożyciela Studia Filmów Rysunkowych w Bielsku-Białej; wraz z bratem Zdzisławem był operatorem pierwszej serii filmu animowanego *Bolek i Lolek*

21.07 – 80. rocznica urodzin **Anny Ficoń** (1938-2016), artystki ludowej urodzonej w Ciężynie, wybitnej rzeźbiarki w regionie beskidzkim; nagradzanej podczas Tygodnia Kultury Beskidzkiej w Żywcu oraz w konkursach organizowanych w ramach Żywieckich Godów; uhonorowanej m.in. Nagrodą im. Oskara Kolberga za zasługi dla kultury ludowej (2002) oraz Nagrodą Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (2013)

29.07 – 65. rocznica śmierci **Jana Wantuły** (pseud. Jan Gojański; 1877–1953), urodzonego w Ustroniu rolnika, hutnika, pisarza ludowego, publicysty, historyka samouka, bibliofila, działacza społecznego, od 1989 r. publikującego w prasie; autora artykułów i książek *Obrazki z huty trzynieckiej*, *Rok 1848 na Śląsku Cieszyńskim*; zmarł w Ustroniu

30.07 – 165. rocznica urodzin **Juliana Fałata** (1853–1929), polskiego malarza, wybitnego akwarelisty, przedstawiciela realizmu i impresjonistycznego pejzażu, twórcy scen myśliwskich, portretów; nazywany „Malarzem Śniegu”; rektora Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie; współzałożyciela i prezesa Konfraterni Artystów; autora dzieł: *Modlący się starzec*, *Popielec*, *Oszczepnicy*, *Chłopiec z brzoskwiniami*; mieszkał w Bystrej, gdzie mieści się obecnie muzeum Fałatówka

31.07 – 125. rocznica urodzin **Antoniego Pajaka** (1893–1965), polityka urodzonego w Bestwinie, redaktora, publicysty, działacza PPS, żołnierza II Brygady Legionów Polskich; w czasie wojny zesłanego na Syberię, w latach 1955–65 premiera rządu RP na uchodźstwie

SIERPIEŃ

02.08 – 90. rocznica urodzin **Zbigniewa Skoczylasa** (1928–2015), żołnierza urodzonego w Białej Krakowskiej, taternika, alpinisty, działacza społecznego, adiutanta gen. Józefa Kuropieski; wiceprezesa Polskiego Związku Alpinizmu, wolontariusza w obozie dla uchodźców tybetańskich w Indiach

06.08 – 50. rocznica śmierci **Jana Ciencialy** (1889–1968), urodzonego w Kostkowicach narciarza, nauczyciela, obrońcy Lwowa, dowodził batalionem cieszyńskim w III Powstaniu Śląskim, w 1917 r. uciekł z niewoli z Czelabińska do Kazania 800 km na nartach własnej produkcji, został ranny we wrześniu 1939 r.; zmarł w Bielsku-Białej

06.08 – 45. rocznica urodzin **Grzegorza Kotowicza** (1973-), urodzonego w Czechowicach-Dziedzicach kajakarza; dwukrotnego brązowego medalisty olimpijskiego, ośmiokrotnego medalisty mistrzostw świata

08.08 – 5. rocznica śmierci **Ignacego Sanaka** (1907–2013), komendanta Powiatu Biała Związku Strzeleckiego w latach 1932–1937, pułkownika Wojska Polskiego, uczestnika kampanii wrześniowej, żołnierza Armii Krajowej; wychowawcy, nauczyciela i działacza społecznego; odznaczony Orderem Virtuti Militari, a także Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski

10.08 – 105. rocznica urodzin **Zbigniewa Bielewicza** (1913–2008), bielskiego artysty, absolwenta Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych w Krakowie (1948), malarza akwareli, obrazów olejnych i polichromii, m.in. w kościołach w Straconce, Lipniku i Białej; członka Związku Polskich Artystów Plastyków (ZPAP); zmarł w Bielsku-Białej

10.08 – 55. rocznica urodzin **Tomasza Grunta** (1963-), absolwenta Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie; członka Związku Polskich Artystów Plastyków (ZPAP), kilkakrotnie pełniącego funkcję sekretarza Okręgu Bielsko-Biała; jego prace znajdują się w galeriach i zbiorach prywatnych w kraju i za granicą; mieszka w Bielsku-Białej

12.08 – 130. rocznica urodzin **Ludwika Kojzara** (1888–1973), księdza, działacza narodowego, więźnia obozów koncentracyjnych, działacza Macierzy Szkolnej Księstwa Cieszyńskiego, Sokoła, Związku Obrony Kresów Zachodnich

13.08 – 5. rocznica śmierci **Mieczysława Ziobrowskiego** (1923–2013), aktora, w latach 1971–1985 związanego z Teatrem Polskim w Bielsku-Białej, w 1989 r. ze Sceną Cieszyńską bielskiego teatru; urodził się w Rzeszowie, zmarł w Wilkowicach

15.08 – 180. rocznica urodzin **Jana Drózda** (1838–1924), nauczyciela szkoły ludowej w Ustroniu i Trzyńcu, pomologa, działacza towarzystw rolniczych, autora *Pamiętnika ewangelickiej gminy w Trzyńcu*, współpracownika „Rolnika Śląskiego”, „Posła Ewangelickiego”

17.08 – 95. rocznica urodzin **Marii Gatnar-Guzy** (1923-), uznanej za jedną z nesterek malarstwa na szkle w Polsce, od 1991 r. mieszka w Wiśle; należy do znanej Grupy Twórców Wiślanie; w twórczości podejmuje tematy nawiązujące do tradycji góralskich

17.08 – 60. rocznica urodzin **Zbigniewa Macheja** (1958-), poety urodzonego w Cieszynie, tłumacza literatury czeskiej i słowackiej, dziennikarza, dyplomaty, działacza kultury; autora m.in. tomiku poezji *Zima w małym mieście na granicy*

17.08 – 25. rocznica śmierci **Wiktorii Kubisz** (1916–1993), animatorki kultury, wybitnej pedagog, instruktorki teatralnej, założycielki Ogrodu Jordanowskiego w Bielsku-Białej, Centrum Wychowania Estetycznego (1954), obecnie Domu Kultury nr 2 w Bielsku-Białej (zw. Kubiszówką)

19.08 – 120. rocznica śmierci **Bolesława Kotuli** (1849–1898), urodzonego w Cieszynie zoologa i botanika, badacza fauny i flory Galicji, Tar i Alp; asystenta w Uniwersytecie Jagiellońskim; zginął tragicznie na lodowcu Ebenferner w Alpach Tyrolskich

19.08 – 95. rocznica urodzin **Marii Skalickiej** (1923–2002), urodzonej w Ustroniu ekonomistki, bibliofila, publicystki; w 1993 r. jedną część zbiorów przekazała Książnicy Cieszyńskiej, a drugą wraz z domem Ustroniowi; zbiory Marii Skalickiej stanowią obecnie oddział ustronńskiego Muzeum Hutnictwa i Kuźnictwa

19.08 – 50. rocznica śmierci **Pawła Kubisza** (1907–1968), literata, publicyisty, działacza społeczno-kulturalnego na Zaolziu, współpracownika „Prawa Ludu”, „Dziennika Polskiego”, „Zarania Śląskiego” i „Wiadomości Literackich”; redaktora miesięcznika „Zwrot”, przewodniczącego Sekcji Literacko-Artystycznej przy Zarządzie Głównym Polskiego Związku Kulturalno-Oświatowego; autora wierszy i rapsodu poetyckiego *Rapsod o Oszeldzie*

25.08 – 35. rocznica śmierci **Waltera Kuhna** (1903–1983), urodzonego w Bielsku, niemieckiego historyka i etnologa zajmującego się głównie problematyką osadnictwa niemieckiego w Europie Środkowo-Wschodniej i języka niemieckiego na tych terenach; związanego z nurtem Ostforschung (pol. Badania wschodnie); w 1981 r. wydał swoje ostatnie dzieło – monografię rodzinnego Bielska-Białej; zmarł w Salzburgu

29.08 – 135. rocznica urodzin **Jana Sznurowackiego** (1883–1941), księdza, publicyisty, działacza turystycznego i społecznego, autora wierszy, bajek i monologów publikowanych w „Zaraniu Śląskim”, „Gwiazdce Cieszyńskiej”, autora cyklu *Jura i Jonek*

29.08 – 120. rocznica **Wacława Bandury** (1898–1964), nauczyciela, działacza społeczno-kulturalnego, archiwisty, członka Macierzy Szkolnej Księstwa Cieszyńskiego, Towarzystwa Nauczycieli Polskich Szkół Średnich i Wyższych, sekretarza Towarzystwa Przyjaciół Teatru Polskiego w Cieszynie; kierownika Powiatowego Archiwum Państwowego w Cieszynie

30.08 – 65. rocznica śmierci **Karola Bergera** (1894–1953), nauczyciela, działacza społeczno-kulturalnego, autora sztuk teatralnych cieszących się popularnością na Śląsku Cieszyńskim, m.in. *Babska rewolucja*, *Nawrócony*, *Wiosna ludu*, reżysera teatrów amatorskich

WRZESIEŃ

01.09 – 80. rocznica urodzin **Zdzisława Hryniewieckiego** (1938–1981), skoczka narciarskiego, mistrza Polski, zawodnika Bielsko-Bialskiego Towarzystwa Sportowego (BBTS) Bielsko-Biała; Honorowego Najlepszego Sportowca Polski w r. 1960, byłego rekordzisty Polski w długości skoku, byłego rekordzisty skoczni w Wiśle; jego karierę przerwał upadek na skoczni w Wiśle-Malince w styczniu 1960, zmarł w Bielsku-Białej

01.09 – 70. rocznica śmierci **Henryka Nitry** (1891–1948), rzeźbiarza, malarza, działacza Macierzy Ziemi Cieszyńskiej, Polskiej Partii Socjalistycznej, Śląskiego Związku Literacko-Artystycznego

02.09 – 15. rocznica śmierci **Andrzeja Busia** (1943–2003), związanego z ziemią wadowicką biologa i bibliotekarza, animatora kultury; w czasach woj. bielskiego publikował w „Informatorze Kulturalnym Województwa Bielskiego”, „Podbeskidziu” i „Kronice”

06.09 – 145. rocznica urodzin **Wilhelma Kasperlika** (1873–1958), księdza, twórcy administracji kościelnej na Górnym Śląsku i Śląsku Cieszyńskim, generalnego wikariusza diecezji śląskiej

08.09 – 10. rocznica śmierci **Zbigniewa Bielewicza** (1913–2008), bielskiego artysty, absolwenta Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych w Krakowie (1948), malarza akwareli, obrazów olejnych i polichromii, m.in. w kościołach w Straconce, Lipniku i Białej; członka ZPAP

14.09 – 105. rocznica urodzin **Jana Szczepańskiego** (1913–2004), urodzonego w Ustroniu socjologa, profesora nauk humanistycznych, nauczyciela akademickiego i rektora Uniwersytetu Łódzkiego, Wojskowej Akademii Politycznej, członka i wiceprezesa Polskiej Akademii Nauk; członka Rady Państwa PRL (1977–1982); zdobywcy doktoratów honorowych pięciu uczelni, w tym paryskiej Sorbony

14.09 – 105 lat temu (1913) w skoczowskim zamku otwarto **Geograficzno-Geologiczne Muzeum Beskidzkie**, na które złożyły się przeniesione z Jasienicy zbiory geologa, nauczyciela i malarza Karola Prausa

16.09 – 135. rocznica urodzin **Zygmunta Lubertowicza** (1883–1958), nauczyciela, poety, prozaika, działacza Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego, Macierzy Szkolnej Śląska Cieszyńskiego; nauczyciela bielskich szkół średnich, autora publikacji *Przewodnik po Beskidzie Zachodnim i Śląskim*, *Bielsko-Biała kresowe miasta polskie*; prapremierą jego sztuki *O Marysi sierotce i złotookiej sroczce* 7 XII 1947 r. zainaugurowała działalność bielska Banialuka

17.09 – 75. rocznica urodzin **Edwarda Margańskiego** (1943-), inżyniera, konstruktora lotniczego i wynalazcy, pilota, producenta szybowców, konstruktora samolotów; założyciela Zakładu Remontów i Produkcji Sprzętu Lotniczego w Bielsku-Białej, obecnie firmy lotniczej Margański&Mysłowski Zakłady Lotnicze Sp. z o.o., Producenta szybowców Swift S-1 i MDM-1 Fox

19.09 – 120. rocznica urodzin **Emanuela Hałacza** (1898–1941), lekarza internisty; pracował w Radzie Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w Cieszynie, za co był więziony przez Czechów, w czasie wojny pomagał byłym żołnierzom Wojska Polskiego i uchodźcom ze Śląska

20.09 – 60. rocznica śmierci **Zygmunta Lubertowicza** (1883–1958), nauczyciela, poety, prozaika, działacza Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego, Macierzy Szkolnej Śląska Cieszyńskiego; nauczyciela bielskich szkół średnich, autora publikacji *Przewodnik po Beskidzie Zachodnim i Śląskim*, *Bielsko-Biała kresowe miasta polskie*; prapremierą jego sztuki *O Marysi sierotce i złotookiej sroczce* 7 XII 1947 r. zainaugurowała działalność bielska Baniałuka

21.09 – 75. rocznica urodzin **Andrzeja Busia** (1943–2003), związanego z ziemią wadowicką biologa i bibliotekarza, animatora kultury; w czasach woj. bielskiego publikował w „Informatorze Kulturalnym Województwa Bielskiego”, „Podbeskidziu” i „Kronice”

22.09 – 70. rocznica urodzin **Witolda Szulakowskiego** (1948-), urodzonego w Bielsku-Białej altowiolisty, muzyka Filharmonii Śląskiej, pedagoga, animatora życia muzycznego; kierownika artystycznego Bielskiej Orkiestry Kameralnej oraz dyrektora artystycznego Festiwalu Kompozytorów Polskich

23.09 – 110. rocznica urodzin **Franciszka Michała Bajorka** (1908–1987), prawnika urodzonego w Karwinie, prezesa Związku Akademików Mniejszości Polskiej w Czechosłowacji „Jedność” i Związku Polskich Chórów na Zaolziu; posła do Sejmu Śląskiego w Katowicach; opublikował wiele tekstów na rzecz praw Polski do Zaolzia

25.09 – 135. rocznica urodzin **Pawła Bobka** (1883–1945), nauczyciela, działacza ludowego i narodowego Śląska Cieszyńskiego, posła na Sejm Ustawodawczy RP, redaktora „Miesięcznika Pedagogicznego”, i „Głosu Ludu Śląskiego”; działacza Polskiego Stronnictwa Ludowego Piast i Stronnictwa Ludowego, autora podręczników metodyki historii

27.09 – 115. rocznica urodzin **Waltera Kuhna** (1903–1983), urodzonego w Bielsku niemieckiego historyka i etnologa zajmującego się głównie problematyką osadnictwa niemieckiego w Europie Środkowo-Wschodniej i języka niemieckiego na tych terenach, związanego z nurtem Ostforschung (pol. Badania wschodnie); w 1981 r. wydał swoje ostatnie dzieło – monografię rodzinnego Bielska-Białej

28.09 – 85. rocznica urodzin **Józefa Byrdy** (1933-), urodzonego w Lipowej k. Żywca, reżysera filmów animowanych dla dzieci; realizatora filmów w bielskim Studiu Filmów Rysunkowych; laureata nagrody w Wenecji

PAŹDZIERNIK

01.10 – 100 lat temu (1918) **armia polska zajęła Białą**

02.10 – 35. rocznica śmierci **Jana Kalfasa** (pseud. Długi Johny; 1916–1983), pilota w Dywizjonach Bombowych 300 i 301 Polskich Sił Zbrojnych RAF; instruktora na lotnisku w Bielsku; zmarł w Bielsku-Białej

03.10 – 170. rocznica urodzin **Franciszka Michejdy** (1848–1921), urodzonego w Olbrachcicach pastora, działacza narodowego i społecznego, seniora kościoła ewangelickiego na Śląsku Cieszyńskim, współredaktora i założyciela wielu czasopism śląskich; zmarł w Nawsiu

04.10 – 85. rocznica urodzin **Leszka Mecha** (1933–2004), scenarzysty filmów animowanych, prozaika, poety, dziennikarza, autora książek dla dzieci, współpracownika „Przemian”, „Trybuny Robotniczej”, „Kroniki Beskidzkiej”; kierownika literackiego Studia Filmów Rysunkowych w Bielsku-Białej; współautora scenariuszy filmów animowanych, m.in. o Bolku i Lolku, autora tomików *Cienie blasku*, *Krajobrazy*

08.10 – 80. rocznica śmierci **Eugeniusza Brzusi** (1885–1938), księdza, działacza politycznego i narodowego na Śląsku Cieszyńskim, redaktora „Gwiazdki Cieszyńskiej”, posła do Sejmu Śląskiego

08.10 – 65. rocznica urodzin **Andrzeja Grajewskiego** (1953-), urodzonego w Bielsku-Białej politologa, dziennikarza katolickiego, publicysty; po 1980 r. redaktora pism solidarnościowych, od 1981 r. związanego z redakcją „Gościa Niedzielnego”, w latach 1999–2006 członka Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej

09.10 – 165. rocznica urodzin **Karola Orszulika** (1853–1931), urodzonego w Kończycach Małych filozofa, znawcy literatury klasycznej, nauczyciela w Cieszynie i Wiedniu, autora słowników polsko-niemieckiego i niemiecko-polskiego

10.10 – 5. rocznica śmierci **Franciszka Dzidy** (1946–2013), reżysera urodzonego w Chybiu na Śląsku Cieszyńskim, scenarzysty i operatora filmowego, założyciela Amatorskiego Klubu Filmowego Klaps w Chybiu; był pierwowzorem postaci Filipa Mosza, bohatera filmu *Amator* Krzysztofa Kieślowskiego; zmarł w Bielsku-Białej

11.10 – 240. rocznica urodzin **George’a Bridgetowera** (1778–1860), urodzonego w Białej brytyjskiego wirtuoza skrzypiec i kompozytora karaibsko-niemieckiego pochodzenia

13.10 – 95. rocznica urodzin **Mieczysława Ziobrowskiego** (1923–2013), aktora urodzonego w Rzeszowie, w latach 1971–1985 związanego z Teatrem Polskim w Bielsku-Białej, a w r. 1989 ze Sceną Cieszyńską bielskiego teatru; zmarł w Wilkowicach

14.10 – 60. rocznica urodzin **Jagody Adamus** (1958–2014), urodzonej w Bielsku-Białej, profesor Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, malarki, historyka sztuki, nauczycielki w Liceum Sztuk Plastycznych w Bielsku-Białej i Instytucie Sztuki Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie

15.10 – 80. rocznica śmierci **Tadeusza Regera** (1872–1938), pioniera ruchu socjalistycznego na Śląsku Cieszyńskim, działacza narodowego, publicysty, posła do parlamentu austriackiego i Sejmu RP; aktywnego członka Polskiej Partii Socjalistycznej, prezesa Rady Narodowej Śląska Cieszyńskiego; zmarł w Bystrej Śląskiej

15.10 – 85. rocznica urodzin **Haliny Gocyły-Kocyby** (1933–2011), artystki – zwanej „Sizalową Wrózką”, twórczyni pięknych gobelinów, nauczycielki tkactwa artystycznego w Ognisku Plastycznym w Państwowym Liceum Sztuk Plastycznych w Bielsku-Białej, uczestniczki wystaw środowiska bielskiego oraz wystaw ogólnopolskich; uhonorowanej nagrodą I kara za całokształt wyjątkowej działalności artystycznej (2002); zmarła w Bielsku-Białej

18.10 – 105. rocznica urodzin **Zdzisława Nardelliiego** (1913–2006), urodzonego w Cieszynie polonisty, reżysera radiowego, pisarza, publicysty, teoretyka sztuki radiowej; od 1945 r. związanego z Teatrem Polskiego Radia, w którym m.in. reżyserował powieść radiową *Matysiakowie*; uhonorowany Złotym Mikrofonem

20.10 – 130. rocznica urodzin **Franciszka Kulisiewicza** (1888–1971), filologa klasycznego, publicysty, tłumacza, pracownika Macierzy Szkolnej Księstwa Cieszyńskiego i Macierzy Szkolnej w Czechosłowacji; tłumacza utworów poetów greckich; publikował artykuły w prasie lokalnej i ogólnopolskiej

20.10 – 80. rocznica śmierci **Eduarda Panta** (1887–1938), doktora filozofii, germanisty, nauczyciela, działacza mniejszości niemieckiej, wiceburmistrza Bielska

21.10 – 75. rocznica urodzin **Ireny Wosatki** (1943-), aktorki Teatru Lalek Baniałuka od 1967 r., animatorki kultury

22.10 – 120. rocznica urodzin **Władysława Steblika** (1898–1971), urodzonego w Tresnej podpułkownika dyplomowanego piechoty Wojska Polskiego, obrońcy Lwowa w 1919 r., szefa Oddziału II Sztabu Armii Kraków w 1939 r.; autora prac naukowych o Armii Kraków, które wydano na Zachodzie (1949) oraz w Polsce (1975); zmarł w Żywcu-Sporyszu

22.10 – 85. rocznica urodzin **Alojzego Obornego** (1933-), urodzonego w Bielsku-Białej historyka sztuki, muzealnika, absolwenta Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, w latach 1955–1957 asystenta w Muzeum Wnętrz Pałacowych w Pszczynie, kierownika Muzeum Regionalnego w Raciborzu, dyrektora Muzeum Narodowego w Kielcach i wicedyrektora Muzeum Narodowego w Krakowie

22.10 – 75. rocznica urodzin **Urszuli Dudziak** (1943-), polskiej wokalistki jazzowej i kompozytorki urodzonej w Straconce (obecnie dzielnicy Bielska-Białej), Śpiewaczki Roku 1976 – według New York Times; odznaczona Nagrodą UNESCO – „Artysta dla Pokoju” (2014)

23.10 – 175. rocznica urodzin **Roberta Zanibala** (1843–1878), urodzonego w Błogocicach k. Cieszyna nauczyciela, działacza narodowego, pisarza ludowego, krajoznawcy i folklorysty; publikował w „Gwiazdce Cieszyńskiej”, autora m.in. *Ondraszka, dowódcy zbójców, Chłopów spod Cieszyna*

25.10 – 20. rocznica śmierci **Mieczysława Stanlika** (1941–1998), poety związanego z Bielskiem-Białą; członek grup literackich Skarabeusz i Gronie, laureata wielu konkursów poetyckich; publikował w czasopismach, m. in. „Współczesności”, „Poglądach”, *Kronice Beskidzkiej*, „Życiu Literackim”, „Tak i Nie”, autora m.in. poematów *Kula kryształowa, Tercjarz albo Termin w Tercynie*, zbiorów wierszy *Zielona gromada lasu, Białe miasto, Tabor*

27.10 – 155. rocznica urodzin **Jerzego Brudnego** (1863–1940), ogrodnika, poety ludowego związanego ze Śląskiem Cieszyńskim, autora utworów o tematyce religijnej, pieśni i powiastek ludowych wydawanych nakładem własnym

27.10 – 105. rocznica urodzin **Kornela Filipowicza** (1913–1990), polskiego powieściopisarza, nowelisty, scenarzysty, poety, autora tomów opowiadań *Krajobraz niewzruszony* i powieści *Romans prowincjonalny*; autora scenariuszy do filmów *Szklana kula, Egzekucja w ZOO*; w twórczości powracał do związków z ziemią cieszyńską m.in. w *Białym ptaku* czy *Ulicy Głębokiej*, zachowały się też fragmenty *Pana Tadeusza* przełożone na gwaraę cieszyńską

30.10 – 100 lat temu (1918) **Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego** wydała proklamację o przynależności Śląska Cieszyńskiego do Polski

LISTOPAD

01.11 – 100 lat temu (1918) zorganizowano w Białej **Powiatowy Komitet Wykonawczy Polskiej Komisji Likwidacyjnej** na czele z dr Antonim Mikulskim

01.11 – 15. rocznica śmierci **Henryka Machalicy** (1930–2003), urodzonego w Chybiu aktora teatralnego, filmowego; przez wiele lat mieszkał w Czechowicach-Dziedzicach; pracował w Teatrze Lalek Baniałuka i Teatrze Polskim w Bielsku-Białej

02.11 – 10. rocznica śmierci **Zbigniewa Loeglera** (1922–2008), dziennikarza, od 1945 r. związanego z prasą beskidzką; zmarł w Bielsku-Białej

07.11 – 100 lat temu (1918) w obliczu rozpadu monarchii austro-węgierskiej władze Bielska **proklamowały jedność miasta z Republiką Niemieckiej Austrii** – państwem, które oprócz alpejskich krajów dzisiejszej Austrii miało objąć także etnicznie niemieckie fragmenty Czech i Moraw oraz Śląsk Cieszyński

09.11 – 105. rocznica urodzin **Ireny Bielenin** (1913–2002), artystki scenicznej pochodzącej z rodziny aktorskiej, występowała na scenie Teatru Polskiego Bielsko-Cieszyn; urodziła się w Krakowie, zmarła w Bielsku-Białej

09.11 – 70. rocznica urodzin **Kazimierza Jonkisa** (1948-), urodzonego w Wilamowicach muzyka jazzowego, perkusisty, pedagoga; absolwenta Państwowej Szkoły Muzycznej w Bielsku-Białej; w 1978 r. rozpoczął koncerty jako pierwszy w Polsce leader za perkusją

11.11 – 135. rocznica urodzin **Leopolda Piesko** (1883–1969), nauczyciela, działacza społecznego związanego z Dziedzicami i Czechowicami, członka Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, Towarzystwa Czytelni Ludowych, Macierzy Szkolnej Śląska Cieszyńskiego

13.11 – 120. rocznica urodzin **Aleksandra Martena** (właśc. Marek Tannenbaum; 1898–1942), aktora teatralnego i filmowego, reżysera filmowego żydowskiego pochodzenia, Bielskiego Otello; od 1929 r. występującego na deskach Teatru Miejskiego w Bielsku

15.11 – 45. rocznica śmierci **Jana Lasoty** (1883–1973), proboszcza parafii ewangelickiej w Jaworzu, burmistrza Jaworza, działacza narodowego i społecznego, propagatora spółdzielczości, publicysty, redaktora „Ewangelika”

16.11 – 145. rocznica urodzin **Józefa Buzka** (1873–1936), prawnika urodzonego w Końskiej, statystyka, polityka, profesora Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, współtworzył GUS, któremu dyrektorował w latach 1918–1929; zmarł w Cieszynie

17.11 – 100 lat temu (1918) **do miasta Bielska wkroczyły polskie oddziały wojskowe** pod dowództwem generała Franciszka Aleksandrowicza

18.11 – 80. rocznica śmierci **Stanisława Łazarskiego** (1849–1938), urodzonego w Jelesni doktora filozofii i prawa, adwokata, posła do Sejmu Krajowego Galicji

19.11 – 135. rocznica urodzin **Romana Dyboskiego** (1883–1945), urodzonego w Cieszynie filologa, tłumacza, historyka literatury angielskiej, sybiraka, profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego; odznaczony Złotym Wawrzynem Akademickim Polskiej Akademii Literatury (1935) oraz Złotym Krzyżem Zasługi (1936)

22.11 – 135. rocznica urodzin **Jana Żebroka** (1883–1965), nauczyciela, działacza oświatowego i społecznego na Śląsku Cieszyńskim, członka Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego i Związku Nauczycielstwa Polskiego, Macierzy Szkolnej; autora podręczników do nauki języka polskiego

22.11 – 85. rocznica urodzin **Jana Ficonia** (1933–1979), artysty ludowego z Wieprza, rzeźbiarza podejmującego tematykę sakralną i świecką, twórcy piet, kapliczek, szopek, świątków, postaci historycznych, rolników przy pracy, a także pamiątek i biżuterii; członka Stowarzyszenia Twórców Ludowych (STL)

23.11 – 140. rocznica urodzin **Oskara Zawiszy** (1878–1933), księdza katolickiego, kompozytora, autora oper i symfonii, działacza kulturalnego i oświatowego na Zaolziu, współpracownika „Gwiazdki Cieszyńskiej” i „Zarania Śląskiego”, autora publikacji *Dzieje Strumienia*, sztuk teatralnych dla ludowych scen amatorskich, m.in. *Czarna księżna*, *Święta Barbara*; zbieracza pieśni ludowych i górniczych ze Śląska Cieszyńskiego oraz Zaolzia

25.11 – 105. rocznica urodzin **Stefana Czorneleckiego** (1913–1989), działacza turystycznego, ratownika górskiego, współtwórcy Grupy Beskidzkiej Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowe (GOPR) i jej prezesa; zmarł w Bielsku-Białej

25.11 – 105. rocznica urodzin **Pawła Niemca** (1913–1985), urodzonego w Cieszynie pilota myśliwskiego 17 Dywizjonu RAF, dowódcy eskadry w Dywizjonie Myśliwskim Wileńskim oraz dywizjonach 308, 316, 317 i 306

27.11 – 15. rocznica śmierci **Zofii Słonki** (1932–2003), działaczki kultury związanej z Bestwiną

28.11 – 100 lat temu (1918), w obliczu niepowodzenia idei „Niemieckiej Austrii” stłamszonej przez siły czechosłowackie, **bielscy Niemcy podjęli rozmowy z Radą Narodową Księstwa Cieszyńskiego** – organem polskiego ruchu narodowego zajmującym się organizowaniem państwowości polskiej na Śląsku Cieszyńskim

29.11 – 75. rocznica śmierci **Władysława Wita Michejdy** (1896–1943), doktora prawa urodzonego w Olbrachcicach, adwokata, kpt. Wojska Polskiego, który wraz z innymi oficerami dokonał przewrotu niepodległościowego w Cieszynie (1918); obrońcy Lwowa, uczestnika I powstania śląskiego, działał w Związku Walki Zbrojnej–AK; zginął w KL Auschwitz

30.11 – 105. rocznica urodzin **Józefa Kurka** (pseud. Halny; 1913–1997), oficera Wojska Polskiego, nauczyciela wychowania fizycznego, instruktora narciarskiego; uczestnika kampanii wrześniowej, żołnierza Armii Krajowej; od 1949 r. nauczyciela w bielskim Liceum Ogólnokształcącym im. M. Kopernika; zmarł w Bielsku-Białej

GRUDZIEŃ

04.12 – 135. rocznica urodzin **Pawła Zawady** (1883–1954), pisarza, gawędziarza, folklorysty; publikował w „Gwiazdce Cieszyńskiej”, „Młodym Polaku”, „Beskidzie Śląskim”, „Zaraniu Śląskim”, „Wierchach”

06.12 – 95. rocznica urodzin **Franciszka Magi** (1923–2017), lekarza radiologa, doktora nauk medycznych, harcerza, sportowca, samorządowca, wielkiego społecznika z gminy Bestwina; członka konspiracyjnego zespołu pomocy więźniom Auschwitz, inicjatora i realizatora m.in. budowy wodociągów, sieci gazowej, przedszkola, Domu Strażaka, Domu Sportowca w Bestwinie; autora książki *Bestwina i moja droga*

07.12 – 110 lat temu (1908) powstało w Cieszynie **Towarzystwo Śpiewacze „Harmonia”**, początkowo działało jako chór męski prowadzony przez Wojciecha Marka; jego tradycje kontynuuje Chór Uniwersytetu Śląskiego Harmonia w Cieszynie

07.12 – 100 lat temu (1918) **bielscy Niemcy uznali zwierzchnictwo Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego** do czasu przyszłej konferencji pokojowej pod warunkiem poszanowania autonomii miasta i praw ludności niemieckiej

08.12 – 50. rocznica śmierci **Karola Kotuli** (1884–1968), duchownego protestanckiego, zwierzchnika Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Polsce w latach 1951–1959; zmarł w Cierlicku

12.12 – 115 lat temu (1903) w Cieszynie ukazał się okazowy numer **„Robotnika Śląskiego”**, redagowanego przez Tadeusza Regera (czasopismo wychodziło do 1939 r.)

13.12 – 140. rocznica śmierci **Roberta Zanibala** (1843–1878), urodzonego w Błogocicach k. Cieszyna nauczyciela, działacza narodowego, pisarza ludowego, krajoznawcy i folklorysty publikującego w „Gwiazdce Cieszyńskiej”, autora m.in. *Ondraszka, dowódcy zbójców, Chłopów spod Cieszyna*

15.12 – 40. rocznica śmierci **Danuty Baduszkowej** (właśc. Karolina Dostalikówna; 1919–1978), urodzonej w Stryju reżyserki teatralnej, nauczycielki, twórczyni i dyrektorki Teatru Muzycznego w Gdyni, który od 1992 r. nosi jej imię; animatorki życia kulturalnego w Dziedzicach w latach 1945–1954

17.12 – 60. rocznica śmierci **Marcina Mroza** (1892–1958), strażnika granicznego ze Złatnej, dwukrotnego uciekiniera z rosyjskiej niewoli, w czasie I wojny światowej – z Syberii przez Mandżurię i Chiny na statkach dookoła świata do odrodzonej Polski, a podczas II wojny światowej – z transportu spod Rawy Ruskiej

18.12 – 110. rocznica urodzin **Adama Hławiczki** (1908–1995), duchownego luterńskiego urodzonego w Cieszynie, muzyka, absolwenta Wydziału Teologii Ewangelickiej Uniwersytetu Warszawskiego; zmarł w Wiśle

18.12 – 70. rocznica śmierci **Pawła Bocka** (1887–1948), nauczyciela, działacza społeczno-kulturalnego związanego z Macierzą Szkolną w Cieszynie; członek redakcji „Zarania Śląskiego”; w okresie II wojny światowej uczestnik polskiego ruchu oporu na Zaolziu, aresztowanego i osadzonego w obozie w Auschwitz

19.12 – 100. rocznica śmierci **Gustaw Josephy'ego** (1855–1918), austriackiego przedsiębiorcy, radnego bielskiego, posła na Sejm Krajowy w Opawie, honorowego obywatela Bielska i Białej; urodził się i zmarł w Bielsku

20.12 – 55. rocznica śmierci **Gustawa Morcinka** (właśc. Augustyn Morcinek; 1891–1963), polskiego pisarza związanego ze Śląskiem, nauczyciela, działacza społecznego, posła na Sejm PRL I kadencji; członka Ogólnopolskiego Komitetu Frontu Jedności Narodu, autora powieści oraz nowel dla dorosłych i młodzieży, m.in. *Wyrąbany chodnik*, *Pokład Joanny*, *Czarna Julka*, *Łysek z pokładu Idy*; odznaczony m.in. Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (1959), Medalem Pamiątkowym za Obronę Śląska Cieszyńskiego

22.12 – 95. rocznica urodzin **Tadeusza Kotuli** (1923–2007), urodzonego w Cieszynie twórcy polskiej szkoły historii starożytnej, wieloletniego profesora Uniwersytetu Wrocławskiego i Uniwersytetu Śląskiego, doktora honoris causa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

23.12 – 35. rocznica śmierci **Karola Badury** (1907–1983), malarza i poety urodzonego w Aleksandrowicach (obecnie dzielnicy Bielska-Białej), ucznia Gustawa Morcinka, absolwenta Seminarium Nauczycielskiego w Białej; sowieckiego więźnia, oficera i korespondenta wojennego armii gen. Andersa; po II wojnie światowej tworzącego na Zachodzie; utytułowanego honorowym członkiem Akademii Tiberiana

24.12 – 60. rocznica śmierci **Wilhelma Kasperlika** (1873–1958), księdza, twórcy administracji kościelnej na Górnym Śląsku i Śląsku Cieszyńskim, generalnego wikariusza diecezji śląskiej

29.12 – 40. rocznica śmierci **Władysława Nehrebeckiego** (1923–1978), reżysera, scenografa, scenarzysty filmowego, twórcy filmów animowanych, współzałożyciela Studia Filmów Rysunkowych w Bielsku-Białej, twórcy filmów rysunkowych, m.in. *Stefek Burczymucha*, *O malej Kasi i dużym wilku*, serialu o *Bolku i Lolku*

30.12 – 85. rocznica urodzin **Eugeniusza Kopcia** (1933–1984), historyka Śląska, nauczyciela, pracownika Śląskiego Instytutu Naukowego i Uniwersytetu Śląskiego; autora m.in. *Włókniarze bielsko-bialskiego okręgu przemysłowego w dobie wielkiego kryzysu...*, *My i Oni na polskim Śląsku*, *Szkice z przeszłości Czechowic-Dziedzic*

INNE ROCZNICE REGIONALNE

575 lat temu (**1443**) rozpoczęto budowę kościoła parafialnego pw. św. Mikołaja w Bielsku, obecnej katedry

470 lat temu (**1548**) powstał cech sukienników w Bielsku, grupując mistrzów przybyłych z Dolnego Śląska i innych krajów niemieckich; nadany wówczas przywilej określił również markę wyrobów sukienniczych, oznaczając je marką ochronną *B.S. Bielskie Sukna*

405 lat temu (**1613**) Biała została wydzielona z Lipnika jako samodzielna gmina z samorządem

295 lat temu (**1723**) Biała uzyskała prawa miejskie

295 lat temu (**1723**) w Białej wytyczono rynek (obecnie plac Wojska Polskiego)

285 lat temu (**1733**) urodził się Franciszek de Paula Sułkowski (1733–1812) właściciel państwa bielskiego; walczył w oddziałach konfederacji barskiej

265 lat temu (**1753**) pożar Dolnego Przedmieścia i zamku książąt Sułkowskich

235 lat temu (**1783**) w Białej (obecnie przy ul. Piłsudskiego) powstał cmentarz ewangelicki; w latach 1945–1948 komuniści zdewastowali 75 procent grobów z napisami w języku niemieckim

230 lat temu (**1788**) zakończono budowę kościoła Ewangelicko-Augsburski pw. Marcina Lutra w Białej

225 lat temu (**1893**) na Żywieckim Przedmieściu powstała trzecia w granicach dzisiejszej Polski elektrownia

205 lat temu (**1813**) miała miejsce katastrofalna w skutkach wielka powódź, w wyniku której miasto Bielsko zostało zalane

205 lat temu (**1813**) powstał pierwszy bielski teatr – zamkowy *Hochfurstliches Theater* prowadzony pod dyrekcją F. Frankiego; spłonął w czasie pożaru miasta w 1836 r.

185 lat temu (**1833**) na terenie ofiarowanym przez mydlarza Gotliba Klimkego na tzw. Bielskim Syjonie założono cmentarz ewangelicki

180 lat temu (**1838**) w Węgierskiej Górcie powstała huta żelaza, późniejsza odlewnia żeliwa

170 lat temu (**1848**) nastąpiło zniesienie prawa *de non tolerandis Judeis* w Białej, na powrót zaczęła się osiedlać ludność żydowska

150 lat temu (**1868**) powstało Robotnicze Stowarzyszenie Oświatowe Harmonia, które przeobraziło się w namiastkę partii socjalistycznej

150 lat temu (**1868**) notariusz Edward Stiasny założył w Białej Czytelnię Polską – pierwszą bibliotekę publiczną w Białej, która z przerwami funkcjonowała do 1950 r., Czytelnia Polska zajmowała się promowaniem kultury polskiej oraz krzewieniem polskiej świadomości narodowej wśród miejscowej ludności

135 lat temu (**1882**) Jan Kubisz (1848–1929) wydał swój pierwszy tom poetycki pt. *Niezapominajka*, który zaczyna słynny wiersz, obecnie będącym hymnem Śląska Cieszyńskiego *Płyniesz Olzo*

135 lat temu (**1883**) w Bielsku podłączono pierwszą linię telefoniczną

130 lat temu (**1888**) powstała Kolej Miast Śląskich i Galicyjskich – łącząca Frydek, Cieszyn, Bielsko, Białą, Wadowice i Kalwarię

125 lat temu (**1893**) Bielsko zostało podłączone do sieci elektrycznej

125 lat temu (**1893**) na Żywieckim Przedmieściu powstała trzecia w granicach dzisiejszej Polski elektrownia

125 lat temu (**1893**) wybudowano Hotel Cesarski (obecnie Hotel Prezydent)

125 lat temu (**1893**) działalność rozpoczęła niemiecka organizacja turystyki górskiej Beskidenverein (Beskiden-Verein, Beskiden Verein); pol. Towarzystwo Beskidzkie – prowadziło szeroko zakrojoną działalność na rzecz propagowania turystyki masowej; oficjalnie działało do 1945 r.

120 lat temu (**1898**) Towarzystwo Szkoły Ludowej powołało polską szkołę ludową w Białej

120 lat temu (**1898**) oddano do użytku budynek poczty głównej w Bielsku

110 lat temu (**1908**) powstało pierwsze gimnazjum, obecnie Liceum Ogólnokształcące im. Adama Asnyka

110 lat temu (**1908**) Maria Konopnicka napisała w Cieszynie *Rotę*, do której muzykę napisał Feliks Nowowiejski

105 lat temu (1913) zakończono budowę Kinoteatru Miejskiego w Białej

100 lat temu (1918) rozpoczęto intensywną akcję polonizacyjną – usunięto niemieckie napisy i zlikwidowano niemieckie szkolnictwo, wprowadzano polski język urzędowy

100 lat temu (1918) ks. Józef Londzin razem z Janem Michejdą, reprezentującym polskich ewangelików oraz socjalistą Tadeuszem Regerem stanęli na czele **Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego**

95 lat temu (1923) w Żywcu powstało Żeńskie Seminarium Nauczycielskie

95 lat temu (1923) doszło do ograniczenia rozwoju niemieckiego szkolnictwa na rzecz polskiego oraz wprowadzenia na mocy ustawy Sejmu Śląskiego języka polskiego jako języka urzędowego

90 lat temu (1928) na placu Blichowym (obecnie ul. Partyzantów) wzniesiony został pomnik Gabriela Narutowicza, pierwszego prezydenta Polski; był to jedyny w Polsce pomnik tego polityka, mimo że nie był on związany z miastem, dlatego też jego budowę można uznać za demonstrację polskości wymierzoną w miejscową ludność niemiecką; w r. 1939 został zburzony, a na jego miejscu stanął w r. 1961 pomnik Adama Mickiewicza

90 lat temu (1928) w Bielsku powstał nowy gmach Straży Pożarnej wg projektu Alfreda Wiedermanna i Antoniego Müllera

90 lat temu (1928) rozpoczęto budowę w Międzybrodziu Bialskim zapory na Sole, która tworzy Jezioro Międzybrodzkie (budowę ukończono w r. 1937)

80 lat temu (1938) Aleksandrowice włączono w granice administracyjne miasta

80 lat temu (1938) w Parku Miejskim w Bielsku zbudowano wieżę spadochronową (dziś Park Słowackiego)

70 lat temu (1948) powstał Cmentarz Żołnierzy Radzieckich w Bielsku-Białej

70 lat temu (1948) przy aleksandrowickim lotnisku powstał Szybowcowy Zakład Doświadczalny (wcześniej Instytut Szybowcowy), który w okresie PRL stał się głównym producentem szybowców w kraju

70 lat temu (1948) utworzono Miejską Bibliotekę Publiczną w Bielsku

65 lat temu (1953) powstała kolejka gondolowa na Szyndzielnię

65 lat temu (**1953**) ustanowiono w Bielsku-Białej pierwszy rezerwat przyrody Stok Szyndzielni

55 lat temu (**1963**) odbył się Pierwszy Tydzień Kultury Beskidzkiej w Bielsku-Białej

50 lat temu (**1968**) włączono Mikuszowice i Kamienicę do granic miasta

50 lat temu (**w marcu 1968**) na placu Mickiewicza doszło do młodzieżowej demonstracji z udziałem kilku tysięcy licealistów przeciw władzy ludowej; ta uczniowska manifestacja dla wielu z nich skończyła się więzieniem bądź wyrzuceniem ze szkoły

45 lat temu (**1973**) przyłączono do miasta gminę podmiejską Straconkę

40 lat temu (**1978**) zakończono budowę dzielnicy leczniczo-rehabilitacyjnej Ustroń-Zawodzie według projektu Henryka Buszki i Tadeusza Szewczyka

30 lat temu (**1988**) Jacek Bożek wraz ze współpracownikami założył w Bielsku-Białej Klub Gaja, organizację na rzecz ochrony środowiska

25 lat temu (**1993**) powstała pierwsza prywatna uczelnia w Bielsku-Białej – Bielska Szkoła Biznesu, przekształcona trzy lata później w Bielską Wyższą Szkołę Biznesu i Informatyki im. J. Tyszkiewicza

20 lat temu (**1998**) zlikwidowano województwo bielskie (funkcjonujące od r. 1975), które podzielono pomiędzy woj. śląskie i małopolskie; miasto Bielsko-Biała zostało powiatem grodzkim w granicach woj. śląskiego

20 lat temu (**1998**) w Bielsku-Białej Dariusz Paczkowski utworzył grupę artystyczną Trzecia Fala

15 lat temu (**2003**) w Nitrze na Słowacji swój pierwszy złoty medal mistrza świata zdobył najlepszy szybownik globu XXI wieku, członek Aeroklubu Bielsko-Bialskiego Sebastian Kawa

10 lat temu (**2008**) Narodowy Bank Polski wydał okolicznościową monetę z serii *32 historyczne miasta Polski* o nominale 2 zł, na rewersie znalazł się wizerunek bielskiego ratusza

10 lat temu (**2008**) w Kaniowie powstał Park Technologiczny Przemysłu Lotniczego, składającego się z lotniska Kaniów, hangarów, stacji paliw, a także hal produkcyjnych, w których produkowane są szybowce, awionetki i samoloty ultralekkie